

CVpis) Certiorē facit, p̄socerū Fabatū de aduentu suo in patriā, sed in itinere docet biduo se moraturū Ti-
ferni dedicatione templi quod sua pecunia extruxerat. Post longū tempus) quo nos non videris. Ne-
ptem tuam) Calphurniam filiam filij tui & vxorem meam. L. autem Calphurnius Fabatus Eques Roma-
nus accusatus fuit tanquam Lepidæ incesti conscius: & instantem damnationem frustratus est: mox Neronem
circa summa scelerum distentum, quasi minor euasit, demum annis grauis se Comum recepit, vbi nostra tem-
pestate in templo diui Carpophori, extat illius memoria in vetusto saxo: quā multis literis detruncata, sed la-
tius honores eius alio postmo-
dum Comi reperto lapide perle-
guntur. Mutuo) æque nos cupi-
mus videre te. Nos) ego & Cal-
phurnia. Desiderio vestri) cupi-
dine visendi vos. Est enim desi-
derium rerum absentium. Non
vltra) non longius. Sarcinu-
las) onera, itineris impedimenta:
Festinatū) acceleratū ad te.
Ratio itineris) quia lōgum est.
Deslectemus) a recta via decli-
nabimus. In Thuscos) vbi cum
speciosissima villa paria prædia
possidebat. Oculis subiciam) corā
intueamur & examinemus.

C. PLINII CÆCI

LII SECVNDI EPIST. LIB. III.

C. PLINIVS FABATO PRO-
SOCERO SVO S.

CVPIS POST LONGVM TEM-
pus neptē tuam, meq; vna videre:
gratum est vtrique nostrum, quod
cupis, mutuo me hercule. Nam in
uicem nos incredibili quodam desi-
derio vestri tenemur, quod non vl-
tra differemus. Atque adeo iam sar-
cinulas alligamus festinatū, quan-
tum itineris ratio permiserit. Erit
vna sed brevis mora, deslectemus
in Thuscos, non vt agros, remq; familiarem oculis subiciā-
mus: id enim postponi potest, sed vt fungamur necessario
officio. Oppidum est prædiis nostris vicinum: nomen Tifer-
num Tyberinum, quod me pene adhuc puerum patronum
cooptauit: tanto maiore studio, quanto minore iudicio ad-
uentus meos celebrat, profectioibus angitur, honoribus
gaudet. In hoc ego vt referrem gratiam (nam vincī in amo-
re turpissimum est.) templum pecunia mea extruxi, cui⁹ de-
dicationem cum sit paratum, differre longius, irreligiosum
est, erimus ergo ibi dedicationis die, quem epulo celebrare
constitui. Subsistemus fortasse, & sequenti die, sed tanto ma-
gis viam ipsam corripiemus, contingat modo te, filiamque
tuam fortes inuenire: nam hilares certum est, si nos incolu-
mes receperitis, Vale.

Martiale, & subinde Iuriscōsultis. ff. lib. xxxvij, titulo de iure patronatus. Cooptauit) asciuit, assumpsit, elegit.

Minore iudicio) facultatem suam extenuat se indignum referens tanta cura & celebritate. Celebrat) tanquā
rem solennem prosequitur. Angitur) affligitur, tristatur. Profectionibus) discessu meo. hoc enim solent face-
re qui vehementer amant. Hoc) oppido. Templum arbitror illud esse) de quo scripserat decurionibus, vt sibi
solum assignarent, in quo templum sua pecunia extrueret, & illi electionem loci Plinio obtulerant. Huius aut
extructionis causa, vt Traiani indulgentia principum statuas per agros dispersas in vnum locum venerandum
colligeret. Neruæq; & Traiani illis adderet. Singulorum deorum locum dicimus templum, quod tribus mo-
dis intelligitur, a natura, ab auspicando, a similitudine: a natura, in cælo: ab auspicijs, in terra: a similitudine, sub
terra: in cælo templum dicitur, vt magna cæli templa, tum cōmixta stellis splendidis, quia initium erat oculi a tu-
endo primo templum dictum. sic in terra, vt scrupæ saxa, bacchi templa prope aggreditur. sub terra, vt Acheru-
sia templa, alta orci saluete infera. Templi cælestis partes quatuor appellantur. sinistra ab oriente, dextra ab oc-
casu. Antica ad meridiem, postea ad septentrionem. Liuius testatur in terris locū augurij & auspicij causa qui-
busdam conceptis verbis finitum vocari templum. Significat ad hæc templum tignum quod in ædificio deo sa-
crato ponitur transuersum. Dedicationē) consecrationem dedicare. & dicare proprie est dicendo differre, &
obsequio dare alicui numini, ac in perpetuum constituere. Fiebat autem dedicatio templi, aut per Cōsulem aut
Imperatorem præeuntibus verbis Pont. Max. ex auctoritate Senatus lata lex est ne quis templū aramve iniussu
Senatus aut Trib. pl. partis maioris dedicaret. Et Varro de ling. latina, Aedis, inquit, sacra a magistratu pontifi-
ce præeunte dedicatur quibusdam verbis dicendo. hinc dedicatio dicta. hanc consuetudinem primus Flavius æ-
dilis curulis scriba Libertino patre, humili fortuna ortus interruptit in dedicatione Concordiæ in area Vulcani.
Multa de dedicatione Marcus .T. pro domo sua, vbi quid intersit inter consecrare & dedicare colligi potest.

h v

ARGV.

Fabatus

Oppidum

Tifernum

Plin. locus

Patronus

Templum

Dedicatio
Dicatio

& in restauratione Capitolini morē exstruendi templi pluribus tangit. Paratum) templum absolutum: an nomen positum sit pro aduerbio: & dicas in promptu & expedito. Epulo publico) conuiuio lauto & decenti apparatus: ad deos plerumque refertur ut apud diuū Augustinum de ciuitate dei. Velut suis epulis immunda dæmonia pascere. Celebrare) celebrem reddere. Sequenti) die. Magis) velocius. Corripiemus) festinabimus, accelerabimus. Filiam tuam) Pompeiam Celerrimam, socrum meam. Fortes) sanos. Certum est) pro comperito habeo vos esse hilares in aduentu meo.

ARGV.
Regulus

Clemens

Regulus) M. Regulū malum caudicem morte filij dolorem simulantem apud Clementem notabiliter taxat. ¶ Clemētes per ea tempora plures inuenio. sub Nerone Salienum Clementem & Suediū Clementem ab Othone classi præfatum. item Arretinum Clementē domui Vespasie per affinitatem coniunctum a Mutiano Prætorianis præpositum: & prius Domitiano gratissimum. familiaremque mox ab eo necatū, quēadmodū adē tyrānus Flauīū Clemētem patruelē suum iugulari iussit, quī apud Dionem mendose legatur Fabius pro Flauio. Clemētis Patuini Mart. mentionem facit, & cum Theophilo Clementem ges-

Emancipa
s.o.

Manuli eq.
Luscinia
Merula

C. PLIN. CLEMENTI SVO S

Egulus filium amisit: hoc vno malo indignus, quod nescio an malum putet. Erat puer acris ingenii, sed ambiguus: qui tamen posset recta sectari, si patrem non referret. Hunc Regulus emancipauit, ut hæres matris existeret. Mancipatum (ita vulgo ex moribus hominis loquebatur) fœda & insolita parentibus indulgentiæ simulatione captabat. Incredibile, sed Regulum cogitata. Amisum tamen luget insane. Habebat puer manulos multos, & iunctos & solutos. habebat canes maiores, minoresque: habebat luscinias, psittacos, merulas: omnes Regulus circa rogum trucidauit. nec dolor erat ille, sed ostentatio doloris. Conuenitur ad eum mira celebritate. Cui

gisse Consulatum sub Seuero refert Vlpianus, sicut Pomponius Pacuuium Clementem Iurisconsultum testatur. Fuit & Coruinus Clemens eruditissimus, & poetarum suauissimus metro Alexandri Macedonis gesta complexus, & Apuleio familiaris. ego tamen crediderim epistolam scriptam Cælio Clementi. quem sibi in Proconsulatu successorem alibi recitat Secundus. nisi me impediret vetus inscriptio ex libro primo, ubi legimus Atrio Clementi eundem scripsisse, Clementi inquam Patuino. Filium) Regulum nomine, de quo Mart. lib. sexto. Aspicias ut paruus, nec adhuc trieteride plena Regulus auditum laudet & ipse patrem. Indignus hoc) sensus est merebatur Regulus mortem filij si eam mortem putaret: sed cum timendum obitum eius optasset, ut hæres filij existeret, ideo indignū censeo hoc malo, quia malum non credit, sed vile. Acris) acuti. Ambiguus) qui poterat tam ad malum quā ad bonum vergere Patrem) malum. Referret) representaret, nam fortes creantur fortibus. Emancipauit) manumisit, liberauit, liberum est ei, qui filium habet de potestate patria dimittere: emancipari tamen non poterat, nisi erat in imaginariam seruilem causam deductus. emancipatione autem desinit liberi esse in patria potestate, sed emancipatio antea quidem, vel per antiquam legis obseruationem procedebat, quæ per imaginarias venditiones & intercedentes manumissiones celebrabatur, vel ex imperiali rescripto. verum Iustiniani constitutione hoc in melius reformato. Eadem tamen iura a liberis emancipatis præstantur parenti, quæ tribuuntur patrono in bonis liberti. Emancipati auctore Pompeio duobus modis intelliguntur aut qui ex patris iure exierunt, aut qui aliorum fiunt domini. vtrumque fit emancipatione. Captabat mancipatum, muneribus sollicitabat ut se hæredem relinqueret: non placebat uxori Reguli, ut filius esset in patria potestate. quare eum reliquerat hæredem sub hac conditione, si pater eum manumisisset. Itaque timens Regulus cum in filium emancipatum iura patroni tantum haberet, ne alium relinqueret hæredem blanditijs & largitione eum captabat. Tranquillus fere eadem memorat de Vitellio, qui filium suum altero oculo captum & hæredem a matre sub conditione institutum, si de potestate patris exisset, manumisit, breuiterque interemit, ut ipse filij hæres fieret, a quo non abest illa constitutio Ant. Imp. Si mater inquit vos filios sub conditione emancipationis reliquisset. Mancipatum) emptum hac fraude, non manumissum, nam dum illum muneribus captaret, vulgus non emancipatum sed mancipatum dicebat. Fœda) indecora, auara indulgentiæ simulatione. simulabat oia filio indulgere tanquam filio: cū id faceret hereditatis causa, quod erat insolitū & turpe parentibus. Ex moribus hoīs) ex coniectura malorum morum Reguli. Insolita) qua parentes in filios uti non solent. Incredibile est ut pater filium deciperet, sed si Regulum omnium bipedum nequissimū cogitaueris, omnia nefaria in patre verisimilia videbuntur. Tamen) quis non vere doleat. Insane) stulte, multum. Manulos) equos pusillos, quos vulgo suo seculo Buricos appellatos testatur Porphyrio, de quibus Mart. xij. manuli tacebunt: & Horatius, terruit mannos, ac Ouidius in amoribus, Rapiētibz esseda mannis. Iunctos) currum trahentes, iugatos. Solutos) vehiculis insuetos. Luscinias) philomelas, quæ victæ sæpe vitæ morte finiūt spiritu prius deficiente quā cūtu. Plin. li. x. capite. xix. miranda admodum de voce illarum: & cap. xlij. prodidit Cæsares Titum & Domitianum habuisse luscinias græco, latinoque sermone dociles: præterea meditantes in diem, & assidue noua loquentes longiore etiam contextu. Merulas) aues, nomē etiā piscis & viri. de aue Plin. Merula ex nigra rufescit, canit æstate, hyeme balbutit, circa solstitiū muta est, rostrū quoque anniculis in ebur transfiguratur duntaxat maribus. circa Cyllenem Arcadiæ, nec vsquam aliubi candidæ nascuntur. bis anno pariūt merulis & turdis amicitia. Psittacos) sup omnia humanas voces reddunt psittaci, & quidē sermocinantes. India autē hanc mittit, psittacē vocant viridē toto corpore, torque tantum miniato in ceruice distinctam, Imperatores salutant. Hinc illud distichon, Psittacus a vobis aliorum nomina disco. Hoc didici per me dicere, Cæsar aue. Quæ verba accipit pronunciat, in vino præcipue laetitia. capiti eius duritia eadem, quæ rostro. Hæc cum loqui nescit, ferreo verberatur radio: non sentit aliter ictus.

cum deuolat, rostro se excipit, illi innititur, leuioremq; se ita pedum infirmitate facit. paria Plinio & pleraq; plu-
ra recitat. Apuleius in secundo Floridorum ubi inuersa lectio, sed & capitis eadem durities quæ rusticum, sic
emendanda ex verbis Plinij præscriptis, sed & capiti eadem duritia quæ rostro. Rogū filij. Celebritate) frequē
tia. nam a multis colebatur. Detestantur) Regulo imprecantur. Detestatio Pompeio tradente vocatur in dete-
riorem partem, obtestatio in meliorem. detestabiles enim quorum testimonium malum & execrandū est. Apu-
leius non sine ratione detestationem vsurpat pro castratione. Demerendo) obligando. nam demereri est val-

Apuleij lo-
cus.

Detestari

et detestantur, oderunt: & quasi probent, quasi diligant,
cursant, frequentant. vtque breuiter, quod sentio, enun-
ciam, in Regulo demerendo, Regulum imitantur. Tenet se
trans Tyberim in hortis, in quibus latissimum solum por-
ticibus immēsis, ripā statuīs suis occupauit: vt est in sum-
ma avaritia sumptuosus, in summa infamia gloriosus. Ve-
xat ergo ciuitatem in saluberrimo tempore: & quod ve-
xat, solatium putat. dicit se velle ducere vxorem, hoc quo-
que sicut alia peruerse, audies breui nuptias lugentis, nu-
ptias senis: quorum alterum immaturum, alterum serum
est. Vnde hoc augurer quæris? non quia adfirmat ipse, quo
mendacius nihil est: sed quia certum est Regulum esse fa-
cturum, quicquid fieri non oportet. Vale.

aliena molestia. Hoc) faciet. Peruerse) perperam, importune, præpostere. Sicut alia) facit. Lugentis) nunc
obitu filij. Alterū immaturū) inducere vxorē nuper mortuo filio. Alterū serum est) ducere vxorē in senectute. an
potius lugere filiū amissum quem debuerat amittere ante emancipationē vel anteq̃ fieret hæres. Non auguror.

C. PLIN. ANTONINO SVO S:

Vod semel atq; iterū Consul fuisti, similis
antiquis, q̃ Proconsul Asiæ, qualis ante te,
qualis post te, vix vnus aut alter, non finit
enim me verecundia tua dicere, nemo, q̃
sanctitate, quod auctoritate, ætate quoq;
princeps ciuitatis, est quidē venerabile &
pulchrū, ego tamen te vel magis in remissionib⁹ miror. Nā
seueritatē istā pari iucunditate condire, summēq; grauitatē

referentibus bis Consul fuit, homo sanctus, & qui Neruam miseratus est, quod imperare cœpisset. Scio in
quibusdam exemplaribus legi hanc epistolam Adriano non Antonino scriptam, et si ex testimonio præsertim
Spartiani scimus illum fuisse doctissimum & vtraq; lingua carmina scripsisse, tamen hac potissimum ratione nō
potuit sub Traiano scribi Adriano, qui tunc non erat princeps ciuitatis ætate, sed admodum iuuenis. quare vi-
derint qui nuper epistolas impressere Plinij, & hanc Adriano scriptam voluerunt: an ille suus antiquissimus codex
fuerit temporibus Plinij scriptus, vt taceam, q̃ hoc ipso libro ad eundem Antoninum scribens excellentiam ver-
suū eius Græcorum admiratur. sed hoc leue peccatum si reliqua diligenter considerabis. Semel) primum cū
Mario Celso, quanq̃ apud Tacitum mendose legatur Archio Antonio, non Arrhio Antonino & Mario Cel-
so Coss. Iterum) cum Neratio, auctor Venuleius ad legem Corneliam de sicarijs. Antiquis) optimis. nam
postmodum ad luxuriam & Imperatorum libidinem corripiebant Consulatum, & Flavius Vopiscus testatur
factum esse vt iam diuitiarum, non hominum Consulatus esset. Proconsul Asiæ) Capitolinus in Pio per
transitum huius Proconsulatus mentionem facit, Pius, iquit, Proconsulatum Asiæ sic egit, vt solus auum vin-
ceret: aui. f. maternum, Antoninum demonstrans. Asiæ) intra Taurum, quam iuniores Asiam, quo nomine
totam continentem vocarūt. dicta Asia a matre Promethei & Atlantis, siue ab vxore, vt Herodotus existimat
Promethei Lydi ab Asio Manei filio. quidam quia habeat multum cœni. nam ἄσις limus appellatur. Strabo &
Apollonij interpres Lydiam dictam putant Asiam freti illo Homericō, ἄσις δὲ Ἀφρωνί: & Vergilius in Georgi-
cis Asia prata vocat a Caistro irrigata. Nusquam enim pro palude, nisi apud vnum Seruium offendi. nam Asiā
vicum in agro Megalopolitano inter duos fontes lego & ciuitatem Lydiæ, ac insulam Aethiopiæ. Diodorus
Asiam fluuium in Aethiopia ponit. vnde aut dicatur Asia prouincia, Stephanus quædā insuper refert. Vnus
aut alter) duo. Verecundia) modestia. Nemo) fuit. tanq̃ inferat neminem fuisse Proconsulem Asiæ dignio-
rem te, sed tua modestia non patitur me sic dicere. Aetate) maximus Senator natu. Princeps) primus. Est
venerabile) quod semel & reliqua. sic enī ordinabis. Vel) etiam, aliquando correptionem significat, sæpius cō-

Qvod semel) Vnice pro-
bat Antoninū in rebus
grauioribus & facietis.
nam argutum epigramma & iam
bum in eo admiratur. tanto ma-
gis, quod græce latinus ipse mira-
cum venustate scribat. Nō Adri-
ano scribitur epistola, sed M. Ar-
rio Antonino Antonini Pij auo
materno, a quo sua carmina dili-
gi Martialis testatur apud Atti-
cum. Marcus amat nostras An-
tonius Attice musas. Hic igitur
Iulio Capitolino & Spartiano

ARGV.

Antonini
honores

Taciti loc⁹

Asiæ.

iunctio disiunctiua est. Remissioribus)leuioribus,hilarioribus,remissionibus etiam legitur. Condire)concinne miscere. Pari)opportuna,non minore. Non minus)æque. Magnum)magni viri. Id)iocunditatem. Stilo)scriptis. Mella Homericæ senis)Nestoris,a cuius ore dixit Homerus fluere mel propter dulcedinem sermonis. versus est ex primo Iliad. ἡδυσσέως ἀνέρουσε λιγύς πυλίων ἀγορεύτης τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίως ῥέει ἀνδρὶ id est suauiloquus surrexit acer Pyliorum concionator. Cuius etiam a lingua melle dulcior fluebat vox. Apuleius de deo Socratis,Pylius orator eloquio comis experimentis cautus,senecta venerabilis,cui omnes sciebant

corpus annie abire,animum prudentia vigere,verba dulcedine affluere. Loquenti)sermocinanti. Apes complere floribus)videntur tua scripta condita luminosa dulcedine, & te more apum flores eloquentiæ colligere. Sic Horatius de se, Ego aptis matinae more modoq; Grata carpentis thyma per laborem. Innectere)componere instar coronæ. Affectus)oblectatus,an potius reffectus, recreatus a laboribus fori. Epigrammata)versus ad voluptatē & acumen ingenij. Iambos)metra contumeliosa. nam ἰαμβίζω conuicior significat Suidæ & Hammonio contestantib; vel appellatus iambus, ἀπὸ τοῦ ἰὸν βάλλω, q̄ tanq̄ telum vadant verba: an ἀπὸ τοῦ ἰάμῳ βάλλω q̄ communis lingua ἰα vocetur: aut a baccha Iambe illius inuentrice filia Echus & Panis, quæ Cererem dolentem ludens & inutilia dicens,figuratq; absurdas formans ad risum coegit. Ephestion altius fabulam repetit. Iambum scribens dictū ab Iambe Celei ancilla, quia Ceres mærens in raptu Proserpinæ errabunda a Celeo suscepta sit hospitio, & ab vxore eius Nere, cuius ancilla Iambe saltans & cantans tali rhythmo deam solata sit: aut Iambus denominationē traxit ab Iambe puella turpiter conuicio affecta, & ideo laqueo enecta, aut a vetula quadam nomine Iambe, cui se lauanti forte occurrit Hipponax, & solum in quo anus illa lauabatur, contingens, audiuit dicentem eam, Homo abi, solū eueris. aut q̄ ἰαμβίζω, id est conuiciari dicitur ab ἰβρίζω qd est

Iambus

sermone acerbo profero. Diomedes qui fere eadē in sua grāmatica refert, nō Neren vxorem Celei, sed Megamirā scribit. Quid. in Fast. Menalinā vocat, neq; saltasse Iamben, sed male tractasse, & quosdam credidisse Iambum quasi triambum a triumphatore Libero cognominatū. alios ab Iambo strenuo duce, qui cum crebro pugnas iniret, & telum cum clamore torqueret παρὰ τὸ ἰὸν βάλλω, Iambum appellatum: iccirco ex breui, & longa pedem hunc esse cōpositū: quod qui iaculantur & breui accessu intensum passum proferunt, vt fortiore nixu telis ictum confirment: quis Suidas rationē proferēs cur a conuicijs dicat: sicut inquit iambus ex breui & longa constat, ita conuiciū ex paruo principio, pcedit in maius: a quibsdā iambus appellat Dauniū & gradari. tumidū & cōcitātū Fabius vocat: nō solū q̄ sit e duab; syllabis, eo q̄ frequentiorē quasi pulsum habet: quæ res lenitati cōtraria est: sed etiā q̄ omnib; pedib; insurgit, & a breuib; in longas nititur & crescit: cuius impetum pluribus expressit Aufonius. Iambe parthis, & Cydonū spiculis. vbi in omnibus, quæ viderim, exemplaribus corrupte legitur Sidonum. nam & metri ratio vulgatæ lectioni repugnat. longam enī habet primam, at in Cydonū corripit: sunt aut Cretēses populi quos nouim; sagittadi peritia celeberrimos. vnde nō immerito illo carmine coniunguntur parthus & Cydon. apud Virgiliū Parth; siue Cydon telū immedicabile torfit. qd sane crediderim æmulatū fuisse Aufoniū. Proxime)nuper. Humanitatis)eruditionis. Venustatis)leporis & gratiæ.

Aufonij locus.

Callimachi duo

Illa epigrammata) amātia. q̄ amores tractat. In alia lectione fuit antiqua. i. antiquorū stilū referētia. Arguta)acuta, facetiarū prurigne cōspersa. Recta)ad normā condita. Callimachū) Callimachus Cyrenus Batti & Mesatmæ fili; Hermocratis discipul; adeo studio intē; fuit, vt p omē gen; metri poemata ediderit, quorū plurima a Suida numerat: sed inter cetera cōposuit Ibin poema sane obscurū & cōuiciosum in quēdā inimicū Ibin Apolloniū noīe. claruit autē Ptolemæi philadelphi & Euergetis tēporib;. Fuit & ali; Callimach; Cyren; poeta, fili; sororis prioris Callimachi. Herodē)Iulius Herodes cui; meminit Lucian; in Demonacte, summa facundia prædit; secūdum aliquos patricius, quidā etiam Consularē tradiderunt, filius Attici qui thesauro inuēto ab Imperatore Nerua donatus est, quanquam in vita Herodis quæ scribitur a Philostrato mendose legatur νερούας pro νερούας, id est Nerua, in summis opibus declamator, & poeta insignis, altiloquusq; Traiano & Adriano imperantibus. moritur sexto & septuagesimo ætatis anno, cui tale inscriptum tumulo epitaphium. ἀτρίου ἡρώδης μαχαρίωνος οὗ τὰς δὲ πάντα, καὶ τὰς δὲ τάφῳ πάντοτε ἐνδύοιμι, id est Attici Herodes Marathonius, cuius hæc omnia ponuntur hoc sepulchro, in omnibus probatus. Epistolas, disputationes, ephimeridas, orationes, enchiridia opportune scripta reliquit. quatuor equos deauratos præter arma eburnea in tēplo Neptuni Isthmiaci statuit, ac pleraq; admiranda struxit. Antoninum Pium discipulum habuit. Restituenda dictio in sanam lectionem apud Iulium Capitolinum vbi legitur Herode Atrio pro Attico ex auctoritate Philostrati, Suidæ & Gellij. Si quid extat)metro scriptum. His editis)a Callimacho ac Herode cæterisq;. Vtrunq;) epigramma, & iambum. Absoluit)perfecit, ita vt Antoninus, hoc refertur ad Callimachum, qui vtroque metri genere est vsus. Attigit)Herodem respicit, qui alterum tantum tetigit. Hominem ne)credibile ne est Latinum scribere

Herodes.

Mediusfidius

græca adeo absoluta. Mediusfidius)iurat per Iouis nuncium, Mercurium scilicet qui creditur vocis ac sermonis præses. quare apposite interponitur iusiurandū, cū de elegantia sermonis loquatur. Scimus etiā Herculem intelligi solitum, quoniam is a Sabinis sanctus Fidius, ac Semipater appellaretur, auctoribus Propertio, Ouidio

Silio. Tam atticas) tam eloquentes. nam attice loqui est eleganter, & summa cum eloquentia dicere. Athenienses enim limati & emuncti, nihil inane, nihil redundans ferebant. Repete quæ in præcedentibus super attico sermone collegimus. Quid) dicam. Neque eget coniectura) non est ambiguum, sed manifeste comprobatur. Patrio) Romano. Quid exprimere laudabilius) scilicet carmen latinum tanquam nativum eras editurus. Infitutio) græco, aliunde accersito, advena. Apuleius infititium dicit ad inferendum idoneum, quod Infititium, Varro infitiosum. Inducto) accessorio.

quod illorum lingua scribere maluisti: neque enim coniectura eget, quid sermone patrio exprimere possis, cum hoc infitio & inducto, tam præclara opera perfeceris. Vale.

C. PLIN. SOSSIO SVO S.

Calpurnium nepotem validissime diligo, virum industrium, rectum, disertum, quod apud me vel potissimum est. Idem Calpurnium contubernalem meum amicum tuum, arcta propinquitate complectitur. Est enim filius sororis. Hunc rogo semestri Tribunatu splendidiorem, & sibi & auunculo suo facias. obligabis me, obligabis Calpurnium nostrum, obligabis ipsum non minus idoneum debitorem, quam nos putas. Multa beneficia in multos contulisti. ausim contendere nullum te melius, æque bene vnum, aut alterum collocasse. Vale.

ad amandum. Arcta) gradu propinquiore. Sororis) Caij Calpurnii. Tribunatu) militum, Semestri) non placet hoc loco intelligere quod Tribuni annulo aureo utantur circulari, & semestrem Tribunatum dixisse annulatum, ut respiciamus Iuvenalis illud, Semestri vatum digitos circumligat auro. sed semestri interpretaberis sex mensium. Vnde Cæsar conquerebatur semestre imperium sibi eripi, & semestrem sationem Columella vernalē dixit, sicut semestriū spatium sex mensium. Vlpianus titulo de migrando semestrem pensionem vocat sex mensium, & annum diuidi in duas semestres pensiones interdum idem refert. Sibi) sua causa. Auunculo) Caio Calpurnio matris fratre. Nostrum) contubernalem. Idoneum debitorem) aptum & gratum in referenda gratia. Nos) ex disciplina Iurisconsultorum sponsor efficitur secundus debitor, quia potest gravari tanquam primus, sic translatiue in conferendis beneficijs sponsor habetur pro debitore. Nullum) beneficium contulisse in vnum aliquem. Melius) quam in Calpurnium Nepotem. Vnum aut alterum) duo beneficia.

C. PLIN. SPARSO SVO S.

Aeschinē autem petentibus Rhodiis legisse orationem suam: deinde Demosthenis, summis utranque clamoribus. Quod tantorum virorum contigisse scriptis non miror, cum orationem meam proxime doctissimi homines hoc studio, hoc adsensu, hoc etiam labore per biduum audierint: quantum intentionem eorum nulla hinc, & inde collatio, nullum quasi certamen accenderet. Nam Rhodii cum ipsis orationum virtutibus, tum etiam comparationis

strictus, carnis tamen plus habet, minus lacertorum, cum Ctesiphontē accusasset quod diceret Demosthenē dignū coronari recriminatione tanti oratoris, cui titulus per Corona acriter accusatus & exilio mulctatus Rhodii sibi sedē elegit, ubi oratoriā professus est, & cum rogassent Rhodii ut utranque orationē exilij causam recitaret, magno auditorū assensu auditus est. Suam) contra Ctesiphontē. Demosthenis) pro corona. Clamoribus) laudibus, applausu. Tantorum virorum) Demosthenis & Aeschinis summorum oratorum. Orationem meam) Marij Prisci accusationem, quam lib. ii. Cereali permittit recitare, nam nulla ratione credo hic intellexisse librū quē. vii. tradit idē recitasse summo audientium assensu, cum liber ille opusculis & metris varius esset. neque iure dici posset oratio, sicut enim oratio liber appellari potest, non pariter omnis liber est oratio. Neque accipi debet hoc loco panegyrica oratio quam lib. iii. testatur per triduum recitasse: nisi velimus arbitrari hic mendam inoleuisse, & potius triduum quam biduum legendū, quod pla-

Calpurnium) Rogat Sossium ut conferat Tribunatum semestrem Calpurnio Nepoti coniuncto affinitate. C. Calpurnio contubernali suo) C. Sossium Antoninū Syriæ præfecit. hic vero Senatorij ordinis Sossius Pappus, cuius amicitia usus est Adrianus cum tempore expeditio nis Parthicæ legatus a Traiano destinatus est adiuvante Plotina, eum imprimis dilectum ab eodē Imperatore tradit Dion hunc statum statua publica. Sossio vi tam Demosthenis Plutarchus scripsit. Nepotem) ad differentiam alterius Calpurnii, ex cuius sorore hic natus erat. Industriū) diligentem & intentum circa res necessarias. nam tumultu gaudentes non sunt industrij, sed exagitatae mentis concursatores. Rectum) iustitiæ cultorem. Potissimum) prima causa. legitur etiam potentissimum scilicet vinculum

A R G V, Sossius,

Semestre.

A R G V,

Sparso,

cet. Proxime) nuperrime. Hoc) simili. Labore) vel quia nunquam fere vacat Romę, & respicit orationem panegyricam ad quam audiendam conuenerunt per biduum fœdissimis etiam tempestatibus. Hinc & inde collatio) quia panegyrica oratio nullum habet aduersarium: sed Demosthenis & Aeschinis contentio suscitabat audientium attentionē. Certamen) contentio, pugna. nā sunt forenses causę similes duello. Virtutibus) est enim vtrique pulcherrima. Aculeis) stimulis. Comparationis) vtra melior foret. Aemulatio) quia laudatiua ergo sine æmulo & aduersario. An merito) probaretur. Librum) supra eandem orationem librum appellauit. Ampli-

ARGV. **T**usci) Conqueritur agros suos partim grandine concussos, & vbi summam fructuum copiā collegerat, vili precio venditari, solum sibi reliquū esse ait. Laurentinum studiorum suorum museū. Hic Iulius Naso singulari amicitia deuinctus Secundo & Tacito fuit. non placet epistolam scriptam fuisse Natio, qđ in quodā exemplari vidi mus. Tusci iuxta Tiferniū Tiberinū vbi Tusculanū rus possedit. testatur Plin. senior a rege Lydori Tyrrenos dictos, mox a sacris ritu lingua Græcorū Tuscos appellatos. Strabo potius hoc nomen a latinis inditum tradit. Tyrrenos inquit Romani Ethruscos dicunt atq; Tuscos.

Iulius Naso
Tyrreni.

Tusci

Tusci excussi) fructus decussi sunt in prædio qđ in Tuscis teneo Transpadana regione) Comū intelligit, in cuius territorio latos agros tenuit. Transpadana regio Italię nona, tota mediterranea, cui maria cuncta important, dicta transpadana respectu commorantium Romę, qđ sita sit trans padum. Parum utilitatis) alia lectione par vilitas in eundem tamen sensum, quis magna fructuum copia sit, tamē precij vilitas facit, vt parum utilitatis habeamus. Par) summa. Laurentinum) rus lib. ij. iam descriptum. In reditu utile) fructuosum. Tectum) villam. Hortum) duos enumerauit in Laurentino hortos deliciarum vnum, pinguiorem alterum. Arenas) littus arenosum. Excolo studiis) exerceo, & orno student. Horreum granarium) ab horrore spicarum cognominatum, prius a farre farreum dictum. Scriptorium) arcam librorum & epistolarum. Certa) non subiecta casibus fortunę.

ARGV.

Lepidus

Imago

Statua.

Saepe) Reguli ingenium ita laudat vt vituperet, qui cum multa in obitu filij faceret, librum de vita pueri etiam edidit, tam ineptum vt a puero scriptus videretur. Largium Lepidū de cime legionis præfectum in expugnatione Hierosolymarum adducit Iosephus, quis sint exemplaria, quę significant hanc epistolam scriptā Luperco, ad quē alibi Secundus. Vim) potentiā impetum. Incubuit) intendit animum. Filium) suum defunctū

Vt nemo) tā bene lugeret. Imagines) quę notę sunt, quibus ea, quę ediscenda sunt notamus, vel imago est collatio formę cum forma cum quadam similitudine: tu vero hic imagines refer ad picturā & ceram, statuas ad ea, quę sunt ex marmore, ære, argento & similibus. Officinis) tabernis fabrorum & pictorum. Auro, ebore, marmore) Magis placet qđ illum auro, illum ebore, illum marmore, nam mutatur dicendi modus, & vitatur nimium crebra repetitio, qua si mediocriter vtimur, plurimum gratiæ: si frequentius inculcamus, fastidij tantundem affert, nisi velimus putare voluisse per hoc immodestiam Reguli demonstrare. Effingit) exprimit, per effigiem representat. Ipse) Regulus. Ingenti auditorio) multis conuocatis auditoribus: an notabis auditorium pro auditoribus frequentius vsurpari. Prouincias) regna subiecta Romanis legibus & securibus, quibus præerant Proconsules cum exercitu. Dimisit) vulgauit, transmisit. Publice) rebus publicis, an potius impetrata publica iubendi facultate. Decurionibus) Senatoribus in municipijs. Insuper decurio est ordo in militia, qui præerat turmę triginti

aculeis excitabantur, nostra oratio sine æmulationis gratia probabatur, an merito, scies, cum legeris librum, cuius amplitudo non finit me longiore epistola præloqui. oportet enim nos in hac certe, in qua possumus, breuicis esse: quo sit excusatius, quod librum ipsum non tamen vltra causę amplitudinem extendimus.

C. PLIN. NASONI SVO, S.

Tusci grandine excussi, in regione Transpadana summa abundantia, sed par vilitas nunciatur. solum mihi Laurentinum meum in reditu. nihil quidem ibi possideo præter tectum & hortum, statimq; arenas, solum tamen mihi in reditu. ibi enim plurimum scribo, nec agrū quē nō habeo, sed ipsum me studiis excolo, ac iam possum tibi, vt aliis in locis horreum plenum, sic ibi scrinium ostendere. Igitur tu quoq; si certa & fructuosa prædia concupiscis, aliquid in hoc litore para. Vale.

Tusci excussi) fructus decussi sunt in prædio qđ in Tuscis teneo Transpadana regione) Comū intelligit, in cuius territorio latos agros tenuit. Transpadana regio Italię nona, tota mediterranea, cui maria cuncta important, dicta transpadana respectu commorantium Romę, qđ sita sit trans padum. Parum utilitatis) alia lectione par vilitas in eundem tamen sensum, quis magna fructuum copia sit, tamē precij vilitas facit, vt parum utilitatis habeamus. Par) summa. Laurentinum) rus lib. ij. iam descriptum. In reditu utile) fructuosum. Tectum) villam. Hortum) duos enumerauit in Laurentino hortos deliciarum vnum, pinguiorem alterum. Arenas) littus arenosum. Excolo studiis) exerceo, & orno student. Horreum granarium) ab horrore spicarum cognominatum, prius a farre farreum dictum. Scriptorium) arcam librorum & epistolarum. Certa) non subiecta casibus fortunę.

C. PLIN. LEPIDO SVO S.

Saepe tibi dico inesse vim Regulo. mirum est quam effigiat in quod incubuit. Placuit ei lugere filiū. lugeat vt nemo. placuit statuas eius & imagines qđ plurimas facere, hoc omnibus officinis agit. Illum coloribus, illum cęra, illum ære, illum argento, illum auro, ebore, marmore effingit. Ipse vero nuper adhibito ingenti auditorio librum de vita pueri recitauit. Tamen eundem librum in exemplaria transcriptum mille per totam Italiam, prouin-

gias) quę notę sunt, quibus ea, quę ediscenda sunt notamus, vel imago est collatio formę cum forma cum quadam similitudine: tu vero hic imagines refer ad picturā & ceram, statuas ad ea, quę sunt ex marmore, ære, argento & similibus. Officinis) tabernis fabrorum & pictorum. Auro, ebore, marmore) Magis placet qđ illum auro, illum ebore, illum marmore, nam mutatur dicendi modus, & vitatur nimium crebra repetitio, qua si mediocriter vtimur, plurimum gratiæ: si frequentius inculcamus, fastidij tantundem affert, nisi velimus putare voluisse per hoc immodestiam Reguli demonstrare. Effingit) exprimit, per effigiem representat. Ipse) Regulus. Ingenti auditorio) multis conuocatis auditoribus: an notabis auditorium pro auditoribus frequentius vsurpari. Prouincias) regna subiecta Romanis legibus & securibus, quibus præerant Proconsules cum exercitu. Dimisit) vulgauit, transmisit. Publice) rebus publicis, an potius impetrata publica iubendi facultate. Decurionibus) Senatoribus in municipijs. Insuper decurio est ordo in militia, qui præerat turmę triginti

ta duorum equitum, si Modesto credimus. Aelianus decurionem a decuria dictum asserit. Decuriæ autem nomen a diuersis auctoribus varie traditum a duce vno, vel in octauum, vel in duodecimum, vel in decimum sextum. Vocalissimus) maximæ & splendidissimæ vocis. Ex ipsis) decurionibus, ut maior auctoritas libro accederet. Legeret) recitaret. Factum est) impetratum quod scripserat, nam per provincias diuulgatus est. Ille) Regulus. Vim) quia potius vis ad laudem refertur. Infert Secundus appellandam magis intentionem obtinendi quicquid voluisset, ordo est, si Regulus vertisset ad potiora, hanc vim seu quo alio nomine vocanda est in-

ciâsque dimisit. Scripsit publice, ut a decurionibus eligere tur vocalissimus aliquis ex ipsis, qui legeret eum populo, factum est. Hanc ille vim, seu quo alio nomine vocanda est intentio quicquid velis obtinendi, si ad potiora vertisset, quantum boni efficere potuisset: quanquam minor vis bonis quam malis inest, ac sicut ἀμαθία μὲν τῶν ἀγαθῶν, λογισμὸς δὲ ὅκνον φέρει, ita recta ingenia debilitat verecundia, peruersa confirmat audacia. Exemplo est Regulus, imbecillum latus, os confusum, hæsitans lingua, tardissima inuentio, memoria nulla: nihil denique præter ingenium insanum, & tamen eo impudentia ipsoque illo furore peruenit, ut a plurimis orator habeatur. Itaque Herennius Senecio mirifice Catonis illud de oratore in hunc e contrario vertit, Orator est vir malus dicendi imperitus. Non me Hercule Cato ipse tam bene verum oratorem, quam hic Regulum expressit. Habes ne quo tali epistolæ parem gratiam referas? habes si rescripseris, num aliquis in municipio vestro ex sodalibus meis, num etiam ipse tu hunc luctuosum Reguli librum, ut circulator in foro legeris, scilicet *ut ait Demosthenes* ἐπ' ἀφ' ὧν τὴν φωνὴν καὶ γεγῆθως, καὶ λαρυγγίζων. Est enim tam ineptus, ut risum magis possit exprimere, quam gemitum, credas non de puero scriptum, sed a puero. Vale.

mur, si quod audimus præterfluit. Ingenium) acrem naturam. Insanum) modum excedens. Eo) ad eam existimationem. Impudentia) Idem Lucianus, Sit inquit oratori impudentia mendacium promptum & iurandum in summis labris, & in omnes inuidia odium blasphemia & calumnie verisimiles. hæc te breui celebrem & illustrem reddent hæc in publico ac domi omnia prophana exercebis. Habeatur) credatur. Orator) vir bonus & dicendi peritus. A plurimis) a malis. Herennius Senecio) iam vita functus cum hæc scriberet Secundus. Illud Catonis de Oratore, M. Cato diffiniuit oratorem esse virum bonum & dicendi peritum. In hunc) Regulum. Orator est vir malus) respectu Reguli, orator est vir malus dicendi imperitus, cum Regulus esset malus & dicendi imperitus. Hic) Herennius. Expressit) diffiniuit. Regulum) malum & imperitum. Habes ne) aliquid simile. Habes) quo referas parem gratiam. Circulator) qui lucri causa circuit fora & plateas, ac sibi nouitate aliqua coronam audientium comparat. Paulus de extraordinariis criminibus, In circulatores, qui serpentes circumferunt & proponunt, si cui ob eorum metum damnum datum est, pro modo admissi actio dabitur. Eos circumforaneos vocat Apuleius & M. T. pharmacopolam circumforaneum pariter protulit. Tranquil. lanista circumforaneum, qui circuit fora vendendi vel emendi gratia. & Seneca circulatores sophistas qui philosophiam vendunt & circulis auctoritatem quæruunt. Fabius vero circulatoriam voluptatem oratoriam appellauit quæ gaudet circuitione. At circitor militiæ gradus est, qui vigilias circumit, & renunciat si qua emerit culpa. Verg. in carmine obsceno pro custode posuit. *ἰπ' ἀφ' ὧν. s. ut ait Demosthenes, τὴν φωνὴν καὶ γεγῆθως καὶ λαρυγγίζων.* verba Demosthenis in τῷ πρὸς τὸν Περικλέα, quæ sic transferri possunt, extollens vocem & lætus & exultans. Sunt autem dicta contra Aeschinem. ea ut melius intelligantur repetem? ex eadem oratione priora quædam. Multa igitur o viri Athenienses etiam alia accusauit, & mentientem vnum maxime admiratus sum omnium, quod quæ mala acciderant ciuitati tunc memor, non tanquam beneuolus neque iustus ciuis sensit, neque colla-chrymatus est, neque quid tale in animo passus est, sed extollens vocem & lætus & exultans existimauit. s. me accusare. λαρυγγίζω. proprie est vocem intendere, neque naturaliter loqui, sed gula præclusa. Exprimere) inuito exprimere, educere. De puero, sed a puero) traductio, color puerilem & fatuum librum monstrat.

C. PLIN. ARRIANO SVO S.

Ratularis mihi, quod acceperis auguratum, iure gratularis, primum quod grauissimi principis iudicium in minoribus etiam rebus consequi pulchrum est: deinde quod sacerdotium ipsum

tentio obtinendi quicquid vel quantum homini efficere potuisset. Vis) impressio, celer impetus. ἀμαθία μὲν τῶν ἀγαθῶν, λογισμὸς δὲ ὅκνον φέρει. inscitia quidem audacia, consideratio autem tarditas fert. Thucydidis dictum lib. ij. in oratione funebri, quæ dixit Pericles, cui initium, *ὅτι μὲν πολλὰ τῶν ἐνθάδε ἴδμεν ἱερῶν τῶν.* Quam sententiam Seneca in proverbij latine transtulit, Recta ingenia debilitat verecundia, praua confirmat audacia. Quare Lucianus dum malum oratorem instruit, iubet imprimis comparet inscitiam, deinde audaciam, & impudentiam, verecundiam autem & mansuetudinem domi relinquat.

Peruersa) mala, dictum Euripidis, ut pessimi melius causam suam dicere norint. Imbecillum latus) debiles vires. Os confusum) perturbatus sermo. Hæsitans) blæsa. Inuentio rerum verarum, aut verisimilium excogitatio, qua continentur sex illæ orationis partes, exordium, narratio, diuisionis, confirmatio, confutatio, conclusio. Memoria) qua omnis disciplina constat, frustra docetur.

Memoria

Circulator

Circitor

Ratularis) Respondet Arriano iure pro auguratu suo gratulari, tum iudicio grauissimi principis, tum auguratus dignitate, & quod successerit tanto viro Iulio Frontino. demum scribit posuisse M. T. dignitates consequi

ARGV.

Auguratus

eloquentiam vero impossibile. Iure iusta causa. Principis Traiani qui me fecit augurem. Extat eius ad Traianū epistola, q̄ sibi auguratū vel Septemvratū petit. Minorib⁹ magistratib⁹. Sacerdotiū auguratus. nā de ceteris etiā dicit. cū & Valerius Max. Pōt. sacerdotio vltus fuerit. Priscū nā a Tarquinij Romā translātū testatur Strabo: at Dionysius in antiquitatibus a Numa rege constitutū collegiū augurū, qui interpretarentur signa a dijs missa tā publica q̄ priuata: & ab vna specie speculationū artis augures vocarunt Romani, id est ab auiibus & gerēdo, vel ab auiū garritu. Prim⁹ Actius Nauis hāc artē cōmendauit apud Tarquiniū Priscū nonacula cō-

tē discindēs: postea tātus honor collegio augurū accessit, vt nihil foris domiq; nisi auspicato gere-
ret, cōsilia populi, id est magistratū creatio, exercitus vocati, summa rerū, vbi aues non annuissent dirimerētur. & diu hic honor patricius fuit, & principib⁹ vrbis destinatus: primo tres tribus, Rhānenses, Titenses, Luceres: sex augures creantur: deinde hoc sacerdotium cū populo cōmunicatū est, & ius sacerdotū subrogandum a collegijs ad populū transtulit Cn. Domitius Trib. pl. Syl-la augurū collegiū ampliavit, vt esset quindecim, adeo creuit hęc ars, vt ex araneo etiā auguria fierent, quæ Plin. memorat scribēs ex periculis artem esse factam, & per aues (nam alijs modis fiunt) prim⁹ Car, a quo Caria dicta est, inuenit. Seneca tamē illa deridēs fortuita, & vaga sine ratione dicit nō recipere diuinationē. qd̄ bel-

lissime Mollolanus apud Iosephū facto memorādo ostēdit. Religiosum) maiestatis venerationisq; plenū. nā nec Senat⁹ cogi nec cōueniēdi locū poterat habere, nisi qñ & vbi augures p̄scripsissent, q̄ a summis impijs, a summis potestatib⁹ comitia tollere, cōsilia vel instituta dimittere, vel habita repudiare poterāt. Quid graui⁹ q̄ rē susceptā dirimi, si vnus augur aliter dixerit: quid magnificētius q̄ posse discernere, vt magistratu se abdicet Coss. quid religiosius q̄ cū populo, cū plebe agēdi ius dare: aut nō dare: quid legē, si nō iure rogata sit, tollere: omib⁹ magistratibus auspicia dātur & iudicia. Hoc) ob hāc causam. Sacrū) diuinū, venerabile, cōsecratū. Nō adimitur viuētī) semel factus augur nunq̄ priuatur hoc honore, etsi in iudiciū ductus dānetur, cū alijs sacerdotibus cōdemnatis substituatur alius augur, donec vita suppetat, licet maximorū criminū cōuictus sit, sacerdotio non priuatur, quia. si iureiurando adactus sit res augurū nemini enunciare: ergo factū priuatū sacramēto liberari nolunt, an q̄ nō honoris nec magistratus, sed potius cuiusdā scientiæ & artis est nomē angur? simile igitur esset si quis medicū medicādi arte prohibeat musicū musica diuinū diuinationē. His em̄ appellatio detrahi potest, vis & facultas nequaq̄. Alia officia insignia) magistratus. legitur etiam cetera. Paria) augurati. Vt) a fortuna ad breue tempus. Hactenus) in hac re tantum. Fortunæ licet) fortuna dominatur, vt dari possit, non vt adimatur.

Frontinus

tur. Iulio Frontino) Sextus Iulius Frontinus vir Consularis Præturam vrbānam gessit Vespasiano iterū, ac Tito Coss. & eo eiurante Domitianus Præturā cōcepit. Frontinus igitur curam Britannia, ac molem sustinens magnus quantū licebat validam, & pugnacem Silurum gentem armis subegit super virtutē hostium locorūq; diffcultatem eluctatus: aquarum præfectus a Nerua creatus libellum de Aquaductibus vrbem influentibus edidit. auguratum gessit, secessu Tarracinenſi oblectabatur, rei militaris peritus. Traiano libros stratagematicos dicauit, scripsit longe plura, quæ simul cum alijs communi literarum iactura olim interciderē. summus Iurisconsultus Secundo interdum respondit, Martialem ac ceteros scriptores fouit, moriens vetuit sibi sepulchrum cōstrui. Fuit & Iulius Fronto Tribunus vrbānarum cohortium ab Othone exauctoratus, & Claudius Frontin⁹ sub Antonino Pio. Principem ergo virum appellauit Frōtinum scilicet dignitate, auctoritate, disciplina, & rebus præclare gestis. Nominationis die) principio anni auctore Tacito, quo sacerdotes solent nominare, quos dignissimos suo sacerdotio iudicent. Hos) proximos neci suæ, an verius. quibus Frontinus augur fuit. Inter sacerdotes) inter eos quos dignos tali sacerdotio credebatur. Cooptaret) eligeret. Tranquillus in cooptandis per collegia sacerdotibus neminem nisi iuratus nominauit. M. Tullius de Claris Oratoribus, scribit nouos augures ab alijs auguribus in collegium cooptari, & inaugurari augurum institutis, qui inaugurasset, ab inaugurato loco parentis coli debere. Et in epistolis ad Appium, refert non modo nefas fuisse in collegio augurū violare amicitiam, sed ne cooptari quidem sacerdotem licuisse, qui cuiq̄ ex collegio esset inimicus. Euentus) q̄ mortuo ei in auguratu successi. Non fortuitum) sed diuinum. Tullius augur fuit) post Crassi interitum Cicero factus est augur. Insistam) Sequar. vterque enim Quæsturam, Præturam, Auguratū, Consulātū gessere.

Iulius Frōto.

Sacerdotium) auguratum. Iuuenior) ita habent omnes codices præter vnum quos viderim. Iuuenior em̄ secundum grammaticos, sed iuuenior secundum analogiam. Ingenium) eloquentiam, vim & copiam dicendi. Aliqua ex parte) in eloquendi studio. nā & metra scripsit, ac philosophiā primus Cic. latine loqui docuit. an magis in aliqua parte oratoriæ. Quæ sunt in manu hominū) dignitates quas hoies cuiuslibet cōferre possunt. Illud)

eum priscum & religiosum, tum hoc quoq; sacrum plane & insigne est, q̄ non adimitur viuētī. Nam cetera, quanq̄ dignitate propemodum paria vt tribuuntur, sic auferuntur: in hoc fortunæ hactenus licet, vt dari possit. Mihi vero etiā illud gratulatione dignum videtur, quod successi Iulio Frontino principi viro, qui me nominationis die per hos continuos annos inter sacerdotes nominabat, tanquam in locum suum cooptaret, quod nunc euentus ita comprobauit, vt non fortuitum videretur. Te quidem (vt scribis) ob hoc maxime delectat auguratus meus, quod Marcus Tullius augur fuit. Lætari enim quod honoribus eius infestam, quem æmulari in studiis cupio. sed vtinam, vt sacerdotium, idem & Consulatum, multo etiā iuuenior, quam ille sum consecutus: ita senex saltem ingenium eius aliqua ex parte assequi possim. Sed nimirum, quæ sunt in manu hominum, & mihi, & multis contigerunt: illud vero, vt adipisci arduum, sic etiā sperare nimium est, quod dari non nisi a diis potest. Vale.

ingenium Cic. Nisi a dijs) natura primum atq; ingenium ad dicendum vim afferunt maximam. nam animi atq; ingenij celeritas quidam motus esse debent, qui ad excogitandum acure: & ad explicandum, ornandūq; sunt vberes, & ad memoriam firmi atq; diuturni. sed quis est qui hęc putet arte accipi posse? Preclare enim res se habet, si hęc accendi, aut commoueri arte possint: Insuper quidem & donari ab arte non possunt omnia. Sūt enim illa dona naturæ. Quidam ita rebus habiles, ita naturę muneribus ornati, vt non nati sed ab aliquo deo facti esse videantur. Quare non possum non ingenio primas partes concedere. Hęc M. T. diuinum & inaudā

C. PLIN. VRSO SVO S.

Aussam per hos dies dixit Iulius Bassus, homo laboriosus, & aduersis suis clarus. Accusatus est sub Vespasiano a priuatis duobus, ad Senatum remissus diu pepedit: tandemq; absolutus vindicatusq; est. Titum timuit, vt Domitiani amicus a Domitiano relegatus est, reuocatus a Nerua, sortitusq; Bithyniam, redit reus. accusatus nō minus acriter, quā fideliter defensus, varias sententias habuit: plureis tamen, quasi mitioreis. Egit contra eum Pomponius Rufus, vir paratus & vehemens. Rufo successit Theophanes vnus ex Legatis princeps, & fax accusationis & origo. Respondi ego, Num mihi Bassus iniunxerat, vt totius defensionis fundamenta iacerem: dicerem de ornamentis suis, quæ illi & ex generis claritate, & ex periculis ipsis magna erant: dicerem de conspiratione delatorum, quam in

tū lumē eloquētię ac sapiētię pāres pfecto nostrarū literarū, immortalis ingenij beatissima vbertas dono quodā puidētię, i quo totas virtutes suas experiretur eloquentia.

Aussam) Iulius Bassus sepe in iudicijs periclitatus, deinde Bithyniam sortitus redijt reus, q; quēdā accepisset a prouincialibus. princeps accusationis fuit Theophanes legatorum vnus: defensū tamē acriter a Secundo & Albino, tandē absoluit. Quod Vrsū amicū admonet, ad Vrsū alibi Secundus su per eadē re scribit. Dionis abbreviator refert Vrsū fuisse in aula Domitiani autoritate pditū, a quo Domitiani Imp. vxorem adulterij accusatam. Ad Vrsū mittit epicedion Statius in syluis, p morte Pileti: aperte ostendens fuisse caufidicū. Iuli Bassi plures

Argumētū.

Vrsus.

Bassi plures

sus) Bassos plerosq; notauim⁹ p ea tēpora. Galbiū Bassum Prefectū orę Pōti, virū integrū & pbū. Salei Bassi poetę excellētissimi suorū temporū meminere Tacitus & Iuuenalis. Iuliū Bassum declamatorē recitat Seneca. in cōtrouersijs, nō Ioniū vt interdū scriptū offendes. Facit tñ Fabij testimoniū legi debere Iuniū Bassum quē hoīem dicacē & cognomēto Asinū Albū, ac a se puero cognitū idē testat. in Bassum interdum Mar. Aurelio Basso pdir Vlpia. diuū Pii rescriptisse. Pli. senior Iuliū Bassum q; de medicinis gręce scripsit nominat. Secūd⁹ ad Traianū asserit acta Iulij Bassi rescissa: dictūq; a Senatoribus ius oībus: de quib⁹ ille aliquid cōstituisset ex integro agēdi dūtaxat per bienniū. Laboriosus) qui multos labores sustinuit. Aduersis) propter res aduersas, nihil em̄ est in omni vi a Cicerone referente ad laudem illustrius, q; calamitas ipsa. Priuatis) sine dignitate. Remissus) a Vespasiano. Ad Senatū) ad iudiciū Senat⁹. Pepedit) anteq; absolueretur in ambiguo fuit.

Pendere.

Vindicatus) liberatus. Vt Domitiani amicus) tanq; suspectus q; Domitianū foueret: inter quē & Titū erāt similitates. Reuocat⁹ a Nerua) restitut⁹ in patriā gñali edicto Neruę, q; autoritate Senatus cēsuit decreta a Domitiano rescindēda. quare multi ab exilio rediere, inter quos Ioānes Apostol⁹ ex Patmo. Sortitus) p sortem adept⁹. Bithyniā) prouinciā in Pōti exordio ad partē solis orientis, Thracię oppositā, opulētā sane & vrbiū diuitē. Leta quidē regio est, atq; omni referta vbertate, testamento alterius Nicomedis filij Romanis relicta. Traxere Bithyni originē a Thracibus, q; cū Rhēso ad Ilion castrametati sunt: nā rege suo interfecto vltra Bizantiū transgressi prope Bithyn fluiū: vnde nomē acceperē, cōfederūt: deinde fame cōpuli, in Bebryciā redierē, & Bithyniā pro Bebrycia a fluij noīe, iuxta quē habitauerāt, appellarūt. Herodotus, inquit, Thracēs transgressi in Asiā vocati sunt Bithyni, prius appellati Strymonij, q; Strymonē accolerent. Quidā gręcorū a Bithyno Iouis, & Thraciæ filio cognominatam prouinciā tradiderunt: quibus astipulatur Solinus, tantum nomine parentum suppresso. Strabo vero hęc refert, Bithyni cum prius Mysij essent, a Thracibus Bithynis, & Thynis, qui ibi habitauerunt, postea sunt appellati. Eadē fere sentit Pli. quo authore Thyni oēm oram Bosphorū tenent, interiora Bithyni. Varias sentētijs) censuit em̄ Bebius Macer Cos. designatus lege Repe tendarū teneri, Cepio Hispo salua dignitate iudices dādos, Senatus decreuit vt acta Bassi rescinderētur. Pōponius Rufus) vir Consularis. Peritus) in secunda lectione fuit paratus. Vehemēs) acer. Theophanes) alius Theophanes poeta quē gręce Pōpeij gesta scripsisse Tullius asserit. hodie quoq; Theophanis extat gręcū epigramma. Legatis) Bithynis. Fax) vehemēs causa. Stimulus) causa. Valerius, Gn. Carbo orientum ciuiliū malorū fax ardentissima. Fundamēta) argumenta fortiora. Iacerē) collocarē. in deprecatione: q; & in Senatu & apud populū principēq; ac vbicunq; iuris clemētia est, habet locū: in qua plurimum valent ex ipso qui reus est hęc tria in vita pcedere, si innocens, si bene meritis, si spes in futurū innocēter victuri, & in aliquo vsu futuri. Præterea si vel alijs incommodis vel pēsenti periculo vel pœnitentia videatur satis pœna rum dedisse, extra nobilitas, dignitas, propinqui, amici, in iudicijs etiam ex magna parte hic locus sæpe tractatur. nā & diuisio frequens est, etiā si fecisset ignoscendū fuisse: idq; in causis dubijs p̄ualuit. & epilogi oēs in eadē sepe materia versari solent. Ornamentis) nobilitate dignitate. Generis claritudinis) Bassorum familia peruetusta clarissimos viros protulit. Nobile aut id est qd ex bono, pdijt genere: generosum, qd a sua natura non degenerauit. Periculis) quibus vita mortalium illustratur & auditores cōmouentur ad misericordiā & ex quibus vt insons euaserat. Conspiratione) malo consensu. Delatorum) iniquorum accusatorum,

Bithynia.

Theophanes.

Quæstu) nam quartam bonorum confiscatorum partē habebāt: inde quadruplatores dicti. Factiosissimū) factionum principem. Causas) dum æque prouincialib⁹ iustitiam administrat. Illum) primum & acerrimum accusatorem. Me eundē) me Secundū. Occurrere) satisfacere. Crimini) furto, & rapinæ. Alijs) q̄ obijciebātur tanq̄ crimina. Simplex) ad delatores effugiēdos. Quædā) munera. Prouincialibus) Bithyniis. Quæstor) inde non mirū si multos habebat amicos. Furta & rapinas) cōtrouersia de noīe, & cōstitutio diffinitiuā. Furtorū duo esse genera refert Caius: manifestū, rapi quidē sine vi nō potest secūdū Vlpianum. furti nō manifesti tenetur in duplū, vi bonorū raptorū in quadruplū Paulo cōtestante. Lex) Acilia, quā Manlius Acili⁹ Glabrio de pecunijs repetundis seruissimā tulit: ne cōperendinari quidē reū sinēs. Tacitus tñ, inq̄t, Magistratū avaritia Calpurnia scita peperit. nā secūdū Modestinum plebescito cōtinet, ne q̄s præsidū munus, donūve caperet: nisi esculentū, potulētumve, qd̄ intra dies p̄ximos p̄digatur. Nō enim in totū Xenijs, Vlpia. authore, abstinere debet Proconsul, sed modū adijcere, vt neque modo se in totū abstineat, neq̄ auare modū Xeniorū excedat. Quam rē diuus Seuerus & Imperator Antoninus elegātissime epistola sunt moderati: cui⁹ epistolę verba hæc sunt, Quantum ad xenia pertinet, audi quid sentimus: vetus prouerbiū est, Valde inhumanū esse, a nemine accipere: sed passim, vilissimū: & per omnia, auarissimū. & quod mandatis continetur, ne donum, vel munus ipse Proconsul, vel qui in aliquo officio est, accipiat, ematve quid, nisi victus quotidiani causā, ad xenia non pertinent: sed ad ea, quę edulium excedent vsum. sed nec xenia pducenda sunt ad munerum quantitatē. Lege etiam Iulia de repetundis Marcello respondente nulla quantitas pecuniæ permittitur capi ab his, qui eo capite commemorantur: tam & si in præcedentibus ex autoritate Venulij permittitur summa aureorum centum dono, munereve. Hic) hoc loco ancipiti, contra legem. Ego) legitur etiam ergo. Iter) modum rationē. Negarem) vt præcipit M. Tullius de Oratore, Plerūq̄ inquit causę inficiatione defenduntur: nā & de pecunijs repetundis, q̄ maxime sunt, neganda fere oīa. Plane) nimium manifeste. Inficiari) negare, Augentis crimen) potius ad crimen augendum pertinebat. Diluētis) defendentis. Integrū) in facultate & arbitrio negandi. Aduocatis) mihi & Albino. Principi) Traiano. Natali suo) nā priuatorū natalibus solebant amici munera mittere, vt sepe testatur Martialis. Saturnalibus) Saturni diebus quibus xenia munera mittebantur amicis eodem authore & apophoreta remittebantur. Iugulassē) enecassē, causā cecidissē. Recte factū) q̄ iure accepisset munera. Impudēs) qui cōtra leges niterer. Medium quiddā) vt nec concederem nec tuerer recte factū. Tenuisse) seruasse. Nox diremit) interuētū noctis interrupta est. Ciceroniana imitatio. sic enim ad Quintū fratrem scribit, Sed inquit vt prælia solet. quia historici hoc dicendi genere vtuntur cū nocte superueniente vterq̄ exercitus intermissa pugna receptui canit. Sesi) quihora) vna & dimidia. & Tacitus sesquiplagam pro vna & dimidia dixit. sic Persius, Sesquipedalia verba. & Columella, sesquiculearia dolia, sesquimodum, sesquioperā, sesquimeses pullos. Ex lege) quę lōgissimū spatium ad agendū largit, sed maius reo cui semp̄ fauorabilior est. nā M. Tullius p̄ domo sua tradit multa ad placidū atq̄ ad miserendū reis cōcessat & Apuleius asserit reū amplū dicendi spaciū habuisse. Reus) Bassus. Eū) L. Albinū coaduocatū. Reliquis) quatuor. Successus) bonus euentus. Finē) vt actioni finē imponere. Temerariū) sentētia, color. Iterato) redintegrato. Repetere) intermissum resumere. Iūgere) cōtinuare. Reliqua actio) reliqua pars actiōis. Frigus auditorū) negligentia. sicut plerūq̄ M. Tullius ad Q. fratrem, vel etiā mei iā deposito feruore. Tædiū vt resumpta) nā repetita res fastidiū affert vt pote iā p̄cognita: vnde illud ἡ δὲ γράμμι θάνατος. Vt em̄ faces) similitudinē infert p̄ collationē q̄ sumit ante oculos negocij ponendi causā. Certamē fuit apud Atheniēses currēdi ab ara Promethei in urbē cū facibus ardētib⁹, simul in cursu fer-

Furtorū genera.

Acilia lex.

Xenia quantum tenus dabantur.

Sesquihora.

Frigus & feruor.

uare facem accensam, quæ si extincta quis cursu præuenisset, nullam victoriâ reportabat. hinc illud, Vidi ego cõcussas mota face crescere flamas. Cõcussione) motu. Dimissum) sopitum. Interapedine) intermissione. Languescit) debilius fit. Meum tẽpus) dicendi spatium mihi ex lege datum. Me) quia multum vires intedi, & laboris sustinui. Erectos) attẽtos. Recẽtes) integros indefessos. Senatus) Senatorum. Priore actione) priore actionis parte. Incitati) ad vltiora audiendum. Apte) cõueniẽter, opportune. Varietate duarum) nam quæque diuersis argumentis, & stilo nitebatur. Contextum vnius) ordinem. Valerius, an abigi debet Pontius ab horum

cõcussione custodiunt, dimissum ægerrime reparant, sic & dicentis calor, & audientis intetio continuatione seruat, interapedine & quasi remissione languescit, sed Bassus multis precibus pene etiã lachrymis obsecrabat, implere meum tẽpus. Parui, vtilitatem eius prætuli me. Bene cessit, inueni ita erectos animos Senatus, ita recentis, ut priore actione incitati magis, quã satiati viderentur. Successit mihi Lucius Albinus, tam apte, ut orationes nostræ varietate duarum, contextum vnius habuisse credatur. Respondit Herennius Pollio instanter & grauiter. Deinde Theophanes rursus. Fecit enim hoc quoque ut cetera, impudentissime, quod post duos, & Cõsulareis & disertis, tẽpus sibi & quid laxius vindicauit. Dixit in noctem, atque etiam nocte inlatis lucernis. Postero die egerunt pro Basso Titius Homulus, & Fronto, mirifice: quartum diem probationes occupauerunt. Censuit Bæbius Macer Consul designatus lege repetundarum Bassum teneri. Cæpio Hispano salua dignitate iudices dandos: vterque recte. Qui fieri potest inquis, cum tam diuersa cõsuerint: quia scilicet & Macro legem intuẽri, consentaneum fuit dãnare eum, qui contra legem munera acceperat: & Cæpio cum putaret necesse Senatui, si cut licet, & mitigare leges, & intedere, non sine ratione veniam dedit facto, verito quidẽ, non tamẽ inusitato. Præualuit sententia Cæpionis. Quinimmo consurgenti ei ad censendum adclamatum est, quod solet residentibus. Ex quo potes aestimare, quanto consensu sit exceptum cum diceret, quod tam fauorabile fuit, cum dicturus videretur. Sunt tamen ut in Senatu, ita in ciuitate, in duas partes hominum iudicia diuisa. Nam quibus sententia Cæpionis placuit, sententiam Macri ut rigidam duramque reprehendunt: quibus Macri,

explorum contextum: quia exceperat actionem ubi secundus defuerat: ita ut videretur vnum & idem corpus. Herennius Pollio, quo cum Flauio Consulari gerente Dion asserit Titum interisile, nec ignoro Marcellum Iuriconsultum referre Pollionem fuisse, se Consulem cum Pudẽte sub Antonino. Annotauimus alios Polliones per eadem tempora, quos consulto omittimus. Instanter) acriter, cum instantia contra conantem. Duos) Albinum, & Pollium: nam de se non ita magnifice loqui solet. Vindicauit) assumpsit ad dicendum. Laxius) spatiosius. In noctem) post solis occasum contra maiorum instituta. Titius Homulus) in quibusdam exemplaribus scriptum fuit. C. Titius Homulus, sed Iulij Capitolini testimonio probabilior est lectio Valerius Homulus, quod Secundo familiaris pro Vareno Rufo causam egit. Eius multos iocos Antoninus Pius semper patienter tulit, ut cum domum Homuli visens admiransque columnas porphyriticas requisisset, unde eas haberet: respondit Homulus, Cum in domum alienam veneris, & mutus & surdus esto. Idem Lucillam matrem M. Antonini philosophi in viridio venerantem simulacrum Apollinis videns Pion insurrexit, Illa nunc rogat, ut diem tuum claudas, & filius ipse

Pollio.

Homulus.

ret: quod verbum omnino apud Pium nihil valuit. Probationes) testes, tabule, rumores, quod Rufus deliquisset. Bæbius Macer) cui Appiæ viæ cura demandata cum Proconsul rexisset Hispanos: eodem imperio missus in Dalmatiam integre & iuste provinciam continuavit: cum prefectum urbis seruauit Adrianus quis ab Actiano per epistolas admonitus, ut si reniteretur Imperio neceretur. Bæbium item Macrum testatur Flavius Vopiscus Praetorij prefectum sub Aureliano. Teneri repetundarum) obnoxium esse poenae: qua tenentur damna ti repetundarum. Hispano) siue is fuerit in quem iaculatus est Iuuenalis satyricum illud fulmen, Hispano subit iuuenes, & morbo pallet viroque, siue alius. Salua dignitate) non ad præpioria Senatoria dignitate, & perseverante in ea Basso: nam mox sequitur: negant enim congruens esse retinere in Senatu, cui iudices dederis. Iudices dados) seligendos iudices qui cognoscerent accusationem. Vterque) Consul designatus Macer, & Hispano. Recte) censuit. Qui) quomodo. Diuersa) vnus secundum legem, alius contra. Censuerint. Consentaneum) consequens, conueniens. Inuenti) respicienti, consideranti. Vim legis) quæ prohibebat accipere munera. Mitigare leges) minuere poenam legibus constitutam. nam Marcello referente, & si nihil facile mutandum est ex solennibus: tamen ubi æquitas euidenter poscit, subueniendum est: & summum ius antiqui summam putabant crucem, ut asserit Columella: praesertim cum Senatus sit eas tollere, cuius est condere. Intendere) si reus meretur atrociora supplicia inferre, quã leges precipiant. Sicut licet) sustinet enim personam principis Senatus, qui nullis legibus tenetur. Verito) lege prohibito. Inusitato) insolito. nam multis iam repetundarum reis seruata est dignitas Senatoria. Inueterata enim cõsuetudo pro lege non immerito custoditur, & hoc est ius quod dicitur moribus constitutum. Præualuit) superior, & frequens fuit. Censendum) dicendam sententiam. Acclamatum) assensum, laudatum, applausum: hinc acclamationes imperatorum laudationes. Solet) fieri. Residentibus) post sententiam pronuntiatam, & cõprobatam. Consensu) cõfirmatione, concordia. Exceptum) admissum. Fauorabile) summo fauore presumptum. Iudicia) sententiæ, opiniones. In ciuitate) inter ciues: quorum alij populares alij nobilium partes fouentes. Rigidam) nimis seueram. Quibus Macri) sententia placuit.

Bæbius Macer.

Hispano.

Illam alteram) dicēdi modus apud scriptores obseruatus, vt apud M. Tullium de prouincijs consularibus, & Valerium libro octauo, sic apud Apuleium ille alius, & illa alia: & libro quinto Secundus dixit ille alter. Dissolutam) nimium mitem, & indulgētem. Retinere) in Senatu. Reseruare dignitatē senatoriā. Cui) tāq̃ nocēti. Valerius Paulinus) Paulinū Tribunum lego missum a Vespasiano ad Iosephum latitantē: & postea præfectum Alexandriæ. Valerius autem Paulinus accusatus est, & a pluribus proditiōis insimulatus dū Celso otiose auxiliū fert, q̃ propter religionem non esset functus ducis officio: prædia in Foro iulienſi agro possedit: famę ac immortalitatis vni

Valerius Paulinus. cus amator Consul creatus est: & Secundo arēta familiaritate coniunctus: nam moriens ei ius libertorum suorum reliquit.

Referendum) ponēdum in cōsultatione. De Theophane) an Theophanes reus peragendus esset. Legationi renunciaſſet) postq̃ functus esset legatiōe: nec amplius ageret legatum. nam legatus iure non poterat accusari: quod restantur Iurisconsulti, & nos libro tertio recitauimus. Legitur etiam legationem renūciaſſet. Illa ipsa) quo dicendi modo vtitur Seneca in epistolis, Est enim remissus, & de medio petitus, epistolari stilo conueniens.

Legatarij. Illa ipsa. Lege) repetundarum, qua cauebatur puniri eum, qui iniuste accusaſſet. Maxime) maiori. su

Sententiarū dicēdarum, & Decernēdi mos. perlatiuum pro comparatiuo. Non sunt persecuti) non comprobarunt. nam Consules designati, quod referebatur primi censebant, ac deinceps reliqui Senatores: verum Consules qui tunc consulatum gerebant, senatui præſidebant: & quicquid placuiſſet decernebant. Tulit famam) summe laudatus est. Fauorabilē) gratiosum, charū. Vetus fama) discriminum, dum referebatur olim sæpius periclitatum. Renouata) reducta in recentem memoriam hac Bithynorum accusatione. Nomen) Bassi. Squalida) situ obsita, vocabulū seculis ab antiquis acceptum Gellio, & Macrobio authoribus. πρὸδρομος) præcursoricem, prænunciam. Plenam) copiosam. Honustam) multas res complexam. Tanta re) tanti ponderis, & momenti. Retractanda) emendanda.

Argumentū. Sabinus. Cribis) Monet Sabinum, & libertatem & legatum deberi Modesto seruo: cui Sabina legatum dederat tanq̃ liberū esse iussisset, quod tamen nusq̃ apparebat relictiſſi sibi hæredib⁹ Sabinus & Secūdo. Occurrūt nobis ex diuersis scriptoribus per illa tempora quibus Secūdo clariuit multi Sabini, vt ambiguitas oriatur ad quem scripserit. nam Iustinianus refert Iulium Sabinum male tractantem seruos, in

quem rescripsit Antoninus Pius. eundem imperatorem author Vlpianus Iubentio Sabino rescripsisse. Sabinus item Antonius matrem habuit Iuniam Valerianam & filium Antoninum. Callistratus tradit Sabinum Maximum fuisse sub Adriano. & eodem imperante Suidas Sabinum declamatorem. Crediderim tamen magis fuisse Cæsium Sabinum, quem Secundus ad præsidium & ornamentum sui sumpserat. Auli Pudenti municipem totius Vmbriæ decus ad eum librum septimum Martialis mittit, & nono post laudem lacus eiusdem rosaceam coronam. quāmuſ Pomponio memorante, Cassio Iurisperito successit Cæsius Sabinus, qui plurimum potuit Vespasiani temporibus, ad quem rescripsisse Adrianum retulit Vlpianus. Iussisse) legale verbum. Aſcripsisse legatum) institutis vniuersalibus hæredibus testamento legatum: postea Modesto reliquisse his quidem verbis: Modesto quem liberum esse iussi legatum relinquo. Contuli) communicauit. In eundem sensum Papinianus inquit. Nicostratus cum de ea re mecum contulisset dixi posse defendi. Cum peritis iuris) Legitur in multis exemplaribus cum prudentibus in eundem sensum: nam responsa prudentium sunt sententiæ & opiniones eorum quibus permissum fuit iura publice interpretari, & a Cæsare ius respondendi datum est qui Iurisconsulti appellantur. horum omnium sententiæ & opiniones eam autoritatem tenebant, vt iudici ex constitutionibus non liceret a responso eorum recedere. Conuenit inter omnes) consentiunt omnes. Similis locutio in sensu apud Iuuenalem, Sæuis inter se conuenit vrsis. & Martialis, Cum sitis similes paresque vita Vxor pessima pessimus maritus. Miror non bene conuenire vobis. & Tranquillus in Claudio, Veneno quidem occisum conuenit.

illam alteram dissolutam, atq̃ etiam incongruentem vocat. Negant enim congruēs esse, retinere in Senatu cui iudices dederis. Fuit & tertia sententia. Valerius Paulinus ad sensus Cæpionis, hoc amplius censuit referendum de Theophane cum legationem renunciaſſet. Arguebatur enim multa in accusatione fecisse, quæ illa ipsa lege, qua Bassum accusauerat, tenerentur. Sed hanc sententiam Consules: q̃q̃ maxime parti Senatus mire probabatur, non sunt persecuti. Paulinus tamen & iustitiæ famam, & constantię tulit. Misso Senatu Bassus magna hominum frequentia, magno clamore, magno gaudio exceptus est. Fecerat eum fauorabilē renouata discriminum vetus fama, notumq̃ periculis nomen, & in procero corpore mœsta & squalida senectus. Habebis hanc interim epistolam πρὸδρομον: expectabis orationem plenam, onustamq̃. expectabis diu, neque enim leuiter & cursim, vt de re tanta retractanda est. Vale.

C. PLIN. SABINO SVO S.

Cribis mihi Sabinam, quę nos reliquit hæredes, Modestū seruū suū nusq̃ liberū esse iussisse: idem tamen sic adscripsisse, legatum Modesto quē liberum esse iussi. Quæris, qd sentiam? Contuli cum prudentibus. cōuenit in

Libertatem deberi) liberū esse debere. Non sit data) nūq̄ enim apparebat eum liberum esse iussisse. Nec legatum) deberi. Seruo suo) ergo Modestus hoc iure priuabatur libertatis fauore: & legati iure habēdi, & omne beneficium redibat ad hāredes Sabine, Sabinum scilicet & secundum: nā serui nostri ex quacunq; causa acquirunt, id nobis acquiritur. Ipse enim seruus qui in potestate alterius est, nihil suum habere potest: ideo conueniēter legatum nobis per eundē acquiritur. Error) Sabinæ. Quasi scripserit Sabina faciundum) concedēdam libertatē, & legatum Modesto: tanq̄ si aperte hoc cauisset Sabina, sicut iuris est secundum Iustinianum in institutionibus, seruum etiam sine libertate heredē institutum liberum fieri, & pariter seruo a domino liberis tutori dato nulla facta libertatis mentione, tamen libertatem intelligi datam. His multum non dissimile Labeonis illud titulo de conditionib⁹, Heres inquit meus Stichus seruo meo, quē in testamento liberum esse iussi, aureos quosquos in tabulis debeo, dato: nihil seruo legatum esse, quia domin⁹ seruo nihil debere potuit. Ego puto secundum mentē te

ter omneis nec libertatem deberi, quia non sit data: nec legatum, quia seruo suo dederit. Sed mihi manifestus error videtur: ideoq; puto nobis quasi scripserit Sabina faciendū, quod ipsa scripsisse se credidit. Confido accessurum te sententiæ meæ, cum religiosissime soleas custodire defunctorum voluntatem, quam bonis heredibus intellexisse pro iure est. Neq; enim minus apud nos honestas q̄ apud alios necessitas valet. Moretur ergo in libertate finētib⁹ nobis, fruatur legato quasi omnia diligentissime cauerit. Caut enim, quæ heredes bene elegit. Vale.

statoris naturale magis, q̄ ciuile debitum spectandum esse, & eo iure utimur. Quāuis illa verba quem liberum esse iussi sint enunciatiua, quibus non ostenditur libertas data, sed tamen disponunt: quia Caio de regulis iuris referente libertas omnibus rebus honorabilior est. Scripsisse) scriptis libertatem dedisse. Voluntatem) ultimam. Intellexisse) si non expresse: tamen tacite. Bonis) ut nobis. Pro iure) loco iuris. Necessitas) summum ius. Moretur) esto, maneat Modestus. Cauerit) prouiderit Sabina. utitur autem verbis Iurisconsulti proprijs. Caut) diligentissime. Bene) quia nos boni sumus.

C. PLIN. MINVTIANO SVO S.

Vdisti ne Valerium Licinianum in Sicilia profiteri? Nōdum te puto audisse. Est em̄ recens nūcius. Prætorius hic modo inter eloquētissimos causarū actores habebatur: nūc eo decidit ut exul de Senatore, rhetor de oratore, fieret. Itaq; ipse in præfatiōe dixit dolēter, & grauit̄, Quos tibi fortuna ludos facis? Facis em̄ ex p̄fessorib⁹ senatores, ex senatoribus p̄fessores. Cui sē tētiæ tātū bilis, tātū amaritudinis inest, ut mihi videatur

mox interuētu freti diuulsa: omnium insularum fertilitatis claritudine celebrata. Italia superiorem dices frumento, melle, croco, alijsq; permultis: & merito Romanorum horreum appellatam. trinacria & triquetra a pluribus nominata est, a tribus angulis & promōtorijs, quibus in diuersa procurrentibus. Δ. literā efficit. Thucydides Sicaniam cognominat ab incolis, quos quidam putarūt indigenas: postremo ab Italis, qui Siculi dicebantur in eā vulgo profectis, Sicilia vocata: siue (ut alij) a Siculo rege. Sunt qui credant a Sicano Iberiæ flumine nomē traxisse. Eius autē Insulę ambitū stadiorum quatuor millium trecentorū sexaginta Siculus Diodorus protulit: maiorem facit Plinius ex autoritate Agrippę. circuitu. s. patenti septingētis cētum decē octo miliarijs. Siciliam etiā minorem Strongylen appellatā idē author. Nūcius Prætorius) a Prætorē missus: si cut dicimus prætoriam portam, & prætorium præconem. nam Sicilia a prætoribus regebatur. Vel prætorius, prætoria dignitate præditus. Nā per Suetonij verba colligitur Licinianum fuisse virū prætorium. Recens) nuper a Sicilia in urbem qui venerat. Hic) Licinianus. Modo) aliquot ante annos. Casarū actores) caudicos. Rhetor) artis dicendi magister, orator qui eam exercet. Græci tamē rhetorem pro oratore passim usurpant. Præfatione) qua breuibus explicari solet scriptoris intētio anteq̄ opus aggrediatur: aliquādo etiā pro excusatione absolute ponitur. Grauit̄) qd̄ explicatur per sequētia: quibus multum pōderis verbis inest.

Fortuna ludos facis) homines tanq̄ pilas habens. Sunt qui in fortunę iam casibus omnia ponunt. Et nullo credunt mundum rectore moueri Natura volente vices, & lucis, & anni. hęc Iuuenalis, qui ambiguum an imitatus sit Secūdū satyra. vij. an Secundus Iuuenalē. fuerunt enim contēporanei: nā inquit, Si fortuna volet fies de rhetore Consul. Si volet hęc eadē fies de consule rhetor, Valerīū Licinianū sane monstrans. Professoribus) hac epistola sermocinatio absoluitur, ceterarū exornationū pulcherrima. nihil autē in vrbe fuit eloquētia, vel ad vilitatem fructuosius, vel ad dignitatē, amplius: nā plurimos ex obscuro genere ad opes & magistratus summos illa præduce peruenisse testatur Fabius, Tacitus, & Ausonius. Bilis) virus fellis, & quia Plinius verba satis apposite isti loco faciunt ea transcribam, Sed in felle nigro infantiæ causa, morsq; toto reddito, hinc & in mores crimen bilis nomine: adeo magnum est in hac parte virus, cum se effundit in animum,

Vdisti) Minutiano Liciniani exiliū narrat, in qd̄ pulsus fuerat a Domitiano reus incestus cum virgine vestali: simul & illius vitia taxans, & fortunę mobilitatem notans.

Valerīū Licinianum) Liciniani Hispani municipis Martialis mentio fit apud eundem poetā. Vir Celtiberis non tacende gentib⁹: Nostre q; laus Hispaniæ. Vi debis altam Liciniane Bilbilim. & mox, Te Liciniane gloriabitur nostra: Nec me tacebit Bilbilis. Profiteri) oratoriā docere.

Sicilia) olim Italię coniuncta,

Argumētū.

Licinianus.

Sicilia,

Modo.

Iuue. locus,

Bilis,

Pallium
Græcum.

Aq. & igni
interdicti.

Apuleij lo-
cus.
Declamatio

Cornelia
vestalis.

Albana vil-
la.

Iulia Titi
filia.

Ideo) ob hanc tantum causam. Hoc) hanc sententiam grauissimam. Græco pallio) quo vestis genere græ-
ci philosophi utebantur, quinimmo mortui amiciebantur: descendebat autem usque ad calceos. Iure togæ ca-
rent) non possunt togam ferre veterum Romanorum indumentum: utpote qui iure ciuium Romanorum pri-
uati sint: nam cui aqua & igni interdictum est, nec testamentum valet quod ante fecerit, nec quod postea fece-
rit: bona quoque quæ tunc habuit cum dānaretur publicabuntur: & libertatem, & ciuitatem, cognationes, affinita-
tes omnes, quas ante habuit amittit: & eius existimatio consumitur: ac demum ultimo supplicio secundum Iu-
risconsultos affici dicitur. Ideo

autē quæ Romana ciuitate pel-
lebāt, aqua & igni interdicebāt,
communione omni ciuitatis pri-
uatum significantes, quæ duobus his
elementis maxime humana indi-
get vita. unde nouæ nuptiæ quæ
primum mariti domum ingre-
diebatur, aqua & ignis a sponso
per manus tradebatur. Cōpo-
sui) sumpsit habitum dicturi, pal-
lium amicit. sicut de Iseo recita-
uit. Habitum) græcum. Lati-
ne) Siculi primum lingua barba-
ra, deinde græca, postremo lati-
na vsi sunt: quare trilingues Apu-
leius vocat. Declamaturus) si-
cū causam acturus. Est enim
declamatio exercitatio, & ima-
go iudiciorum & consiliorum:
ut per eā possimus peruenire ad
veram actionem causarū. quare

debet esse similis veritati. & declamare est mediocriter orare, dicere vero bene. Dignum) putem ne dignum
hoc supplicio: quidam volunt illa verba esse Liciniani: ut sit sensus, illum esse dignum dicere tristitia & mise-
randa, qui studia literarum incesto maculauerit. alij potius Plinio ascribunt. Studia) eloquentiæ. Incesti
scelere) quod putabatur cum vestali concubuisse. Incertū) in ambiguo est, an Licinianus confessus sit
incestum quia id vere patrasset, an quia grauiora supplicia quam exilium timebat si negasset. Grauior-
ra) virgas & necem. Inuidiæ) hominum maliuolentiæ. Corneliam Vestalium Maximam) Cornelia ex
familia Cossorum capta in locum Læliæ defunctæ Nerone Imperante olim absoluta, ac multo post repetita
accusatione conuicta a Domitiano defodi iussa est auctore Tranquillo, & Eusebio in Chronicis: quæ is pau-
lo supra in rebus Domitiani iam dixerat tres virgines Vestæ ob stuprum damnatas. Dionis abbreviator ibi
dem inquit, Ne supplicijs quidem Vestalium abstinuit post mortes & exilia multorum procerum, sed
tanquam incestas puniuit: ut cum dura asperaque de illis inquisitio fieret, & multis insimulatis ac interfectis,
Aelius Agrippa vnus ex pontificibus non sustinuerit ultra, sed deterritus in ipso concilio expirauerit. Alij co-
dices habent Corneliam Maximillam Vestalem. Defodere viuam) quam consuetudinem mox diffuse
tangemus. Illustrari seculum suum) celebrari in posterum tempora Imperij sui. Eiusmodi) notabilibus,
punitio vestalium, quam neglectam a Vespasiano & Tito Domitianus seuerè coercuit. Ocellatis sorori-
bus & Varonillæ vestali liberum mortis arbitrium permisit, & corruptores earum relegauit. Hoc Papinius
laudat. Tacitus circa finem fragmentaræ historiæ, Cerealem patrasse stuprum cum Claudia sacra muliere
refert. Pontificis Max. iure) cui licebat inquirere vestalium crimina & vindicare. Denique omnes sacras cau-
sas diiudicare. Fuit autem pontifex Max. Domitianus, quod testantur ærea ipsius numismata. & Iuuenalis (a
tyra quarta de eo loquens, Destinatus hoc monstrum cymbæ: Linique magister Pontifici summo. Immani-
tate tyranni) crudelitate mali principis. Licentia) iniusta potestate. Domini) se dominum & deum ap-
pellari iussit tradente Tranquillo, & Martiale sic adulante, sed post eius interitum exprobrante. Pontifi-
ces) minores, qui in potestate maximi erant. Regiam) palatium. Albanam villam) quo sapissime con-
uocabat patres in consilium. Iuuenalis carmen extat de re consulta super Rhombo in secessu Albano ubi as-
serit Suetonius confixisse eundem Imperatorem multas feras, & Martialis quinquatria singulis annis Miner-
uæ celebrasse. Sed non sine ratione, si tamen ea ratione motus, de nece vestalis deliberatur) pontifices in Al-
banum acciuit, quod scilicet sacerdotium vestalium institutum esset a Troianis qui Albam condidere. Fuerāt
igitur vestales primo Albæ, inde Romam translatæ. Nec minore) sensus est, condemnauit Corneliam indi-
cta causa, quod erat non minus scelus, quam quod ira videbatur illam trahere ad ultionem. Vlcisci) non pu-
niri. Absentem) in vrbe. Inauditam) indicta causa. Incesti) stupri, nam incestus committitur inter sacras
personas & affines. Fratris filiam) Iuliam Titi filiam, quam adhuc virginem oblatam in matrimonium recu-
sauerat, & Sabino collocatam corripit, mox interfecto marito ardentissime & palam dilexit ut causa mor-
tis illius extiterit, cum coegisset abortum facere: unde in illum Satyricum fulgur strinxit Iuuenalis, Cum tot
abortiuis fecundam Iulia vuluā Solueret, & patruo similes effunderet offas. Statuam amoris indicium e lyg-
do marmore, & manu tenentem ceston ei fieri iussit Domitianus. vnus tamen Philostrati interpres li-
bro sexto mendose traduxit Iuliam Domitiani ex filia neprem: Nonnulli inquit laudabant Domitianum,
quod Romæ templum Vestæ purgasset. Virginibus tribus Zonarum causa interemptis, & quia rem cum
viris habuisse culpantur: cum oporteret eas castas atque intactas Iliensem Palladem, & ignem perpe-

filium custodire: at ipse agnato suo Sabino interfecto Iuliam duxerat uxorem: erat autem Iulia Domitiani ex Philostrati filia neptis, cum græce legatur illam fuisse fratris Tiri filiam. Abortu) infante ante legitimum nascendi tem-
pus excusso ab utero. Defodiendam necandamq; quæ Vestalium virginis virginitatem prodiderat, viua ad portam Vestalium
Colinam defodiebatur tumulto, qui scelerat* cæpus appellabatur intra urbem: ubi subterranea domus medio
cris erat, in quam e loco superiore descendebatur. Iacebat in ea stratus lectulus, & lucerna ardens: primitiæq;
rerum earum, quæ sunt ad victum breues quædam, panis, aqua in vase, lac, & oleum: quasi caueret impia do-

Nam vidua abortu periit, missi statim Pontifices, qui defo-
diendam necandamq; curarent. Illa nunc ad Vestam, nunc ad
cæteros deos manus tendens, multa, sed hoc frequentissime
clamitabat, Me Cæsar incestam putat: qua sacra facien-
te vicit, triumphauit. Blandiens hæc, an iridens ex fiducia
sui: an ex contemptu principis dixerit dubium est: dixit do-
nec ad supplicium nescio an innocens, certe tanquam no-
cens ducta est. Quinetiam quum in illud subterraneum
cubiculum demitteretur: hæssissetq; descēdētī stola, vertit se,
ac recollegit. Cumq; ei carnifex manum daret, auersata est,
resiluit: fœdumq; contagium quasi plane a casto puroque
corpore nouissima sanctitate reiecit: omnibusq; numeris pu-
doris, πολλὴν πρόνοιαν ἔχεν εὐχόμεως πρὸς εἶν. Præterea Cæ-
ler eques Romanus, cui Cornelia obiciebatur: cū in comitio

opertam, constituēbatq; in scalis in domicilium deferentibus: deinde ipse cum alijs sacerdotibus auertebatur:
cum autem illa descendisset, & scalæ tollebātur: ac multa desuper iniecta humo domiciliū operiebatur, adeo
ut is locus reliquo tumulto equalis esset. hoc modo scelus detestantes: verum ne religionem quidem fugiebāt:
nam sacerdotes eum locum postea adeuntes parentabant. Ideo autem conuictas incesti alia pœna non afficie-
bāt, q; cadauera comburebantur. Illis igitur id tribue-
batur iudicabant, quæ negligenter sacrum ignem
obseruassent: an magis q; corpus maximis ac sanctissimis religionibus consecratum interficere, & mulieri sa-
cræ manus inferre nefas putantes rationem inierunt, qua subterraneo specu defosso obruta per se morerē-
tur. Dionysius a quo & Plutarcho maiorem prædictorum partem mutuati sumus scribit vestales corruptas
virgis cefas occidi solitas: postea institutum Romanorum ut quidam ferunt Tarquinij Superbi, ut viua defo-
derentur, quem morem Iuuenalis monstrat Satyra quarta. Cum qua nuper vittata iacebat Sanguine adhuc vi-
uo terram subitura sacerdos. sed apertius in Fastis Ouidius, Nullaq; dicitur vittas temerare sacerdos Hoc du-
ce, nec viua defodietur humo. Sic incesta perit, quia quam violauit, in illa Condiur, & tellus Vestaq; numen
idem est. Vestam) quam alij flammam, alij terram esse volunt, ideo mulierem fingunt terram tympanū fe-
rentem, quia terra ventos in se concludit. Cæsar) Domitianus. Qua) me Sacra faciente) pro eo sacri-
ficante: vestalium sacra nulli cuiquam fas est scire. Legimus tamen uti consueuisse in sacrificijs muria, sale scili-
cet in pila tonso & in ollam fictilem coniecto, ac in furno præcocto, deinde in aqua misso. Vicit) triūpha-
uit. nam de Carris & Dacis post varia prælia duplicem triumphum egit. de Sarmatis lauream tantum Ioui
Capitolino rettulit. bellum ciuile motum a L. Antonio superioris Germaniæ præside confecit absens mira
felicitate, hæc Tranquillus. quæ Martialis (scpius suis scriptis inseruit. ut libro nono, Cornua Sarmatice ter per
fida contudit Histri. Sudantem getica ter niue lauit equum. Blandiens) Domitiano q; vicisset, & trium-
phasset. Irridens) quia victus potius a barbaris fuit ille, & simulatum triumphum egit. Sui) q; se puram
sciret. Dixerit) hæc me Cæsar & reliqua. Innocens & nocens) annominatio. Cubiculum) antrum ad
portam Colinam, repete præcedentia. Demitteretur) per scalas. Stola) vestis muliebris rugosa, auctori
bus Varrone, Martiale, Nonio: at olympiæ stolæ forma teste Apuleio talis fuit picta vestis ex humeris po-
ne tergum dependēs talorum tenuis vario colore visenda: circumnotatis animalibus insignita: hinc dracones
indici, inde gryphes hyperborei. Recollegit) composuit stolam ne pudenda detegeret: qd fecere Pœpeius, &
Cæsar in nece sua. Recolligere alias est confirmare & reficere animum. M. Tullius Manifesto furto pertur-
batus ubi se recollegit. Tranquillus, Reuocato rursus impetu aliquid secretioris latebræ ad colligendum ani-
mum desiderauit. Carnifex) minister iustitiæ. Daret) porrigeret in descensu. Resilijt) refugit. Fœdū)
obscenum turpem. Contactū) Alia scriptura contagium habet, id est pollutionem Plane) manifeste. Sā-
ctitate) integritate vitæ. Nouissima) vltimo actu vitæ suæ sanctitatem præ se ferens. Reiecit) repulit, re-
spuit. Numeris) gradibus. apud Martialem pro nummo libro quarto ponitur numerus, & centum nume-
ros nouæ monetæ. πολλὴν πρόνοιαν ἔχεν εὐχόμεως πρὸς εἶν, verba Taltybij ex Euripidis Hecuba, narrantis Po-
lyxenæ necem. καὶ θνήσκουσα ὕμνος πολλὴν πρόνοιαν ἔχον εὐχόμεως πρὸς εἶν, κρύπτειν τὰ πρὸς εἶν ὁμολογᾷ ἀρσένων κρῖν,
id est, hæc autem & moriens tamen multam prouidentiam habuit honeste cadere, celare autem quæ celi-
re oculos marium opus est. Quam sententiam transtulit Ouidius libro decimotertio Metamorphoseos, ubi
Polyxenæ imolationem describit. Tunc quoque cura fuit partes velare regendas Cum caderet: castiq; de-
cus feruare pudoris. Et apud Græcos Quintus Calaber libro primo derelictorum ab Homero: Penthesileæ
necem explicando accepit. Celer) In Celerem plerunque Martialis. fuit & I. Cæler accusator Baræ dāna
tus accusante Mufonio. Cui Cornelia obiciebatur) qui accusabatur q; cum Cornelia incestum cōmisisset.

Virgis caderetur) fustibus cedi liberos, flagellis seruos innuit Paulus de incendio, & ruina. Tranquillus au-
thor Domitianum stupratores virginis in comitio ad necem cedi iussisse, excepto pretorio viro: cui dubia etiā
tunc causa & mortis questionibus atq; tormentis de semet professio exiliū indulsit: sane Licinianum mōstrās.

Comitio) loco iuxta Senatum, quo populus coibat comitorum, & litium causa. Prestiterat) perseueraue-
rat vsq; ad extremum. Ardebat) cruciabatur. Infamia) non displicet infamia. i. maliuolentia & inuidia: cui ma-
nifeste expositus erat, si Celer tanq̃ innocens occisus videretur. Arripit) comprehendit iuber. Agris) villa.

Quibus erat cura) qui tueban-
tur illum. Comitū & virgas)
necem in publico. Cōfessionē)
obiecti criminis. Confugeret)
in rebus afflictis confugimus ad
aliquem subsidij causa. Fecit)
paruit monitis. Absente) Lici-
niano. Tale quiddam) simile
dictum. κῆται πάροκλ. iacet pa-
troclus. i. iudicatum, & actum
est. Carmen ex lib. xxij. Iliados.

κῆται πα-
ρόκλ.

κῆται παρὰ νῆας νικῶς ἄλλας. ἄλλας
πῶ πάροκλ., id est iacet apud
naues mortuus indefletus inse-
pultus Patroclus. Melior tamen
est sensus, cum deberē agere cau-
sam pro Liciniano, quoniā de-
sperata est, tanq̃ nuncius affero
vobis illius cōfessionē, sicut Ne-
storis filius Achilli necē Patro-
cli libro. xvij. Iliados. ὁ μοι πη-
λῖος ἦε Πάριφρον. ἦ μάλα λυγρὸς.

παύεται ἀγγέλῳ, ἢ μὴ ὠφελεῖ γέ-
νη. κῆται πάροκλ., νῆας
ἀλλ' ἀμὲν μάχονται. γύμνο. ἀτὰρ
τάχι πύχ' ἔχ' κορυβαίον. ἔκτωρ.

Hei mihi Pelei fili periti in bel-
lo, profecto valde triste nunciū
accipies, qd nunq̃ vtinā fuisset. Ia-
cet Patroclus, pro mortuo sa-
ne pugnant nudo. verū hęc ar-
ma habet galeatus Hector. Cu-

ius narrations breuitatem Fabi⁹ mirum in modū probat. Recessit) ab vrbe. Hoc) quod Licinianus iudicio
abierit. & eius causam Herennius fatenti similis sit complexus. Proderetur) exultaret, detegeretur. Absol-
uit) liberauit ab inuidia. Martialis, Absoluit Phrygium vestra rapina Parin. Adiecit) sententiā. Non instan-
dum verecundiae) non occidendum Licinianum, qui pudore criminis aufugisset. Ipsi) Liciniano. Rape-
re) secum auferre. Publicarentur) a praefectis in erarium referrentur. Exilium molle) apud gentes huma-
niores. Exilium Marcello tradente triplex est, aut certorum locorum interdictio, aut lata fuga vt omnium lo-
corum habitatio praeter certum locum, aut insule vinculum. sed Callistratus significat aliud fuisse in insulam
relegari, aliud in insulam deportari. In exilibus, inquit, gradus poenarum constituit edictum diui Adriani, vt
qui ad tempus relegatus est: si ante praescriptum redeat, in insulam relegendus: sed qui relegatus in insulam ex-
cesserit, in insulam deportaretur: qui deportatus euaserit capite puniatur. Vlpianus de interdictis, Relegato-
rum duo sunt genera: quidam qui in insulam relegantur sunt qui simpliciter vt prouincijs eis interdicatur nō
etiam insula assignetur. & mox, hęc est differentia inter deportatos & relegendos q̃ in insulam relegari & ad
tempus & in perpetuum quis potest. Paulus tamen de publicis iudicijs, Exilium inquit est aquę & ignis in-
terdictio. nam cætera exilia, sed relegationes proprie dicuntur. Præmium) q̃ se liberasset ab inuidia faten-
do crimē. Diui Nerue) cum hęc scriberet Secundus iam Nerua excefferat ab humanis, & inter deos a Traia
no relatus fuerat. Alius) iam pridem gesta, a principio rei. Tunc) cum inquisitio facta est in illum. Sum-
mam) argumentum. Oppido) Brixia. Finitimis) vt Bergamo, Verone, & Cremonæ. Notabilia) nota-
tu digna. Versus) ordines verborum.

Argumentū. Mas) Marcellini factum
laudat, quod Quæstor cū
ante tempus salarium scri-
bē recepisset, eo mortuo Traia-
num super hoc consuluerit, &
Senatum hortatur. itaq; Arrianū
ideo Marcellinum comēdat epi-
stola. P. Egnatium aduersus So-
ranum testimonium dixisse reci-

Egnatius.

C. PLIN. ARRIANO SVO S.

Mas Egnatium Marcellinum, atq; etiam mi-
hi saepe commendas: amabis magis, commen-
dabisque, si cognoueris recens eius factum:
Cum in prouinciam Quæstor exisset, scribamque qui sora-

rat Tacitus. Macrobius Egnatium citat in libris de rerum natura. Egnatium Festum Aedilem. Duumvirum, cui ludos sub Antonino Pio publice edenti plebs urbana ad statuam ponendam, pecuniam obtulit, referunt antiqua monumenta: verum is honore contentus impensam remisit. Ad Ignatium Dextrum scripsit Herennius Modestus Ignatius, destinatus librum de excusatione tutelae. Ignatium Antiochiæ episcopum sub Nerua & Traiano, auctores sunt graeci scriptores. Vlpianus testatur Ignatium Taurinum fuisse Proconsulem Vticae, Adriano imperante. Questor) prouincialis, qui dabatur Proconsuli vel Praetori eunti in prouinciam, ut pecuniam principalem, vel

te obtigerat, ante legitimum salarii tempus amisisset quod acceperat scribae datur, intellexit & statuit subsidere apud se non oportere. Itaque reuersus, Caesarem: deinde Caesare auctore, senatum consuluit, quid fieri de salario vellet. Parua quaestio, sed tamen quaestio. Haeredes scribae sibi, praefecti, aerario populoque vindicabant. Acta causa est, dixit haeredum aduocatus, deinde populi: uterque percomode. Caecilius Strabo aerario censuit inferendum, Bebius Macer haeredibus dandum, obtinuit Strabo. Tu lauda Marcellinum ut ego statim feci: quis enim abunde sufficiat illi, quod est & a principe & a senatu probatus, gaudebit tamen testimonio tuo. Omnes enim qui gloria famaque ducuntur, mirum in modum assensio & laus a minoribus etiam profecta delectat. Te vero Marcellinus ita reueretur, ut iudicio tuo plurimum tribuat, accedit his, quod si cognouerit factum suum istud usque penetrasse, necesse est laudis suae spatium & cursu, & peregrinatione laetetur, etenim nescio quo pacto vel magis homines iuuat gloria lata quam magna. Vale.

designatos, qui ius censendi habebant, & in causa Iulij Bassi Secundum designatos consules nominasse Bebius Macrum, & Cepionem Hispanum, non Caesium Strabonem. Statim) nam interfuit illi Senatusconsulto.

Feci) laudavi. Facio verbum late patet multorum locum explens. Plin. senior lib. ij. & utranque paginam facit, Facio, id est implet. Cato dixit munditias facere, pro mundare. & facere manipulos, pro colligere in manipulos. Varro factum olei, quod vno tempore conficitur: & ad victimas faciunt, id est conueniunt, & idonei sunt sacrificio, sicut Mart. non facit ad stomachum. & Columella, Recte faciunt ad eam rem syluestres pinus. & lib. ix. Pariter maxime facit ad hanc rem. Sic. x. Optime facit. Interdum pro causare, ut apud Mar. Frigus enim magnum synthesis vna facit. Terentius pro composuit, vel transtulit, nonnunquam pro tacere usus est. & facite huc, pro veni huc. In infinitum procedere si singula persequi vellem. Assensio) approbatio. Minoribus) qualis erat Arrianus respectu principis dixit, vel magis sit generale dictum. Isto) Alinum Arriani municipium. Peregrinatione) profectio peregre. Lata) diffusa. Magna) ampla sed restricta. Macrobius, In apperenda, inquit, gloria duo sunt maxime quae probari possunt, ut & quam latissime vagetur, & quam diutissime perseueret.

C. PLINIVS TACITO SVO S.

Aluum te in urbem venisse gaudeo, venisti autem si quando alias, nunc maxime mihi desideratus. ipse pauculis adhuc diebus in Tusculano commorabor, ut opusculum, quod est in manibus, absoluam. Vereor enim, ne si hanc intentionem iam in finem intermiserim, aegre resumam: interim nequid festinationi meae pereat, quod sum praesens petiturus, hac quasi praecursoria epistola rogo, sed prius accipe causas rogandi, deinde ipsum, quod peto. Proxime cum in patria mea fui, venit ad me salutandum municipis mei filius prae-textatus. Huic ego, Studes: inquam,

tatam diligentiam. Iam in finem) quae iam spectat finem. Intermisero) in magis placet intermisero. scilicet aduentu meo in urbem, per tempus deponam. Aegre resumam) difficulter repetam. Quid) aliquod tempus. Festinationi) festinanti desiderio. Praecursoria) praecedente & officio cursoris fungente. Legitur etiam praecursoria quod minus probo. In patria mea) in Nouocomo. Prae-textatus) toga praetexta indutus: iam. xiiij. annos natus: nam praetexta cum prius esset regum vestis, ut postea consulum Praetexta,

publicam inquireret & curaret.

Sorte) questores enim sortiebantur scribas sicut Proconsules, praefecti & legatos. Amisisset) morte perdidisset. Ante legitimum tempus) laudat per transitum temporis sua, quibus publicis officiis libus ante diem suam satisficeret.

Salarii) salarium merces annua Salarius, laborum dicitur: at salarius qui salamenta vendit. Quod) salarii. Intellexit) obitum scribae. Subsidere) salarii remanere. Reuersus) a prouincia in urbem. Quaestio) disputatio fuit super hac re.

Praefecti) quaestores urbani.

Populo) quia aerarium reipublicae erat. Vindicabant) asserabant. proprium faciebant. Populo) aduocatus dixit. Caecilius Strabo. legatur etiam Caecilius Strabo, sed nullius apud alium quempiam mentionem habitam memini. hoc tantum velim admonuisse, & Strabonem & Bebius fuisse consules

Aluum) Fuerat in patria Se Argumensu,

Secundus, ubi cum audiuisset municipes suos Mediolanum petere, studiorum causa, quod nullos Comi praefectores haberet: hortatus est praefectores ut liberis magistrum conducerent de suo, pro mittens tertiam salarii partem. quare in Tusculanum reuersus, ubi opusculum quoddam erat absoluturus, interim rogat Tacitum ut aliquem conquirat, qui sibi fidens iudicio Nouocomensium se subiiciat. Urbem) Romam.

Quando) apprehensis, per aliquando. Desideratus) id est expectatus. Tusculano) agro iuxta Tiphernium. Intentionem) exci-

secunda lectione fuit laxauiro:

fuit, permiffa eft nobilioribus pueris cum bulla aurea ad excitandam in eis virtutem memorando facto Tarquinij Prifci filij: qui dicitur in bello aduerfum Sabinos, cum .xiiij. annum ageret, hoftem manu percuffiffe: inde a patre pro concione laudatus, & bulla aurea prætextaq; toga donatus eft fupra annos fortis præmia virilitatis & honoris meruit. ficut enim prætexta magistratuum, ita bulla gefamen erat triumphantium: hinc deductus mos vt prætexta & bulla in id ætatis a pueris vfurparetur nobilibus. Sunt qui credant eundem regem cum ciuium ftatum ordinaret, inftituiffe etiam patricios pueros quorum duntaxat patres curulem gef-

ferant magistratum, bulla aurea & toga, cui purpura prætextitur vt: cæteros autem prætexta tantum quorum parentes equo ftipendia iufta meruiffent, libertinos vero & peregrinos nullo modo: fed poftea quoq; libertinorum filijs, qui ex iufta matre familias nati fuiffent concessum prætextam & lorum gefare. quæ fint qui hoc inftitutum ad Romulum referant in Hofulium inchoatum. Treuellius Pollio etiam sacerdotes vfos prætexta retulit, & hoforum indumentum fuiffe Prædianus author eft, fumiq; folitam lætitiæ fignum abbreviator Liuij tradit. eam autem fupra tunicas induebant. Etiam) confen-

Mediolanum.

tientis aduerbium. Mediolani) Ptolomæus Mediolanum in Germania iterum refert. Stephanus Aquitanie urbem fcribit. hic vero Mediolanum Gallie cisalpine (vt omitam quæ fub nomine Catonis circumferuntur) a Gallis conditum Plinius & Strabo teftantur: qui Liuius authore transgreffus alpes haud procul Ticino flumine fufis Tufcis cum agrum in quo confederant appellari audiiffet cognomine in

subribus pago Heduarum, ibi omnes fequentes loci, urbem Mediolanum condidere: fic appellatam a porca lanata in media fronte vt quidam autumant: alij ab vrbe Senonum in Gallia eodem cognomento. Olim omnes vicatim habitabant, deinde Italicarum populofiffima & metropolis, quam Strabo tempeftate fua dignitatis eximie teftatur. clara fane vrbs vtraq; fortuna, & ab historicis noftri feculi celebrata monumentis, vt taceam illud Aufonij carmen, cui initium, Et Mediolani mira omnia. Hic) Comi ftudes. Pater) inquit, retinet hic locum dialogi. Præceptor)

fuit enim Mediolanum olim profeforum celebritate illuftre. nam & ibi Virgilius oratoriam didicit: & Albutius Nouarienfis rhetor declamauit. Auguftinus qui poftea fuis virtutibus inter diuos relatus eft, liberales difciplinæ profeflus. hic etiam nos clariffimos præceptores habuimus, Georgium Merulam in Latinis & in Græcis Demetrium Chalcondylum ac Valerium. Quare nulos) habetis præceptores. verba Secundi funt alloquentis patres Nouocomenfes vſq; ad hæc putauit. nam tunc conuertit fermonem ad Tacitum. Pudicius) hæc melior lectio feruata forma analogie quam pudicitus. nam a pudico recte pudicius fit: absurdum autem efferet a pudicitia deductum credere pudicitius. Quantulum) erit. minimum, in quam fignificationem vſum inuenio Tacitum in libello de moribus Germanorum, & Iuuenalem Satyra. vi. Quantulum in hoc. & paulo poft, Nam quantula noſtra voluptas. fic apud Plinium auunculum libro feptimo, Quantulo ſerpentis ictus dente & Apuleium. ix. Quantulum ferentes auxilium. fic Curtium. vij. Quantulo contenti eſſe deberent. & ne ſingulos excutiam authores, redeo ad ipſum Secundum in panegyrico, Nam quantulum refert deponas, an partiarius imperium. Collata) publice in vnum collecta. Habitationes) conductas domos.

Quantulum.

Viatica) viæ neceſſarias impenſas. Adicere mercedibus) ſuperaddere ſalario, quod impenditis præceptor) Mediolanenſi, vt in patriam noſtram alium conducatis, vel addicere mercedibus, id eſt aſſignare impenſas prædictas ſalario præceptoris. Eius) ſalarij. Ambitu corrumperetur) nam ſæpe accidit in oppidis præceptores indignos publica ſtipendia conſequi, quia ſciunt ambire principes & decuriones. inde ſalaria dicuntur corrumpi ambitu cum indoctis deſtinantur quod ſint fauorabiliſſores. Publice) ſtipendio publico.

Occurri) prouideri. Religio) diligens metus. ſolicita cura. Recte) digni an indigni ſint qui conducantur. Addatur) augeatur. Collationis) pro duabus partibus. Alieno) de repub. Eam) tertiam partem. Dignus) bonus & literatus. Accepturus) duas ſtipendij partes. His) parentibus. Videntur hæc ad Tacitum directa verba. Conſpirate) conuenite ad hoc. nunc in bonam partem, alibi in malam dicitur.

Ex meo) exemplo meo. Quamplurimum) ſalarium, quod fiet ſi condecetis optimum præceptorem.

Reſpondit, Etiam, Vbi) Mediolani. Cur nõ hic? & pater eius? (erat enim vna atque etiam ipſe adduxerat puerum) quia nullos hic præceptores habemus. Quare nullos? Nã vehementer intererat veſtra qui patres eſtis, & opportune cum plures patres audiebant, liberos veſtros hic potiffimum diſcere. Vbi enim aut iucundius morarentur, quam in patria? aut pudicius continerentur, quam ſub oculis parentum? aut minore ſumptu, quam domi? Quantulum eſt ergo collata pecunia conducere præceptores? quodq; nunc in habitationes, in viatica, in ea quæ peregre emuntur (omnia autem peregre emuntur) impenditis, adicere mercedibus. Atque addo ego qui nondum liberos habeo, paratus ſum pro Repub. noſtra, quaſi pro filia vel parente tertiam partem eius, quod conferre vobis placebit, dare. Totum etiam pollicerer, niſi timerem, ne hoc munus meum quandoq; ambitu corrumperetur: vt accidere multis in locis video, in quibus præceptores publice conducuntur. Huic vitio vno remedio occurrere poteſt, ſi parentibus ſolis ius conducendi relinquatur, iſdemque religio recte iudicandi neceſſitate collationis addatur. Nam qui fortasſe de alieno negligentes, certe de ſuo diligentes erunt: dabuntq; operam ne eam a me pecuniam non niſi dignus accipiat, ſi accepturus, & ab ipſis erit. Proinde conſentite, conſpirate, maioremq; animum ex meo ſumite, qui cupio eſſe quam plurimum, quod debeam con-

ferre. Nihil honestius præstare liberis vestris, nihil gratius patriæ potestis. Edoceatur hic qui hic nascuntur, statimque ab infantia natale solum amare, frequentare consuecant: atque utinam tam claros præceptores inducat, ut a finitimis oppidis studia hinc petantur. utque nunc liberi vestri aliena in loca, ita mox alieni in hunc locum confluant. Hæc putavi alacrius, & quasi a fonte repetenda: quo magis scires, quam gratum mihi foret, si susciperes, quod iniungo. iniungo autem, & pro rei magnitudine rogo, ut ex copia studiorum, quæ ad te ex admiratione ingenti tui conuenit, circumspectas præceptores quos sollicitare possimus: sub ea tamen conditione, ne cui fidem meam obstringam. Omnia enim libera parētibz seruo. Illi iudicent, illi eligant: ego mihi curam tantum, & impendium vindico. Proinde, si quis fuerit repertus, qui ingenio suo fidat, eat illuc ea lege, ut hinc nihil aliud certum, quam fiduciam suam ferat. Vale.

C. PLINIVS PATERNO
SVO S.

V fortasse orationem, ut soles, & flagitas, & expectas: at ego quasi ex aliqua peregrina, delicataque merce lufos meos tibi prodo. Accipies cum hac epistola hendecasyllabos nostros: quibus nos in vehiculo, in balneo, inter cœnam oblectamus ocium temporis, his locamur, ludimus, amamus, dolemus, querimus, irascimur: describimus aliquid modo pressius, modo elatius: atque ipsa varietate tentamus efficere, ut alia aliis, quædam fortasse omnibus placeant. Ex quibus tamen si nonnulla tibi paulo petulantiore videbuntur, erit eruditionis tuæ cogitare summos illos & grauissimos viros qui talia scripserunt, non modo lasciuia rerum, sed ne verbis quidem nudis abstinuisse. quod nos refugimus: non quia seueriores, unde enim? sed quia timidiore sumus.

emisse librum hendecasyllaborum, decantatum non modo a nostris, sed etiam a Græcis. Oblectamus ocium vel oblectamur ocio. utraque lectio conuenit. oblectamus ergo ocium temporis, id est tempus ociosum & vacuum a rebus serijs, deducimus in voluptate scribendo iocosa. Oblecto enim trahitur a lactas, quod est animos in aliquam voluptatem inducere, in quam significationem interdum Terentius usurpauit: quare non placet sententia Festi, qui a verbo laci deductum autumat: nisi respexerit quod lactat frequentatiuum tractum sit a verbo laci olim in usu, a quo allicit, pellicit, illicit. Iocamur & quæ sequuntur monstrant quam materiam habeant hendecasyllabi. nam in iocis, lufibus, amore, dolore, querimonia, ira versantur. iocari autem refertur ad res verisimiles, quæ risum prudentem & liberalem excitant: nam iocum accipimus quod est contrarium serio: fingere enim ac terrere & promittere interdum iocus est.

Pressius humiliori stylo. Elatius grandiori. ad idem tendit si legatur altius. Varietate vario dicendi genere & materiarum: nam sicut verborum varietas, ita rerum pulchra est: & quemadmodum in orationibus variare figuram commendatur, sic in epigrammate diuersitas styli & argumenti plurimum appertur. Alia quædam epigrammata. Alijs aliquibus. Petulantiora lasciuiora. nam patum lasciuum dicunt a petendo, a quo petulans & petulcus. Erit eruditionis tuæ conueniet tuæ excultæ doctrinæ.

Viros quorum plurimos Secundus libro quinto ad Aristonem, & Apuleius prima apologia commemorant. & Martialis in præfatione octauæ, asserit epigrammata a seuerissimis & supremæ fortunæ viris ita scripta ut nimiam verborum licentiam affectasse videantur. A lasciuia rerum lasciuia materia. Nudis turpibus, proprijs, sine circumlocutione, quæ latina vocat idem epigrammatarius, & lasciuam verborum licentiam interpretatur linguam epigrammaton. Refugimus vitamus. Unde enim qua ratione fieri

Nihil) quod dignum professorem literarum. Edoceatur) legi etiam educuntur. Natale solum) patriam. Studia) liberales disciplinae. Confluant) vndique conueniant. Fonte) primordio negocij. Foret) esset futurum. Studio forum) si legis studiorum, ipsa studia pro studiosis accipit.

Admiratione ingenij tui) fuit enim Tacitus vir admirabili ingenio, ut quidam eius dicendi genus supra ceteros scriptores extollant. Circumspectas) delicias. Sollicitare) ex suo loco mone, quasi ex solo citare. Obstringam) obligem. Libera) intacta iudicio meorum municipum.

Curam) querendi præceptorum.

Impendium) tertiam stipendijs partem. Illuc) Comum.

Hinc) a me. Fiduciam) doctorem suam.

TV fortasse) Excusat lasciuia hendecasyllaborum suorum apud Paternum, & carminis genere & exemplo antiquorum: deinde liberum facit ei imponendi suis versiculis quod nomen libuerit, rogatque ut quicquid in illis displicuerit, se velit admonere. Orationem) aliquam ex meis. Peregrina) externa, preciosa, & chara. Lufus) epigrammata, iocos complexa: sic idem libro septimo appellat. & Martialis sæpius, iocosque vocat. Prodo) edo, publico. Hendecasyllabos) vnde decim syllabarum mensuram continentes. quibus admodum claruit Catullus, & Valerius Mart. & Statius in syluis. Ausonius tria hendecasyllaborum genera enumerat. Alibi Secundus testatur

Argumentum.

Oblecto.

Hendecasyllaborum materia.

Patum. Petulans. Petulcus.

potest ut simus grauiſſimis illis viris ſeuiores? Alioqui) inſuper. Huius opusculi) hendecasyllaborum. Catull⁹ expreſſit) carmen ex libro primo Catulli ad Aurelium & Furium. Prædicabo ego vos & irrumabo Aureli pathice & cinnæde Furi. Qui me ex verſiculis meis putatiſtis, Quod ſint molliculi, parum pudicū. Nam caſtum, & quæ ſequuntur in quam ſententiam multos ire totis pedib⁹ cerno. nam Ouidius ſecūdo de Triftib⁹, inquit, Crede mihi diſtāt mores a carmine noſtro. Vita verecūda eſt, muſa iocoſa mea eſt. Et diuus Adrianus Voconij poetæ tumulū hoc carmine incidendū inſiſit, Laſcius verſu, mente pudicus erat. Et Martialis, Laſciua eſt nobis pagina, vita proba.

Quem verſum Apuleius tanquā Secūdi recognoſcit hiſ verbis, Nec fortalle mores meos ſpectent de carmine. Laſciua eſt nobis pagina, vita proba, ut Plini⁹ dicit. Meminerint q̄ppe eruditi, probatiſſimo viro Plinio in poematis laſciuiā, in moribus conſiſſe cenſurā: ſciamus tamen verſimilius eſſe Secūdū, hoc carmē mutuatū a Martiale: cui⁹ ſcripta prius edita fuerāt, quā Secūdi.

Verſiculos) eſſe caſtos. Salē) urbanitatē. Lepōrem) gratiā.

Molliculi) laſciui. idē Mart. ad Corneliū ſcribit. Lex hæc carminibus data eſt iocoſis, Nec poſſunt niſi pruriāt iuuare. Omnia) mea carmina tam bona q̄ mala.

Electa) digniora. ſicut alibi refert quorūdā ſolitos tantū electa recitare, ut placeant, nō ut emendēt. Et) præterea. Comodiſſima) optima. Videri) eſſe optima. Paria) omnia optima, & ſi mili figura deſcripta. quare liber diſtinguēdus eſt & varietate rerum & ſtyli, ad quod reſpexiſſe videtur Martialis illo diſticho, Sunt bona, ſunt quædā mediocria, ſunt mala plura. Quæ legis hic, aliter nō fit Auit liber.

Diuerſa epigrammata) diuerſam complexa materiā: nam alia materiā ſtylum grādiorem vel acutiorem, alia humiliorem vel ſimpliciorē expetit. Alio) reſpectu alius epigrammatis melioris. Præfatione) prælocutione. Ineptias) luſus meos. Titulus) inſcriptio. Conſtringitur) colligitur. legitur etiam conſcribitur.

Edullia) ſiue idyllia: nam commodè græca dictio ἑδύλλια, utroq; verſus transferri ad nos poteſt: quæ lectio melior eſt q̄ elegidia, quanquam id ſignificet paruas elegias: verum Secūdi carmen non erat elegum, & lugubre: ſed iocoſum, hendecasyllabum. ἑδύλλια autem parua poemata. Sic Catullus ſuum hexametrum, ſic prius Theocritus ſuas eclogas, proinde ſtatim ſubdit ſiue placet vocare. Eclogas) inſtar Virgilianæ bucolicæ, tanq̄ delectum aliquod. Poemata) partes operis. Præſto) inſcribo. Simplicitate) ſinceritate. Alijs) cum quibus liberius loquimur de alieno opere: quā cum authore. Potiſſimum) aliorum meorum optimum. Solum) quod nullum aliud edidiſſem: nam plura iam publicauerat in facultate dicendi. Fortaſſe) ſume extrinſecus iure, vel merito. Durū) ruſticū, impolitū. nam cum diſſideret Secundus facere vnū aliquod opus excelſus, pluribus ſe experiebat: quare. ix. dicit, Cum hoc, vel illud leges: ita ſingulis veniam, ut non ſingulis dabis. Dicere) quod alijs es dicturus. an potius legas poſſe videri durum dicere. Quare) vide, Quid agas) iocando monet quid iudicādum ſit. Molle) & humanum. reſpexit ad genus carminis: quod laſcium & urbanum eſt. Quod agas) quomodo iudices.

Argumētū.

Si quid) Fundano in proximū annū cōſulatū ominat. quare petit, ut ſuffragio & teſtimonio ſuo Aſiniū Baſſum quæſtorem ſibi aſſumat. quem more ſuo in cæteris cōmendationibus obſeruato laudat a parentib⁹, & animi bonis. Facio) adiunctio color. Eximi⁹) elect⁹, egregius. Me) quia mei eſt amariſſimus. Quē) grauiſſimū, eloquētiſſimū, deniq; oī virtute abſolutiſſimū.

Scimus alioqui huius opusculi illam eſſe veriſſimam legem quam Catullus expreſſit,

Nam caſtum eſſe decet pium poetam

Ipfum, verſiculos nihil neceſſe eſt:

Qui tunc deniq; habent ſalem & leporem,

Si ſunt molliculi, & parum pudici.

Ego quātī faciā iudiciū tuum, vel ex hoc poteſt æſtimare, quod malui omnia a re penſitari, quā electa laudari. Et ſane quæ ſunt commodiſſima, deſinunt videri cum paria eſſe cœperunt. Præterea ſapiens ſubtiliſq; lector debet nō diuerſis conferre diuerſa, ſed ſingula expēdere, nec deterius id alio putare, quod eſt in ſuo genere perfectum. Sed quid ego plura? Nam longiore præfatione vel excuſare, vel commendare ineptias, ineptiſſimum eſt. Vnum illud prædicandum videtur, cogitare me has nugas meas ita inſcribere, Hendecasyllabi, quī titulus ſola metri lege conſtringitur. Proinde ſiue epigrammata, ſiue idyllia, ſiue eclogas, ſiue (ut mulati) poemata, ſeu quod aliud vocare malueris, licebit voces. ego tantum Hendecasyllabos præſto. A ſimplicitate tua peto, ut quod in libello meo dicturus es alijs, mihi dicas. neq; eſt difficile, quod poſtulo. Nam ſi hoc opusculum noſtrum aut potiſſimum eſſet, aut ſolum, fortalle poſſet durum videri dicere, Quare quod agas, molle & humanum eſt, habes quod agas. Vale.

C. PLINIUS FVNDANO SVO S.

Iquid omnino, hoc certe iudicio facio, quod Aſiniū Rufum ſingulariter amo. Eſt homo eximi⁹, & bonorum amariſſimus. Cur enim non me quoq; inter bonos numerem? Idem Cornelium Tacitum, ſcis quem virū, arcta familiaritate complexus eſt. Proinde ſi vtrunq; noſtrum probas, de Ruſo quoque neceſſe eſt

Idem) quod nos, id est optime. Similitudo morū) Sentētia a multis celebrata, nam traditur a M. Tullio in Lelio morum similitudinem esse tenacissimum vinculum ad amicitiam. & Officiorum primo, Nihil autem est amabilius nec copulatiū q̄ morum inquit similitudo bonorum: in quibus enim eadem studia sunt: eadem voluntates. in his fit, ut æque quisq; altero delectetur ac se ipso: & mox, Estq; ea iucundissima amicitia, quā similitudo morum cōiugauit. quam rem idem orator pluribus libello de amicitia cōplexus est, Nihil inquit quod ad se rem vllam tam alliciat, & tam attrahat, q̄ ad amicitiam similitudo. cōceditur profecto esse verum, ut bo-

nos boni diligāt: asciscantq; sibi quasi propinquitate cōiunctos atq; natura. Philostratus lib. vi. similia similes amāt. Apuleius libro de philosophia, Aequalitas non aliter prouenit nisi similitudo in viroque amico paritate, charitateq; cōueniat: pares enim paribus insolubili nexu iunguntur. vnde Isocrates ad Demonicum, bonorum amicitias nullū seculum potest abolere. tantam vim habet similitudo morum ut etiam pessimi facile conueniant: Nam Orthonē, qui postea imperauit, docet Tranquillus apud Nononem inter amicos congruentia morum summū locum obtinuisse. & Cor. Nepos in epitomate rerum Romanarum, Feroces, inquit, similitudo morum coniunxit: sic ex moribus cōtrarijs nascitur odium auctore Philostrato in vita Aeschinis. In hoc) in hac re. Frui large fecunditate vxoris) suscipere mul- Orbi do-
ros filios. Eo) nostro. Quo nati,
plerisque) ordo est, quo prēmia orbitatis faciunt etiam singulos filios graues plerisque. prēmia ergo orbitatis, id est munera quæ mittebantur orbis: adeo creuerat auaritia, ut patri vnicus filius videretur molestus, quia scilicet per eum priuabatur muneribus, quæ dabantur orbis a captatoribus: qd Iuuenalis notat, Tollere dulcem Cogitat heredem cariturus turture magno, Mulorumq; iubis, & captatore macello. Legimus apud Trāquil. Ti-

idem sentias, cum sit ad connectendas amicitias vel tenacissimum vinculum morum similitudo. Sunt ei liberi plures. Nam in hoc quoq; functus est optimi ciuis officio, quod fecunditate vxoris large frui voluit eo seculo, quo plerisque etiam singulos filios orbitatis prēmia graueis faciunt: quibus ille despectis, aui quoq; nomē adsumpsit. Est enim auus & quidem ex Saturio Firmo, quem diliges, ut ego, si ut ego propius inspexeris. Hæc eo pertinent, ut scias, quā copiosam, quā numerosam domum vno beneficio sis obligaturus: ad quod petendum, voto primum, deinde bono quodam omine adducimur. Optamus enim tibi, ominamurque in proximum annum Consulatum. Ita nos virtutes tuæ & iudicia Principis augurari volunt. Concurrit autem, ut sit eodem anno quæstor maximus ex liberis Ruffi Asinius Bassus, iuuenis: nescio an dicam, quod me pater & sentire & dicere cupit, adolescentis verecundia verat, ipso patre melior. Difficile est, ut mihi de absente credas, quanquam credere soles omnia, tantum in illo industriæ, probitatis, eruditionis, ingenii, studii, memoriæ deniq; esse, quantum expertus inuenies. Vellem tam ferax seculum bonis artibus haberemus, ut aliquos Basso præferre deberes. Tum ego te primus hortarer, moneremq; circumferres oculos, ac diu pēsitare, quem potissimum eligeres. Nunc vero, sed nihil volo de amico meo adrogantius dicere: hoc solū dico, Dignū esse iuuenem, quem more maiorū in filii locum adsumas. Debent autē sapientes viri, ut tu, taleis a rep. liberos accipere, qualeis a natura solemus optare. Decorus erit tibi Cōsuli quæstor patre prætorio, propinquis consularibus: quibus iudicio ipsorum, q̄q; adolescētulus adhuc, iam tamē inuicē ornamento est. Proinde indulge precibus meis, obsequere cōsilio: & ante omnia,

berium Cæsarem Lepidam feminam generosissimam condemnasse in gratiam Quirini Consularis præditi- tis, & orbi. Et Marcellinus scribit orbos, & cælibes a captatoribus cultos. Et vi. Mar. hortatur patres ad vitam contra quorundam nimiam parsimoniam. Cecuba non solos vindemia nutriat orbos. Possunt & patres viuere crede mihi. At in panegyrico refert Secundus in causa fuisse scuitiam principum, ne ciues oblectarentur prole. cum vere secundum naturam orbitas sit res misera. Quibus) præmijs. Assumpsit nomē aui) factus est auus suscepto per filium nepote. Ex Saturio Firmo) opera Saturij Firmi filij sui. Propius) penitus, familiaris. Inspexeris) cognoueris a præcedēti tractum. Ominamur) nam omen plerumq; fit causa victoriæ: sicut Locrensis petentibus auxilium a Lacedæmonijs aduersum Crotoniatas. Principis) Traiani, qui dignis honores & dignitates distribuit. Concurrit) accedit. Verecundia) optimæ indolis specimen in adolescente verecundia est auctore Seneca. Absente) Basso, tibi incognito. Ferax seculum bonis artibus) copiam bonorum, qui præstarent circa bonas artes. Sic M. Tul. de Imperatore deligendo, Vtinam tam ferax esset ætas nostra, ac tot essent Pompeio conferendi, ut elaborandum esset in aliquo deligendo. Nunc vero) diminutio, exornatio. More maiorum) qui dignos adoptabant. nam a filio P. Scipionis Africani num minorem adoptatum fuisse legimus. Ut tu) sapiens debes. Liberos) quæstores, qui sunt consularibus vice liberorum. Cic. in Verrem, Sic enim a maioribus nostris accepimus, prætorem quæstori suo parentis loco esse oportere: nullam neq; iustiorē, neq; grauiorē causam necessitudinis posse reperiri quā coniunctionem sortis, quā officij quā publicam muneris societatem, neq; fere venit in contentonem de accusando qui quæstor fuisset, quin repudiaretur. Decorum) legitur etiam decorus, id est ornamento. Patre prætorio) genitus. Quibus) propinquis. Inuicem) sicut illi consulares sunt ei ornamento, sic ipse illis,

Festinare) ante tēpus petere.
Præcurrit) præoccupat tēpus.
Votis) desiderio. Occupatib)
præuenientibus. Quæ legitimū)
si expectasset Secundus q̄ con-
sul creatus fuisset Fundanius, qđ
erat tempus legitimum petendi
quæsturā, in periculo erat ne iam
præoccupanti dedisset. Quod)
quia. Præsumptio) diuination,
votum. Illum) Bassum. Cu-
iuscunq̄) consulis. Quæcunq̄)
quicunq̄ esset siue Bassus siue a-
lius. Ad utri) respectu tui. idē
erit si legas iuuatū. Si ratio tui
consulatus) quia consul futurus
es, & potes ipsum eligere quæ-
storem. Meæ) erga te. Studiū
nostrum) fauorē, quem nos eni-
xe postulamus. Eundem) Bas-
sum. Suffragio) auxilio.

Argumētū.

GAUDE) Hortatur Vale-
rium Paulinū ad studiū
cum sit adhuc literis ho-
nor. nam cum esset acturus tāta
auditorum corona tribunal cir-
cundatum erat, vt per ipsos iudi-
ces vix accesserit, & audit⁹ sit ma-
ximo assensu. Gaude) legit etiā
gaudeo. Tuo) qui doctus es, &
foues studia: quæ cum honorā-
tur, illorum gloria aliqua portio
venit ad nos. Nominē) causa.

Studijs) eloquētiæ. Proxime)
nuperrime. Dicturus) causam
acturus. Non fuit) nō paruit.
Adeundi) ad dicēdum. Tribu-

Tunica.

nali) iudicum sede. Stripatione) frequentia auditorum, densa corona. Ad hoc) insuper. Ornatus) egregius,
laudatus. Adolefcens) qui præsens actioni meæ fuerat, quis scissis tunicis, & sola velatus tunica, tamen astitit
vij. horis vt me audiret. Tunicis) Romani primo sine tunicis sola toga amicti fuerunt. deinde substrictas &
breues tunicas citra humerum definētes habebant sine manicis qđ genus Græci ἱσχυρίδας appellabant, quare P.
Africanus P. Sulpitio Gallo obiecit, qđ vteret tunicis manus totas operietibus. & apud Vir. Itali exprobat
Troianis manicatas tunicas: & Marc. ex autoritate Titinij tunicā dixit esse vestimentū sine manicis. vbi mani-
catas tunicas testimonio multorū notat. Apulij floridorū tenuissimo textu tunicam interulam refert. & Mar.
in distichis magno fuisse precio. Det tunicam diues. Muliebrem & virilem fuisse vestem Varro in libris analo-
giæ declarat. Tunicam molestam Mart. lib. x. accipit pro ignito thorace. antiqui insuper tunicā nominarūt ve-
lamentū illud neruosum qđ superinducitur vlceribus subiecto iam vetustiore pure. Frequentia) multitudine
virorum. Fructu) victoria de aduersarijs. Prætendamus) excusamus. Alienam) qđ non sint auditores &
laudatores. Legant) scripta. Auribus) auditu. Chartis) memoria. Elaboremus) excudamus.

Argumētū.

ET admones) Admonēte
Gallo pollicet omnē suā
operā Coreliæ Corelli fi-
liæ aduersum C. Cæciliū, a qua
defensione cū deterreri posset,
& quia erat Secundo amicus &
cōsul designatus, tamē cū recor-
dabatur patris Corelli, cui pluri-
mū debebat, sperat nullā repre-
hensionē sed laudē etiam ab ipso

Cæciliij plu-
res.

Cæcilio consecuturū. ¶ Quidā codices Antonino, non Gallo scriptā epistolā significāt. Coreliæ) filia Co-
relli Rufi, & sororis Coreliæ a Secūdo summa reuerentia dilectæ, quæ Fuscum Minutiū maritū habuit. C.
Cæciliū) multos Cæcilijs per illa tēpora fuisse lego, vt Cæciliū Secundū de quo Martialis, Dum mea Cæci-
lio formatur imago Secundo. Cæciliū Simplicem creatum consulem a Vitellio. Cæciliū Celerem, cuius su-
pra Secundus mentionē fecit. nam Cæciliū Classicum hic intellexisse omnino negauerim. Cæciliū Rufinū se-
natu mouit Domitianus cōsor qđ saltasset Cæcilio Proculo rescripsisse diuū Piū testatur Vlpian⁹. Cæciliij re-
thoris meminit Athenus, & plurimi adhuc extant in monumentis Insubrium. Designatum) decretū, consti-

Designare.

si festinare videor, ignosce: primū quia votis suis amor ple-
runq̄ præcurrit: deinde qđ in ea ciuitate, in qua omnia quasi
ab occupantibus aguntur, quæ legitimū tempus expectant,
nō matura sed sera sunt. in summa, qđ rerum, quas adsequi
cupias, præsumptio ipsa iucunda est. Reueretur iā te Bas-
sus vt consulem. Tu dilige illum vt quæstorem. Nos deniq̄
vtriusq̄ vestrū amātissimī, duplici lætitiā perfruamur. Et
enim cū sic te, sic Bassum diligamus, vt & illum cuiuscunq̄,
& tuum quæcunq̄ quæstorem in petendis honoribus omni
ope, omni labore, gratia simus iuuaturī, perquam iucūdam
nobis erit, si in eundem iuuenem studiū nostrum & amia-
citiæ meæ, & consulatus tui ratio contulerit. si deniq̄ præ-
cibus meis tu potissimus adiutor accesseris, cuius senatus &
suffragio libentissime indulgeat, & testimonio plurimum
credat. Vale.

C. PLINIVS VALERIO PAVLINO SVO S.

GAUDE meo, gaude tuo, gaude etiam publico
nomine. Adhuc honor studiis durat. Proxi-
me cum dicturus apud Centumuiros essem,
adeundi mihi locus, nisi a tribunali, nisi per
ipsos iudices non fuit: tanta stipatione cæce-
ra tenebantur. Ad hoc quidam ornatus adolescens, scissis tu-
nicis, vt in frequentia solet, sola velatus toga perstitit, & qui-
dem horis septem. Nam tandiu dixi, magno cum labore, sed
maiore cū fructu. Studeamus ergo, nec desidiæ nostræ præ-
tendamus alienam. Sunt qui audiant, sunt qui legāt, nos mo-
do dignum aliquid auribus, dignū chartis elaboremus.

C. PLINIVS GALLO SVO S.

ET admones, & rogas vt suscipiam absentis
Coreliæ causam contra C. Cæciliū consu-
lem designatū. Quod admones, gratias ago:
quod rogas, queror, admoneri enī debeo, vt
sciam: rogari nō debeo vt faciam: quod mihi

tutum in sequentē annū. nam designare est rem nouam facere, & in bonū & in malum accipi solet: quare dixit Apuleius, Cōtra fas sanctæ religionis designasset aliquid. & Terentius, Modo quid designauit. i. cum ignominia fecit. Qui ludis funebribus præerāt designatores dicebantur. in quē sensum leges apud Hor. in epist. & Sen. vi. de beneficijs. Non facere) si non facerem. Isto) C. Cæcilio. Me aduocas) aduocationē meam pro Corelia petis. aduocamur enim daturi patrocinium Agretio tradente. Familiaritas plus est q̃ amicitia. Huc) Familiaritas ad eius amicitiam. Dignitas) quia senator. Ad hoc ipse) non displicet atq; hic ipse. Honor) consulatus.

non facere turpissimum est. An ego tueri Corellī filiam dubitem? Est quidem mihi cum isto, contra quē me aduocas, nō plane familiaritas, sed tamen amicitia. Accedit huc dignitas hominis, atq; hic ipse cui destinatus est honor. Cuius nobis hoc maior agēda reuerētia est, q̃ iā illo functi sumus. Naturale est enim vt ea quæ quis adeptus est, ipsa q̃ amplissima existimari velit. Sed mihi cogitātī adfuturū me Corellī filiæ, omnia ista frigida & inania videtur. Obuersatur oculis ille vir, quo neminē ætas nostra grauiorē, sanctiorē, subtiliorē rem deniq; tulit: quē ego cū ex admiratione diligere cœpissē, qđ euenire cōtra solet, magis admiratus sum, postq̃ penitus inspexi. (Inspexi enī penit?) Nihil a me ille secretū, nō iocularē, nō seriū, non triste, nō lētum. Adulescentulus erā, etiā mihi ab illo honor, atq; etiā audebo dicere reuerētia, vt æquali habebat. Ille meus in petēdis honorib; suffragator, & testis. ille in inchoādīs deductor & comes. ille in gerendis cōsiliator & rector. ille deniq; in oībus officijs nostris, q̃q; & imbecillus & senior, quasi iuuenis & validus conspiciebatur. Quantū ille famæ meę domi, in publico, quantū etiam apud principē adstruxit? Nam cum forte de bonis iuuenibus apud Neruā Imperatorē sermo incidisset, & pleriq; me laudibus ferrent: paulisper se intra silērium tenuit, quod illi plurimū authoritatis addebat: deinde grauitate quā noras, Necessē est, inquit, parcius laudem Secundum, quia nihil nisi ex consilio meo facit. Qua voce tribuit mihi, quantum petere voto immodicū erat, nihil me facere nō sapientissime, cū omnia ex consilio sapientissimi viri facerem. Quinetiam moriens filiæ suę (vt ipsa solet prædicare) multos quidem amicos tibi in longiore vita parauit, præcipuos tamen Secundum, & Cornutum. Quod dum recordor, intelligo mihi laborādū nequa parte videar hanc de me fiduciam prouidentissimi viri destituisse. Quare ego vero Corelliæ adero promptissime, nec subire offēsas recusabo: quanquā non solum veniam me, verum etiam laudē apud istum ipsum, a quo vt ais noua lis fortasse vt fœminæ intenditur, arbitror consecuturum, si hæc eadem in actione latius scilicet, & vberius, quā epistolarū angustia sinunt, contigerit mihi vel in excusationē, vel etiā in commendationem meam dicere. Vale.

Imbecillis) valitudine longa podagrę. Senior) nam. lxxvij. annum expleuit. Domi) inter domesticos. Adstruxit) addidit. Iuuenibus) per transitū mōstrat se fuisse iuuenē imperante Nerua. Intra silentiū tenuit) cōstituit, vt sententiæ suæ maiorem authoritatem adderet. Quam) summā. Secundum) C. Plinium. Parcius) ne me laudare ridear. Voce) dicto. Quantum) laudis. Immodicū) nimium. Nihil non) omnia. Moriens) dixit. Filiæ) Corelliæ. Prædicare) publice narrare dixisse ista patrē suū. Cornutū) Tertullū: de quo in præcedētib; copiose. De me) quā de me Corelius habuit. Offēsas) inimicitias. Istū ipm) C. Cæciliū. Noua) insolita. Intēditur) mouetur, infertur. Vt fœminæ) quæ se nesciat defendere: vel quia quibusdā priuilegijs muniantur fœminæ. Epistolarū angustia) non enim diffundi tantū epistola debet quantū oratio. Cōmendationē) qđ defendā tanti viri filiā. & amico defuncto aliquā gratiam referā. nam secundū M. Tullium vtendū est excusatione aduersus eos, quos inuitos offēdas quacūq; possis. quare id quod feceris necesse fuerit, nec aliter facere poteris. In aliquibus exemplaribus peruerustis est loco contigerit mihi dicere, dixero.

Hoc) ob hanc causam. Functi sumus) gessi cōsulatū. fuit enim cum Tertullo Consul. Ea) eos honores & magistratus. Existimari) credi esse. Adfuturū) causam suscepturū. Corellī) Rufi. cuius interitū lib. i. epistol. deplorauit. Frigida) inefficacia, imbecillia. nam frigus orationis dicimus cū inutilis est oratio. & frigidū ac inane dicendi genus Fabius. x. carpit. Donatus frigidum nō adhērēs interpretatur, translatum asserēs a picatione vasorum, quæ frigidā picem non tenent. frigidum plerūq; nocēs. Obuersatur) frequēter occurrit.

Subtiliorē) acutiorē. Fuit enim prudentissimus iuriscōsultus, & ætatis suæ sapientissimus. Sic de Aristone iuriscōsulto locut⁹ est supra, Quid illo graui⁹? sancti⁹? doctius? Sanctiorem) meliorem probitate morū. Cōtra) vt familiaritas multū reuerētię detrahat. Admiratus) veneratus. Inspexi) cognoui. Ille) habuit.

Iocularē) iocosū. ioci causa dictum factūve. Tranquil. in Nerone. Paulatim vero inualescentibus vitijs iocularia & latebras omisit. & post iocularia in defectiōnis duces carmina lasciueq; modulata super abundantissimā cœnam gesticulatus est. Seriu) graue sine tristitia. Cōrētio) color. Vt æquali) tanq̃ si fuisset illi æqualis & tēpore & authoritate. Suffragator & testis) sic prius dixerat, suffragio & testimonio. Deductor) in comitiū.

Cōsiliator) cuius fœmininum cōsiliatrix, tulit Apuleius. is autem est q̃ ratione alte petita plura perpendēs & cōparans habet inuētionem & iudicationē in se secundū mores. Rector) cōque stus est in obitu eius amisisse rectorem & magistrū vitæ suæ.

Frigidum.

Iocularē.

Cōsiliator.

Argumētū.

Egestas.
Inopia.

Quemadmodum Antonini epigrammata græca laudat, quæ cum Latine Secundus conatus esset exprimere multum ab illis decedit. Latine æmulari) traducere in linguam nostram. In deterius) multum defeci ab archetypo. nam longe tua meliora q̄ mea. accidit autem hoc plerūq; ut imitator minor sit imitato. Egestate) maius est q̄ inopia: nam hæc impotentiam, illa necessariorum penuriā significat. Inops enim qui sine ope, egens vero quasi exgens, cui ne gens quidem sit reliqua. (Vt Lucretius ait) lib. i. de rerū natura, ubi de anima agit, inquit. Nec me animi fallit graiorum obscura reperta. Difficile illustrare latinis verbis esse. Multa nouis verbis præfertim cum sit agendum Propter egestatē linguæ & rerum nouitatem. ac eodem lib. ubi de omni agit. Quam græci memorant nec nostra dicere lingua, Concedit nobis patrij sermonis egestas. & Seneca statim lib. viij. episto. Iarum. Quanta inquit nobis verborum paupertas immo egestas sit nunq̄ magis q̄ hodierno die intellexi. mille res inciderūt cum forte de Platone loq̄remur, quæ nomina desiderarent nec haberent. T. Lucretius autem præcepta sapientiæ versibus cōplexus & amatorio poculo in furorem versus, cum aliquot libros quos postea Cicerō emēdauit per interualla infantiæ cōscripsisset, propria se manu confecit, anno ætatis. xliij. Cn. Pompeio & M. Licinio Crasso cōf. qua die Virg. poeta sumpsit virilem togam. Eius lectionem probat Quintilianus, sed non ut corpus eloquentiæ faciat. Vitruuius vim verborū laudat. Patrij sermonis) latinæ linguæ: græcis enim longe maior verborum copia ac licentia, præsertim poetis: quibus licet & noua fingere: & breuib; pro longis ac contra uti. nam latini magis seueri, qd̄ notat hendecasyllabo Martia. Dicunt Earinon tamen poetæ, sed græci quibus est nihil negatum. Et quos æp̄s æp̄s decet sonare, Nobis nō licet esse tam disertis, Qui musas colimus seueriores. Hæc) carmina. Venustatis) gratiæ leporis. a Venere deductum verbum. A te) viro doctissimo. Græce) proprie.

Lucretius.

Græcis maior verborū copia.

Argumētū.

Pietas.
Charitas.

Cum sis) Gratulatur sibi & Hispulliæ q̄ vxor Calphurnia se dignam maioribus suis ostēderet: nam & laudatur Secūdi laudibus. nec corpus sed gloriam illius exosculabatur. Pietatis) pietas est per quam sanguine coniunctis, & patriæ & beniuolis cultus officium diligens tribuitur: pars sane iustitiæ proxima eq̄tati. Charitate) amore. alibi etiā pro penuria cuiuscūq; rei. Filiam) Calphurniam vxorem meam. Affectū) amorem. latini imitatione græcorum affici dicunt moueri aliqua passionē, siue bona siue mala. sunt qui legant effectum, id est officium. Auo) Fabato. Acumē) ingens perspicacitas. Frugalitas) temperantia ciborum. Cōcepit studium) facta est studio, quia me sequitur. Habet) amat, tenet. Qua) maxima. Actur⁹) causam dicitur. Disponit) collocat p̄ interualla, vel mittit auditores. Assensum) fauorem. Clamores) applausus. Euentum) fortunam, quæ plurimū in iudicijs dominatur. Discreta seclusa ab alijs auditoribus. Adde q̄ Sidonius. viij. scribit Calphurniā legenti Plinio & meditati candelas & candelabra tenuisse. Excipit) audit, attendit. Formatq; cithara) ad sonum citharæ cantat, & concordat. Status, Discendum musis sonat, & mea carmina flectit. Est alia lectio, format ad citharā. i. concordat cum cithara. Artifice) magistro musico. Magister est optimus) longe enim amor valētor ad obtinendū qd̄ velis q̄ timor. nam timor abit si recedas, manet amor. ac sicut ille in odiū, hic in reuerentiā vertitur. Corpus) quod tantū amplectūtur scorra & libidinosæ mulieres. Occidūt) minuūtur, hinc Ouidius in Fastis, Tempora labuntur, taciūq; senescimus annis: Et fugiunt freno non remorante dies.

C. PLINIVS ANTONINO SVO S.

Quemadmodū magis approbare tibi possum quantopere miror Epigrammata tua græca, quā quod quædam æmulari latine, & exprimere tētaui! In deterius tamē accidit hoc primū imbecillitate ingenii mei, deinde inopia: ac potius, ut Lucretius ait, egestate patrij sermonis. Quod si hæc, & quæ sunt latina, & mea habere tibi aliquid venustatis videbuntur, quantum putas inesse eis gratiæ, quæ & a te, & græce proferuntur! Vale.

C. PLINIVS HISPULLAE SVAE S.

Vum sis pietatis exemplum, fratremq; optimum & amātissimum tuū parī charitate dilexeris, filiāq; eius ut tuā diligas, nec tantum amitiæ eius verūmetiam patris amissi affectum repræsentantes, non dubito maximo tibi gaudio fore, cum cognoueris dignā patre, dignam te, dignam auo euadere. Summum est acumen, summa frugalitas, amat me, quod castitatis indicium est. Accedit his studium literarum, quod ex mei charitate cōcepit. Meos libellos habet, lectitat, ediscit etiam. Qua illa sollicitudine cum videor acturus, quanto cum egi gaudio afficitur! Disponit qui nuncient sibi, quem ad sensum, quos clamores excitarim, quem euentum iudicii tulerim. Eadem si quando recito, in proximo discreta velo sedet, laudesq; nostras auribus excipit. Versus quidem meos cantat, formatq; cithara, non artifice aliquo docēte sed amore, qui magister est optimus. His ex causis in spem certissimam adducor, perpetuam nobis maioremque in dies futuram esse cōcordiam. Non enim ætatem meam aut corpus quæ paulatim occidunt ac senescunt, sed gloriam diligit. Nec aliud de

Tuis) sanctissimis. Contubernio) conuictu, familiaritate. Prædicatione tua) cōmendatione & laude tuā de me. Parentis) matris tuæ. sunt qui legant, parentis loco venerere. A pueritia) dum puer essem. Forma- re) instituere. Ego) ago gratias. Illā) Calpurniā vxorē. Elegeris) nos, egregium par.

Quid senserim) In genere indicat quid sentiat de libris Nonij Max. in quibus ingenium, sublimitatē, ele- Argumen-
tum.
Nonius.
Nauius,
gantiam, varietatem, ac pulchritudinem probat. De Max. alibi plura recitauimus. Nonium a Seuerō interfectum refert Spartianus. hic autem Nonius Max. siue Nauius, vtraq; eñ scriptura circūferi. scri-
psit libros in Blateram Secundo

cet tuis manibus educatam, tuis præceptis institutam: quæ nihil in cōtubernio tuo viderit, nisi sanctum honestumq;. quæ deniq; amare me ex tua prædicatione consueuerit. Nam quum matrem meam parentis loco venerere, meq; a pueritia statim formare, laudare, talemq;, qualis nunc vxorī meæ videor, ominari solebas. Certatim ergo tibi gratias agimus. Ego, quod illam mihi: illa, quod me sibi dederis, quasi inuicem elegeris. Vale.

C. PLINIUS MAXIMO SVO S.

Quid senserim de singulis libris tuis, notū tibi, vt quæq; perlegerā feci. Accipe nūc, quid de vniuersis generaliter iudicē. Est opus pulchrū, validū, acre, sublime, variū, elegās, purum, figuratum, spatiosum etiam, & cū magna tua laude diffusum. In quo tu ingenii simul, dolorisq; velis latissime vectus es, & horum vtrunq; inuicem adiūmēto fuit. Nam dolori sublimitatē & magnificentiā, ingenio vim & amaritudinē dolor addidit. Vale.

ream dixit elegantem formarum spectatorem, cui non facile quæuis mulier quis formosa placeret: postea inter laudem & vituperationem vsu venit elegans, demum totum in laudem receptum est. Purum) apertum, dilucidum, explanatum: qd̄ duobus comparatur, verbis vsitatis & proprijs. Figuratum) figuris opportune illustratum & variatum. Spatiosum etiam & diffusum) copiosum, alterum longitudinem, alterum latitudinē respicit. Velis) instrumentis, adminiculis, metaphora a nauibus. Vtrūq;) ingenium & dolor. Inuicem) sibi mutuo. Magnificentiam) quæ rerum magnarum & excelsarum est cum animi ampla quadam & splendida propositione cogitatio atq; administratio. Vt scilicet paria reddat) nam cum scripsit ingenium addidisse dolori sublimitatem, & magnificentiam, subdit dolorem addidisse vim & amaritudinem ingenio. Vim) potentiam, celerem impetum.

C. PLINIUS VELIO CEREALI SVO S.

Tristem, & acerbū casum Heluidiarum sororum, vtraq; a partu, vtraq; filiam enixa decēsit. Afficior dolore, nec tamen supra modum doleo, ita mihi luctuosum videtur, qd̄ puellas honestissimas in flore primo fecunditas abstulit. Angor infantium sorte, quæ sunt parentibus statim, & dum nascuntur, orbatæ. Angor opti-
morū maritorum, angor etiam meo nomine. Nam patrem

tres liberos superstites reliquit duas puellas & puerum Heluidium. A partu) partus causa. vel post partum interdum præpositio a significat causam. vt apud Iuuenalem, Iram atq; animos a crimine sumunt. Aliquando post. Tranquillus, Augustus a cœna in lecticulam lucubratoriam se recipiebat. Plinius cap. de ceruis. A conce-
ptu separant se. & mox, A partu duas habent herbas. & ibidem, Ab eo tempore similia reuiuiscunt. Item cap. de mulis, Fœminas a partu optime septimo die impleri. Enixa) ad partum refertur. Virgilius. Triginta capi-
tum fœtus enixa. Supra modum) nam respectu causarum quæ maximæ sunt mediocriter doleo. Fœcunditas) properus partus. Honestissimas) nobilissimas. Flore primo) adolescentia. Infantium) filiarum vtriusq;. Nomine) causa, Maritorū) causa, Patrē) Heluidium filiū. nā cū Prisco, ppter ætatē diuersam nulla

Tristem) Deslet apud Ve- Argumen-
tum.
Heluidij li-
beri.
lium Cerealem iuteritum Heluidiarum sororū quæ a partu mortuæ fuerāt. Primum dolet mortis genere, deinde cō- queritur prolem Heluidij quem summe dilexerat, indies minorē fieri. Tristem & acerbū) o sub- audiendum, dolentis aduerbiū. Acerbum) ante tempus imma-
turum. Casum) malum euen- tum. Heluidiarum sororum) filiarum non Heluidij Prisci a Vespasiano occisi, sed Heluidij filij a Domitiano interfecti, qui

A.

potuit cum Secundo fuisse amicitia. Actione mea) aduersum Publicum Certum: quod lati⁹ declaratur lib. ix ad Quadratum. Libris) editis ad imitationem Demosthenis contra Midiam. Ex tribus liberis) liberorū ap-
pellatione etiam feminæ intelliguntur: unde ex tribus liberis, id est ex duabus feminis & mare Pliniana lectio interpretanda. & alibi iam dixerat tres liberos pro duobus maribus & femina. Adminiculis) adiumentis, auxilijs, appendicibus, affinitatibus. Desolatus) solus relictus. Fomento) remedio. Hunc) liberorum reli-
quum & superstitem. Illi) optimo. Patri) Heluidio occiso a Domitiano, quod quasi scenico exodio sub per-
sona Paridis & Oenones diuor-
tium imperatoris cum vxore tra-
ctasset. Auo) Heluidio Prisco
omni virtute prædito, sed præfer-
tim libertate dicendi. Pro mo-
rib⁹) vt bonis imbuatur: nā sunt
& mali. Mos insuper Varro in-
quit, est iudiciū animi, quē sequi
debeat consuetudo. Iulius Fest⁹
de verborū significationibus mo-
rem testatur esse institutum pa-
triū ptinēs ad religiones cerimo-
niasq; ma. or. At Horati⁹, Colu-
mel. Mart. morē, p modo posue-
re. Vnic⁹) sol⁹ in domo Helui-
dior. Mollitiā) passionem.

Mos,

Argumen-
tum,

Interfui apud Viēnenses ce-
lebratū certamen gymniciū: qd
cū Trebonius tollendum cu-
rabat, aduocat⁹ est in consiliū Se-
cundus ab Imperatore Traiano
cum multis. Mauricus sententiā
rogat⁹ censuit omnino tollendū:
addens, utinā Romæ quoq; re-
moueri posset: inde trāsgrediēs
nō importune ad Imp. Neruam

Agon.

Vienna.

Stephani
locus.

Rufinus.

Duumuiri

C. PLINIVS SEMPRONIO RVFO SVO S.

Interfui principis optimi cognitioni in cōsi-
liū adsumptus. Gymnicus agon apud Viē-
nenseis ex cuiusdā testamento celebrabatur.
Hunc Trebonius Rufinus vir egregius, no-
bisq; amic⁹ in duumuiratu suo tollendum,

fortitudinem Maurici multum laudat. Cognitioni) discussioni, examinationi. Optimi) Traiani cognomē,
to optimi. In consiliū) assumptus, accitus, vt & ipse super hoc consulerem. Agon gymnicius) certamē, quo
nudi exercebantur, & maximos labores perpetiebantur. prima olympiade agon gymnicius actus, in quo Cho-
rebus Heliensis victor extitit: deinde complures per Græciam celebrati, quorum græca epigrammata sæpe
meminerunt. constituti autem in honorem mortuorum ad imitationem Mausoli: cui Arthemisia constructo
monumēto Mausoleo & dijs manibus dicato, agona laudibus eius dicundis fecit, pposuitq; præmia pecuniæ,
aliarumq; rerum bonarum amplissima. Græcos, Itali, & multæ prouinciæ postea secutę sunt. ἀγων græca dictio,
qua vtuntē Latini, & certamē significat, & γυμνικός nud⁹: deducit ἀπὸ τῆς συνάσεως, vel, παρὰ τὴν ἄγαν, ἀγών, qd ferat mul-
tam molestiam, & mœrorem. quinq; significat, locum, multitudinem spectatorum, cōgregationem cuiusq; rei,
certamen, templum. In commentarijs Iliadis inuenisse refert Hammonius esse locum rotundum sine angulis:
nam Homerus & Thucydides agona intelligi etiam volunt pro gymnasio. Agon præterea sacrorum verbum
quo sacerdos percussurus victimam utebatur. Asinius Pollio apud Senecam, Filius inquit ceruicem porri-
gat, carnifex manum tollat, deinde respiciat ad patrem, & dicat, Agon: quod fieri solet victimis, id est agone:
hinc agones dies credit Varro denominatos, per quos rex in regia arietem immolat, eo quod interroga-
tur a principe ciuitatis, & princeps gregis immolatur. Viennenseis) Viennam Allobrogum metropolis,
iuxta Rhodanum sita ciuitas mediterranea, olim vicus, postea in ciuitatis formam redacta, a clarissimis Allo-
brogum habitata facta est colonia, & vetustate & dignitate clara. Vitellij principatu ob iram Lugdunen-
sium fere euerfa. Stephanus ab vrbe in Creta eiusdem denominationis appellatam Viennam refert, siccita-
te olim vniuersam insulam occupante in aliena loca incolæ coloniam deduxerunt accepto oraculo, vt ha-
bitarent vbi vidissent locum paludosum. Delati igitur ad Rhodanum Galliæ fluiuium paludibus stagnan-
tem, ciuitatem Viennam condidere. vel ita cognominatam ab vna cum eis virgine Vienna nomine, quæ
chorem ducens hiatu terræ absorpta fuit. Aduertant lectores mendose scribi apud Stephanum Vien-
nam esse ciuitatem Galilææ iuxta fluiuium Rhodan. cum pro ἰσὶ τὸν ῥόδαν ποταμὸν τῆς γαλιλαίας, legen-
dum sit, ἰσὶ τὸν ῥόδαν ποταμὸν τῆς γαλατίας. Laudatur a Valerio Mar. tanquā studiosa suorum libro-
rum, Fertur habere meos, si vera est fama, libellos, Inter delicias pulchra Vienna suas. Trebonius Ru-
finus) occurrunt nobis plures Rufini per illa tempora. Fabius Rufinus vir egregius, Cæcilius Rufinus tra-
dente Dione: Iunius Rufinus, quem Vlpianus meminit præfectum vigilum sub Seuero & Antonino, & Cal-
listratus Proconsulem Macedoniæ sub Adriano. fuit & Apuleius Rufinus, Licinium Rufinū rescripsisse Iulio
Paulo Iurisconsultus Paulus recitat. Duumuiratu) in oppidis, qbus datum ius Latij: fuit magistrat⁹ duūui-
ratus dictus, qd scilicet duo tantū essent in eo officio. Spartian⁹ in Adriano, Per latina oppida Dictator, & ædi-
lis, & daumuir fuit. Paulus titulo de actionibus, & Vlpian⁹ de damno infecto testant⁹ duumuiratū fuisse ma-
gistratū municipalē: idē alibi authores sunt extitisse dignitatē, proximā decurionatui, qua nisi decuriones fungi
nulli poterant, duumuii locabant publica: qd respondet Vlpia, de iniurijs, potestatem habebant dimittendi e
carcere vel custodia captos. Idē de furtis. Erāt em municipiorū defensores & eius fere dignitatis, qualis in vrbe

cenſura a decurionibus creabantur. Græci ſyndicos appellant Iuriſcōſulto prodente. In vrbe diuumuirat⁹ fuit, *Syndicus*, qui de rebus capitalibus ingreſſet. primum creatus ab Hoſtilio rege, poſtea factus triumuiratus. Alij diuumiri creati ad aedes ſacras locandas & faciendas, ad aquas in urbem deducendas, ad claſſem ordinandā & reſcien- dam: hi dicebant diuumiri nauales creati, & alij diuumiri q̄ præſent ſacris faciendis: carminum ſibyllæ ac ſa- torum populi Ro. interpretes & antiſtites Apollinis ſacri ceremoniarūq; aliarū, q̄b⁹ additi octo & facti decē- uiri, deinde quicquid adderent vt. xv. eſſent, tamē remanſit nomē decēuiriōrū. Abolendū oblitterādū in per- petuum. Ex authoritate publi- ca) ex conſenſu publico decurio- num, q̄ erat maximus magiſtra- tus in municipijs. Feliciter) q̄ bene ceſſit. Tanq̄ Romanus) eius enim oratio grauis & libera fuit more priſcorū Ro. vel tanq̄ Romanus, q̄a Vienna fuit Ro- manorū colonia. Cuius) Vien- nenſis. Bon⁹) boni publici ſtu- dioſus. Rogarent) a Conſuli- bus. Firmius) conſtanti⁹. Ad- iecit) ſententię ſuę. Tolle) gymni- ca certamina, quæ urbem infece- rant. Fortiter) cōſtanter & ani- moſe dixit. Diſtio fortiter hūc i- ſenſum a multis vſurpata. Nam M. Tullius dixit, Animi non mi- noris fortiter ferre. Et alibi, Cō- ſtanter qdē & fortiter. Et Mart. inquit, Fortiter ille facit q̄ miſer eſſe poteſt. Canace apud Ouid. Scimus & vtemur violento for- titer enſe. Idē alibi, Noſtra per has leges audacia fortiter iſſet.

abolendumq; curauit. Negauit ex autoritate publica feciſ- ſe. Egit ipſe cauſſam non minus feliciter, q̄ diſerte. Commē- dabat actionem, quōd tanq̄ homo Romanus & bonus ci- uis in negotio ſuo mature & grauit̄ loquebatur. Quum ſententię rogarentur, dixit Iunius Mauricus (quo viro nī- hil firmitus, nihil verius) non eſſe reſtituendum Viennēſi- bus agona: adiecit, Vellem etiā Romæ tolli poſſet: Cōſtā- ter, inquit, & fortiter. Quid nī? Sed hoc Maurico nouum non eſt. Idem apud Neruam Imperatorem non minus for- titer. Cœnabat Nerua cum paucis. Veiento proximus, at- que etiā in ſinu recumbebat. Dixi omnia, quum homi- nem nominaui. Incidit ſermo de Catullo Meſſalino, qui lu- minibus orbatus, ingenio ſæuo mala cæcitatis addiderat. Non verebatur, non erubeſcebat, non miſerebatur. Sæpius a Domitiano non ſecus ac tela, quæ & ipſa cæca & impro- uida feruntur, in optimū quēq; contorquebatur. De hu- ius nequitia, ſanguinariſq; ſententiis in commune omnes ſuper cœnam loquebantur. Tum ipſe Imperator, Quid pu-

Secū⁹ lib. viij. Quasi nimis fortiter incauteq; pgreſſum. In Panegyrico, p̄ vehemēter, Nolo illū q̄a Cēſarē for- titer amat. Martiano, Sed fortiter defendit Pōp. nō puto fortiter poſſe defendi. Quidni⁹) q̄nimo certe. Idē) Maurici⁹. Fortiter) locut⁹ eſt. Hoc) fortiter, qd etiā i cōtextu epiſtolę legiſ. Veiento) Fabriti⁹. Veiento Sena- tor Domitiani tēporib⁹, adulator & delatorū defenſor, teſtimonio tamē Iuena. prudēs, q̄ adulādo euitaret Tyrāni crudelitātē. ſub Nerone a Talio Geminio accuſatus q̄ multa probroſa in patres & ſacerdotes cōpo- fuiſſet, ijs libris q̄b⁹ nomē codicillorū dederat, & vedita ab eo munera p̄cipis adipiſcēdorūq; honorū ius: quæ cauſa Neroni fuit ſuſcipiēdi iudicij, cōuiſtūq; Veientonē Italia expulit, & libros exuri iuſſit conſcriptos lectita- toſq; donec cū periculo parabant, mox licētia habēdi obliuionē attulit. Veientonis vxor fuit Hippia, quę reliſtis oib⁹ ſuis, Sergiū Gladiatore mæchū in Aegyptū vſq; ſecuta eſt. Recūbebat) ſedebat. Sinu) Neruæ. Oia di- xi) monſtraui oia vitia & mala. Hominē) Veientonē. Incidit) forte fact⁹ eſt. Catullo Meſſalino) is Sena- tor delationib⁹ pollēs, nec min⁹ adulatione Domitiano char⁹. vñ nimirū vtroſq; cōiunxit Iuuen. ſaty. iij. cæcū Catullū demonſtrās, Et cū mortifero prudēs Veiento Catullo Qui nunq̄ viſæ flagrauit amore puellæ: Gran- de, & cōſpicuū noſtro quoq; tēpore monſtrum, Cæcus adulator, diruſq; a ponte ſatelles. Hic Libyæ reſtor ſub Veſpaſiano, & Tito multa crudelia cōmiſit: ſed eorū clemētia quicquid depreheſus pœnā fugit, nō multo poſt mul- tiplici morbo & inſanabili corrept⁹ acerbiffime nō corporis tantū cruciatus ſuſtinebat. nā erat illi maior animi morbus & grauior, terrorib⁹ expaueſcebat, & crebro videbat ſibi inſtātes occiſorū manes, quare exclamans cū ſe cōtinere nō poſſet, exiliebat ſtratis tanq̄ tormētis ſibi & flāmis adhibitis, quæ magis inualeſcēte malo extiſq; deſluētibus, ac inſteſtinis exhaustis mori. Hūc igit & crudelitatis indicio, & q̄ ſub Domitiano plurimū potuit, luſcum, nec penitus cæcutientē, Iuuenalis repræſentatū in tragœdia a Damasippo, cui⁹ natales fuerāt clari, taxat Iuue. loc⁹. Satyra. viij. dicens, Clamoſum ageres cum phafma Catulli. Quid enim aliud accipi debet, clamoſum phafma? q̄ tragœdia de Catullo Meſſalino, qui terroribus expaueſcebat, & inſtātes manes exhorrēbat. vnde phafma di- xit hanc tragœdiam ex apparitione manium. clamoſum vero, qd̄ mimus exclamans in perſonam illius introdu- cebatur. Nam Satyra. xij. hoc repetēs inquit, Mimum agit ille Urbani qualem fugitiuus ſcurra Catulli. Alium credo fuiſſe quem Plin. tradit Meſſalinum ex Conſularibus Patricijs: qui cū admiſiſſet hīrudines ad gēua ex- trahendi ſanguinis cauſa, q̄ podagris laboraret, interiit: propterea q̄ adfixa ſanguifugarum reliſta capita fe- ciſſent vulnera incurabilia: ſed Meſſalinum Cottam Meſſalæ oratoris filium deſignāſſe virum gulofum & culi- næ condimentorum repertorem. Meſſalinum inſuper Iulius Frontinus tradit geſſiſſe Conſulatum cum Vale- rio, quæ lectio ſane referri poteſt ad Catullum Meſſalinū. Captus) orbatus fuit in ſecunda ſcriptura. luſcum, & cæcutientē puto, nō omnino cæcum vt Secundus. & Iuuenalis, vitium corporis in maius extollētes ad ani- mum referunt. Quis cæcus pro alio poſtulare nō poſſit: tamē & Senatorium ordinem retinet & iudicandi offi- cio fungitur, & magiſtratum acceptum retinet, ſed nouum aſpirare prohibet. author Vlpianus. Mala cæcita- tis) ſicut erat corporis luminibus captus, ita cognitione intellectus & iuſtitia. quare malum corporis addide- rat animo. Ingenio ſæuo) naturę crudeli. A Domitiano) authore & fauente Domitiano. Improuida) temeraria, cōmiſſa caſui. In optimū) in perniciē cuiuſq; viri optimi, criminando cū apud principem. Nequi- tia) malitia. Sanguinarijs) mortiferis, crudelibus. In cōmune) in medium, inter conuiuas. Imperator) Ner-

C. PLINII SEC. EPISTOLA.

na, vir bonus inquit. Passurum) Catullum Messalinum. Si viueret) si foret nostris temporibus. nam iam sub Domitiano excellerat. Mauricus) respondit. Cœnaret nobiscum) id est esset conuiua tuus Imperator quē admodum Veiento mal'. qđ fuit libere dictum aduersus tamen principem mitem & despectui habitum propter senectutem & debilitatem authore Dione. Longius abij) digressionē longiori vsus sum. Libens) vt laudarem Mauricum amicum & optime meritum. Placuit) decretum est. Tolli) aboleri. Hic noster) agō gymnicus. nam scēna & theatrum mores Ro. corrumpere. Liuij abbreviator cum locatum a Censoribus thea-

Theatra ta
xantur.

trū extruere, P. Cor. Nasica authore tanq̃ inutile & nociturū publicis morib' ex S. C. destru- ctū est. quā rē lati' tractat diuus Augustin' primo de ciui. dei. & Tertullian' asserit Theatra stu- prādis morib' nata. Tacitus re- fert quosdā icusasse Cn. Pōpeij qđ māsūrā theatri sedē posuisset, dum in theatro cōsudet populus

totos dies ignauia cōsumere, & patrios mores paulatim abolitos fundit' euerit p accitā lasciuā, vt qđ vsq̃ cor- rūpi & corrūpere queat, in vrbe visat, degeneretq; studijs externis iuuent', gymnasia, & ocia, & turpes amores exercēdo. Seneca. Actas subsequēs ludicra priscorū inuēta traxit ad vitia: & qđ honestē causa delectatiōis inuē- tum est, ad voluptates corporeas prācipitatis mētib' ipulerūt. Cassiodor' spectacula & ludi scenici nihil aliud q̃ incest', adulteria, crudelitates, & quæq; flagitia representādo edocuerint. Hinc Plin. senior iuuenes exercēdo se & vngendo animi vires perdidisse reprehendit. Similiter Iuuenalis multis gymnasia carpit. Omnū) mores infecit. propter concursū & imitationem omnium gentium. A capite) ab vrbe Roma gentiū principe.

Argumen-
tum.

Magnā) Laudat Pompo- nium Bassum: qđ iam in- grauescētibus annis se- cessum suū prudenter disponat, optatq; sibi aliquando dari parē occasionē, qua sine dedecore pos- sit transigere vitā ociosam. Pō- ponij Mar. meminit, pariter & Bassi, cui' pueri Urbici mortem immaturā deflet. Ociū) vacatio- nem ab officijs ciuilibus. Amœ- nissime) respicit ædes, viridia & loca lauta quæ incolebat. Agi- tare) exercere. Terra) venādo, ludendo: dum veheris lectica & equo. Mari) natādo, nauigādo.

Magistra-
tus.

Magistratus) dignitates. magi- stratus aut personam ipsam de- monstrat, vt cum dicimus magi- stratus iussit: aut honorē, vt si di- catur Mario datus est magistra- tus. Vlpianus. ff. secundo inquit, Magistratus est vel is qđ in pote-

Magistra-
re.

state aliqua sit, vt puta Procōsul, vel Prætor, vel qđ puincias regūt. omnino hi dicunt esse in magistratu qđ im- peria potētiores sūt qđ priuati. Magistrare em̃ regere & moderari significat. Tacit' inter magistrat' tantū recē- set, quæsturā, ædilitatē, tribanatū, præturā consulatū. Tranqllus etiā alijs vtitur scribēs Augustū diuissē urbem in regiones & vicos, ac instituisse vt illas annui magistratus sortito tuerentur, & ad hoc magistratos e plebe cu- iusq; vicinā electos. Nā magistri dicunt nō solū doctores artiū, sed pagorū, societātū, vicorum, collegiorū, eq- tum. Inde Paulus de verborū significatione, Quibus ait, præcipua cura rerū incumbit, & qđ magis quā ceteri di- ligentiā & solitudinē rebus qbus præsumt, debent, hi magistri appellantur: quin ipsi magistratus per derua- tionē a magistris cognominant. hinc cuiuslibet disciplinæ præceptores magistros appellari a monēdo vel mon- strando: & quē posteritas dictatōrē vocauit, magistrū populi prius nuncupatū qđam tradunt, a quo magistrū equitum dictum. auctores sunt Seneca & Varro, qđ putant reliquos præter dictatōrē & magistrum equitum, magistratus dictos, ita vt ab albo albat. Amplissimos) quales sunt Cōsulat', Procōsulat', Prætura. Reip.) ad vsum publicū & cōmunē vtilitatē. Curiales omnes interminatione moneri iubet Imperator ne ciuitates fu- giant, aut deseant rus habitandi causa: fundum, quem ciuitati prætulerint scientes fisco esse sociandum, eoq; iu- re se esse carituros, cuius causa impios se patriam vitando demonstrauerint. Quādiu) per ætatem legitimam.

Prima vitæ tēpora) iuuentæ. Tradit Seneca hominem in freto viuere debere, in portu autem mori: quo dicto sign. hominem in iuuenta semper negociari debere, in senectute autē ociari. Media) virilitatis. Extrema) se- nectutis. nam ætatem hominis in tria tantum distinguit. Nobis) quieti, & honesto ocio. Annis. lx.) lib. iij. ostēdimus Senatorem sexagenarium, neq; in curiam cogi, neq; repelli. Per ætatem) excusante ætate, non mor- bo: optat enim sibi vitam longam & ociosam. Exemplum) quod tu facis. Quando) scilicet, nam sibi respo- det. Desidiæ) quod cueniret, si ante tempus legitimū publica officia desererem.

C. PLINIUS POMPONIO BASSO SVO S

Magnam cepi voluptatem, cum ex comuni- bus amicis cognoui, te, vt sapientia tua di- gnū est, & disponere ocium, & ferre, habi- tare amœnissime, & nunc terra, nunc mari corpus agitare: multum disputare, multum audire, multum lectitare: quumq; plurimum scias, quotidie tamen aliquid addiscere. Ita senescere opor- tet virum, qui magistratus amplissimos gesserit, exercitus rexit, totumq; se Reip. quādiu decebat, obtulerit. Nam & prima vitæ tempora, & media patriæ, extrema nobis imper- tire debemus, vt ipse leges monent, quæ maiorem annis. lx. ocio reddunt. Quando mihi licebit! quando per ætatem honestum erit imitari istud pulcherrimæ quietis exemplū! quando secessus mei non desidiæ nomen, sed tranquillitatis accipient! Vale.

Proxime) Cum dixisset apud centumuiros, ubi nullos habebat in dicendo socios eorum quos primo habuerat: conqueritur de fragilitate humana & mutabilitate fortunæ, exemploq; sui docet q̄ varia, q̄ lubrica sit. Fabius Valens, cui hæc scribit epistola Consul cum Vetere fuit: cum resp. diu pressa tandē in Neruam respirasset: illo Antonin⁹ Pius q̄ erat vir peritus vsus est familiariter. Valentis Iurisconsulti meminit Paulus titulo de fideicommissarijs hæreditatib⁹. Alium Fabium Valentē leges apud Tacitum, legatū, Vitellianas partes secutum, cui agmen agenti præcessit aquila clangore læto: is non multo post Urbini in custodia interfect⁹

Argumentum,

Fabius Valens.

C. PLINIVS VALENTI SVO S.

Roxime cum apud centumuiros in quadruplici iudicio dixissem, subit recordatio egisse me iuuenē, & que in quadruplici processit animus, vt solet, longius: cœpi reputare, quos in hoc iudicio, quos in illo socios laboris habuissem. Solus eram, qui in vtroq; dixissem: tantas conuersiones aut fragilitas mortalitatis, aut fortunæ mobilitas facit. Quidam ex iis, qui tunc egerant, decesserunt, exulant alii: huic ætas, & valetudo silentium suaserit: hic sponte beatissimo ocio fruitor, alius exercitū regit, illū ciuilibus officiis principis amicitia exemit. Circa nos ipsos q̄ multa mutata sūt, studiis p̄cessim⁹, studiis periclitati sum⁹. Rursusq; p̄cessim⁹. Profuerūt nobis bonorū amicitie, bonorū obfuerūt, iterūq; p̄sunt. Si cōputes annos, exiguum tēp⁹: si vices rerū, æuum putes. Qd̄ potest esse documento, nihil desperare, nulli rei fidere, cū videamus tot varietates tā volubili orbe circūagi. Mihi autē familiare est, omneis cogitationes meas tecū cōmunicare, iisdēq; te vel p̄ceptis vel exēplis monere, q̄b⁹ ipse me moneo, q̄ ratio hui⁹ epistolę fuit. Vale.

Quadruplici iudicio. vide lib. vi,

Mortalitas.

Æuum. Aeternum

mortalitate. Et semel vt annotarim Tranq̄l. In vltima inquiring cognitione p̄ tribunali accessisse Neronē ad finem mortalitatis, p̄nūciasse. Et Valeri⁹, p̄ ipsis mortalibus lib. ix. Cum tot refert cruciatus sibi metip̄sa mortalitas impulsu crudelitatis excogitauerit. Tunc) cū primā causam dixi. Huic) alicui. Aetas) sexagenaria. Si) lentum) vacationē fori. Hic) alius. Amicitia principis) a Traiano ob amorē in consiliū rerum suarū adhibiti nequibant tractare causas ciuiles quales erant centumuirales. Studiis p̄cessim⁹) sub Domitiano cū egit p̄ Iulio Pastore in centumuirali iudicio aduersum potētissimos ciuitatis, & Domitiani amicos: qua actione q̄ bene cessit summā famā est adeptus & magistrat⁹, qd̄ in fine Panegyrici obscurius complecti. Vos, inquit, patres conscripti credite, si cursu quondam prouect⁹ ab illo insidiosissimo principe anteq̄ p̄fiteretur odium bonorū, poq̄ p̄fessus est substiti, cū viderē q̄ ad honores cōpēdia paterēt lōgius malui. Studiis periclitati sum⁹) vel dū fauit studiosis vt Artemidoro philosopho, & ceteris: vel dū Bēbiū Massiam reū peregit: proinde lib. vij. testat⁹ se futurū reum si Domitian⁹ diuti⁹ vixisset: nā in scrinio ei⁹ post interitū dat⁹ a Caro in Secundum libell⁹ inuēt⁹ est.

Rursusq; p̄cessim⁹) sub Nerua & Traiano: q̄b⁹ imperatib⁹ dignitate, gloria, diuitijs plurimū creuit. Exiguum tēpus) nō multi anni. nusq̄ em̄ cōperio Secundū peruenisse ad senium, qd̄ tantopere votis petierat. Vices) tot mutationes. Æuum) æternitatē, dictū æuum ab æternitate omnium annorū: hinc æuiternū, & per syncopen æternū. Et Cēsori⁹, inq̄t, Ceterū de æuo, qd̄ est tēp⁹ vnū & maximū, nō multū est qd̄ in præsentia dicat⁹. est em̄ immēsum, sine origine, sine fine: qd̄ eodē modo semper fuit, semp futurū est, neq; ad quēq; hominū magis q̄ ad alterū pertinet. Hoc in tria diuidit prætēritū, præsens, futurū. æuū neq; annorū neq; seculorū numero, nec deniq; vllō finito tēporis modulo metiri conabor. Secundū vero Hāmoniū παρὰ τὸ ἀσὶν deductū videri potest, q̄ q̄nq; si significat, vitā hominis, mille annorū numerū, æternitatē, auctore Gregorio Nazanzeno, & septē secula a principio mūdi vsq; ad resurrectionē mortaliū, & tergoris medullā Hippocrate tradēte. sed lōge plura de æuo i qua dam opusculo disseruit Ioānes Damascen⁹. Documēto) exēplo. Nihil desperare) in nulla re desperandum esse. Nulli rei fidere) p̄pter vices rerū, & quoniā multa obfunt quæ prodesse videntur. Volubili) fortuito.

Orbe) reuolutione. Circumagi) rotari. Familiare) consuetum. Ratio) causa.

C. PLI. MESIO MAXIMO SVO S.
Criseram tibi verendum esse, ne ex tacitis suffragiis vitium aliquod existeret. Factum est proximis comitiis, in quibusdam tabellis multa iocularia, atq; etiā fœda dicta: in vna vero pro candidatorum no-

Scripserā) Reuocata lege tabellaria de suffragiis, pri⁹ factum laudauerat, q̄a repentinum: sed scripserat verendum ne procedente tempore vitia aliqua nascerent. qd̄ cū euenisset, impudentiam suffragatoris taxat. nā pro candidatis in tabula reperi ti sunt suffragatores. Scripserā

Argumentum.

Tabellaria tibi) lib. iij. ad eundem Maximum. Ex tacitis suffragijs) quæ per tabellam ferebantur sine voce. iam em dixē
tacitæq; suf rat, Sed vereor ne procedente tempore ex ipso remedio vitia nascantur. est enim periculum tacitis suffragijs ne
fragia. impudentia irrepat. Factum est) natum est. Proximis comitijs) cum nuperrime congregati sunt ad magi

stratus creandos, cum proxime habita sunt comitia. Iocularia) ludibria, inscripta fuere. Fæda dictu) inhone
sta silentio inuoluenda. Vna) tabella. Candidatorum nomina) in tabellis non suffragatorum sed candidato
rum nomina, quibus suffragium ferebant scribere debebant. hæc autem literæ secundum Ciceronem de Orato

re in dandis suffragijs subscribe
batur. A. F. P. R. id est aptum fi
de Publij Rutilij. Excanduit)
subito iratus est. Scripsisset) il
la iocularia. Principem) Traia
num. Comprecatus) precibus
cōtendit vt inqueret & puniret.

Ille) qui hæc scripserat. La
tuit) nō deprehensus est. Fuit in
ter indignātes) ipse cū alijs indi
gnationē simulauit, & in nume
ro indignātū fuit. Domi) clam
& secreto. In tanta re) in crea
tione magistratū. Serio) quo
seria & graua tractant. Scurri
liter) nequiter, petulanter. Di

Dicax. cax) qui iocosis salibus ludit. sine
dubio dicax a dicendo dicitur:

Dicacitas. sicut dicacitas, quæ significat ser
monē cum risu aliquos incessen

tem. ideo Demosthenē vrbānū fuisse dicūt, dicacē negāt: de quo Cicero de Oratore, Demosthenes nō tam di
cax fuit q̄ facetus. est autē illud acrioris ingenij, hoc maioris artis. Idem dicacē appellat, q̄ risus magnos mo
uet: etem cū duo genera sint facetiarū, alterū æquabiliter in omni sermone fusum, alterū peracutū & breue illa a

Cauillatio veterib⁹ superior cauillatio, hæc altera dicacitas nominat. Leue nomē habet vtraq; res, quippe leue est totū hoc
risum mouere. alibi in narrādo cōsistere facetias putat, dicacitatē in faciēdo. Vrbān⁹) nouū ostēdit M. Tulli⁹

Vrbānum vrbānū esse vocabulū: vrbānitas autē dicit qua significari videt sermo præ se ferēs in voce, sono, vsu, p̄p̄riū quē
Rusticitas dam gustū vrbis, & sumptā ex cōuersatione doctore tacitā eruditionē. Cui cōtraria rusticitas. Idē, p̄ Cēlio, Ma
Bellus. ledictio si facit ius iactat vrbānitas nominat. Bell⁹) Festi⁹. Mart. Bell⁹ homo, & magn⁹ vis idē Cotta vide
ri. Sed q̄ bell⁹ homo est Cotta, pusill⁹ homo est. Fabi⁹ lib. vi. Raro belle respōdent. i. festiue & cū venere. Cice
ro de Oratore, Bella est familiaris respōsio quasi errātis. Idē, Magnū risum mouet magis, vt belle & literate di
cta laudant. Fiducia) latēdi: quæ stimulu est peccandi. Quis em sciet) ethopœia. nā fingunt quæ dici possent

a dicace illo & prauo hoīe. Stylū) acutū. ferrū ad scribendū in cæratīs tabulis. Demisit) incurauit cōsuetudī
ne scribentiū. Ludibria) iocularia. Scēna) quæ in theatro excitabat agēdarū fabularū grā. & sicut tria fabularū
genera, totidē scēnarū fuerūt tragicū, comicū, satyricū. Placidus grāmatic⁹ scēnā esse dicit camerā hincinde cōpo
sitam, quæ vmbra loco in theatro erat, in quo ludi actitabant: itē scēnā vocari arborū in se incubantiū quasi cō
cameratā densationē, vt subterpositos tegere possit. Itē cōpositionē alicui⁹ criminis quæ digna sit agi in thea
tro exclamationib⁹ tragicis. Iuriscōsul⁹ diffinit scēnā esse ludorū faciēdorū causa quolibet loco vbi q̄s consi
stat, moueaturq; spectaculū sui præbitur⁹, positā in publico priuatoq; vel vico: quo tamē loco passim homines
spectādi causa admittant. nā Secūdus, p̄ auditorio, & Apuleius, p̄ spectaculo & motu vsurpāt. Pulpito) in

Pulpitum, proscenio fiebat pulpitū, quod Græci λογόν appellāt: ideo q̄ eo tragici & comici actores i scēnā pergūt. Pro re
citātū cathedra Mart. posuit. Quo te vertas) qd̄ remediū parabis. Vitia remedijs fortiora) Tacit⁹ felicitatē
Ro. sub Traiano cōmendans inqt, Natura tamē infirmitatis humanæ tardiora sunt remedia q̄ vitia. ἀλλὰ τῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἄλλω μάλιστα. sed hæc alij qui supra nos est curæ erunt, id est verum hæc mala imperator noster Tra
ianus curabit. Poteest hoc dictum respicere illud Apollinis ἐμοὶ μάλιστα ταῦτα καὶ λυκῆς κόραις, id est mihi curę erūt
hęc & candidis puellis. Iners) inutilis. Petulantia) procax lasciuia.

Argumen
tum, Etis) Pollicet se emēdatu

Prū libellos, q̄s Nepos itur⁹
in puiciā comites p̄fectio
nis suę petierat, q̄ nimmo nouos
cōpositurū. Studiosissime) dili
gētissime. Cōpasti) emisti, cōq
fisti. Regnoscedos) castigādos,
ab eo qd̄ p̄cedit: vel primo relegē
dos, deinde castigādos. Faciā)
cū cura & diligētia emēdandos
suscipiam. Te) tāto viro & ami
co. Sup) ad, p̄ter, siue in primis.
vt, Sup oīa vult⁹ Accessere bo
ni. Prouicię) icertū cui, p̄pter illo
rū tēporē interceptā historiā. Præfutur⁹) cū ip̄io rectur⁹. Tāti putes) plurimi facias. Sarcinarū) libellorū meorū.

minibus, suffragatorum nomina inuenta sunt. Excanduit
Senatus, magnosq; clamore ei, qui scripsisset iratum princi
pem est concrepatus: ille tamē sefellit, & latuit, fortasse etiā
inter indignanteis fuit. Quid hunc putamus domi facere,
qui in tanta re, tam serio tempore, tam scurriliter ludat?
Qui deniq; omnino in Senatu dicax, & vrbānus, & bellus
est. Tantum licentiæ prauis ingenijs adiciit illa fiducia.
Quis enim sciet? poposcit tabellas, stylum accepit, demisit
caput, neminem veretur, se contemnit. Inde ista ludibria,
scæna & pulpito digna. Quo te vertas? quæ remedia con
quiras? ubiq; vitia remedijs fortiora. ἀλλὰ ταῦτα τῶν ὑπὲρ
ἡμῶν ἄλλω μάλιστα. Cui multum quotidie vigiliarum, mul
tum laboris adiciit hæc nostra iners, sed tamen effrenata
petulantia. Vale.

C. PLINIUS NEPOTI SVO S.

Etis, vt libellos meos, quos studiosissime cō
parasti, recognoscendos, emendandosq; cu
rem, faciam. Quid enim suscipere libentius
debeo, te præsertim exigente? Nam quum
vir grauissimus, doctissimus, disertissimus,
super hæc occupatissimus, maxime prouin
ciæ præfutur⁹ tanti putes scripta nostra circūferre tecum:
quātopere mihi puidēdū est, ne te hæc pars sarcinarū, tanq̄

Tāti putes) plurimi facias. Sarcinarū) libellorū meorū.

Superuacua) inemendata. Comites) libellos iter tecum facturos. Commodissimos) emaculatissimos: qui si viuo autore deprauabantur, quantum nunc defecisse ab archetypo post tot secula, & in tanta barbarie putamus: quare tanto magis nobis elaborandum fuit, ut quod in manibus extat, ab ipsis orci faucibus liberaremus. Reuersus in urbem) finito Proconsulatu. Quos) novos aliquos. Tu) doctissimus, cum videam nostra conquiria te.

supertuacua offendat? Adnitatur ergo primum, ut comites istos quod commodissimos habeas: deinde, ut reuersus inuenias, quos istis addere velis. Neque enim mediocriter me ad noua opera tu lector hortaris. Vale.

C. PLINIUS FALCONI SVO S.

Tertius dies est, quod audiui recitantem Sentium Augurinum cum summa mea voluptate, immo etiam admiratione (poemaria appellat) multa tenuiter, multa sublimiter, multa venuste, multa tenere, multa dulciter, multa cum bile. Aliquot annis puto, nihil generis eiusdem absolutius scriptum: nisi forte me fallit aut amor eius, aut quod me ipsum laudibus euexit. Nam lemma sibi sumpsit, quod ego interdum versibus ludo. Atque adeo iudicii mei te iudicem faciam, si mihi ex hoc ipso lemma secundo versus occurrerit: nam ceteros teneo, & iam explicauit.

Canto carmina versibus minutis
His olim quibus & meus Catullus,
Et Caluus, veteresque. Sed quid ad me?
Vnus Plinius est mihi priores,
Mauult versiculos foro relicto,
Et querit quod amet, putatque amare.
Ille Plinius ille, quod Catones,
I nunc qui sapias amare noli.

Vides quod acuta omnia, quod apta, quod expressa? Ad hunc gustum totum librum repromitto, quem tibi, ut primum publicaue rit, exhibebo. Interim ama iuuenem, & temporibus nostris gratulare pro ingenio tali, quod ille moribus adornat. Viuit cum Spurinna, viuit cum Antonino: quorum alteri adfinis, utriusque contubernalis est. Possis ex hoc facere coniectura

curret) memoriae se obtulerit. Teneo) memini. Explicui) reuocaui in mentem. etiam secundum versum.

Minutis) breuib, quales sunt hendecasyllabi, an magis humili filo. Meus) municeps, siue quo delector de utroque abunde iam dictum. Veteres) scriptores. quorum plurimos non multo post nominabimus. Sed quid ad me) nihil illi faciunt mihi ad exemplum. Vnus Plinius est mihi) detineor hendecasyllabo mei Plinij. Mauult priores versiculos) magis capitur scribendis versiculis, & hos praeponebat studio orationum. vel magis sic distingue, & dic, vnus Plinius est mihi priores, id est pro Catullo & Caluo, ac alijs veteribus, studeo Plinij hendecasyllabo. Relicto foro) omittis actionibus forensibus. Quod amet) amicam vel puerum.

Ille) admirandus in moribus & eloquentia. Quid) opus est mirari seueros illos Catones respectu Plinij? an potius referendum ad scripta Catonis iocosa: de quibus Ouidius libro secundo de Tristibus, Et leue Cornifici, parque Catonis opus. Amas) oblectaris lusibus & amoribus scribendo iocosa. Sunt qui legant, qui sapias, non quisquis amas. Amare noli) cum talia ludant seuerissimi, & supremae fortunae viri. est autem concessio prohibitiua. Aptae) materiae congruentia. Expressa) explicantia quod intendit. Gustum) gratiam, leporem. Moribus) male enim habitat scientia cum vitio. Spurinna) Vestricio Spurinna doctissimo & prudentissimo viro. Antonino) Arrio Antonino auo materno Antonini Pij. quare non audiendi qui Antonino Pio legunt, cum is natus sit imperante Domitiano. nec sub Traiano potuerit esse senex: mox enim Spurinnam, & Antoninum grauissimos senes appellat: de utroque enarratius iam praescripsimus. Contubernalis) conuiector. Illud) dictum. γινώσκων, ὅτι τοιοῦτός ἐστι καὶ οὗτος, οἷον καὶ ἡδύται ἐστὶν αὐτῷ, cognoscens quod talis est unusquisque, quibus delectatur conuersans. Iambica) Demosthe-

Tertius) Falconi commentum. dat Sentij Augurini poemaria. inde sumpta occasione recitat quod in laudem sui scripserit: non esse tamen mirandum si talia faciat, cum grauissimorum & eruditissimorum virorum contubernio utatur. Sentium Augurinum) filium Cn. Sentij Galli viri illustis, qui multa in Britannos & Iudaeos gessit. Poemaria) parua poemata. Appellat) in-

scribit. Multa) sunt in illis scripta. Tenuiter) in figura tenui: cui opponitur sublimiter, id est grandiori stylo. Tenere) molli ter, amabiliter. Bile) amaritudine. Amor eius) meus amor in eum, qui cum sit animi passio, interdum obstat vero iudicio. Lemma) argumentum. Mart. in distichis, Lemmata si quaeris cur sint ascripta, docebo, Vtrum malueris, lemma sola legas. Alibi, Viuida cum ponis epigrammata: mortua ponis Lemmata. Scribitur enim duplici in apud Aristotelem propositione, id est interrogatione sumitur. nam interrogatio causa responsionis est, ex qua syllogismus. eam etiam assumptum dicunt, & monolemmatis propositio: ut, respiras: viuis igitur. nam manifestum est assumptum: quod omne quod spirat, viuit. Lemma insuper dicimus quod sumitur ratione doni: item prophetia, & ex proprio corde apophthegma. simplici vero in dignitate fortitudinis elatione animi, superbia, lucrum: quis alij ducti errore scripturae aliter interpretentur. Iudicij mei) an recte iudicem. Oc-

Sentius Augurinus.

Lemma.

nes in oratione de transgressa legatione hæc adducit tanq̃ ex Phœnissis Euripidis, si quibusdam exemplaribus credimus. *ὅστις δὲ δμῶν ἡδιστα κακοῖς ἀνὴρ οὐ πάμπαν κρώτης, εἰς νῶσκα, ὅπ' τοιοῦτος ἐστὶν ἕκαστος, ὅστις ἡδιστα εὐνῶν*, id est quicumq̃ autem conuersans delectatur malis vir nunq̃ amaui, cognoscens q̃ talis est vnusquisq̃ qbus delectatur conuersans. Hæc etiam sententiam Aphthonius recitat suppresso authore: nos illam Euripidis tragediam diligenter recognouimus. neq̃ vllibi talia carmina deprehendimus. aut igitur ab exemplaribus periere, aut aliterius authoris sunt.

Argumen-
tum.

H Erennius) Nominē Herennij Seueri rogat Iulium Seuerum, vt per aliquem summum artificem curaret imagines Cor. Nepotis, & Titi Cassij, q̃simillias archetypo depingendas, quas Herenni in sua bibliotheca positurus erat.

Libraria.
Librarius.

Libralia.

Cor. Ne-
dos.

Bibliotheca) quæ latine libraria dicitur, sicut bibliopola librarius: q̃ etiā scriptor & custos librorum est apud Varronē q̃ librorum rationum curat. sed libralia frustra sunt vnus libræ Colu-mella referente. Cor. Nepotis) hic vir sanctus, Ciceroni familiaris & amicus: cuius vitam cōscripsit. Clarus historicus habitus est. nam insuper vitam Titi Attici, librum de illustribus libris, itē de saginatione auium edidit, ac Daretē phrygium latinitate donauit, chronica conscripsit, itē epigrammata lusit. Tranquillus asserit composuisse librum quo distinguit literatū ab erudito. moritur p̃cipatu diui Augusti Plinio authore. Titi Cassij) Fuit Ti-

ram q̃ sit emendatus adolescens, qui à grauissimis senibus sic amatur. Est enim illud verissimum, *γινώσκων ὅτι τοιοῦτος ὅστις ἕκαστος, ὅστις ἡδιστα εὐνῶν*. Vale.

C. PLINIUS SEVERO SVO S. D.

Erennius Seuerus vir doctissimus, magni estimat in bibliotheca sua ponere imagines municipum tuorum Cornelij Nepotis, & Titi Cassij: petit q̃ si sunt istic, vt esse credibile est, exscribendas, pingendasq̃ delegem. Quam curam tibi potissimum iniungo: primum, quia desideriis meis amicissime obsequeris: deinde, quia tibi studiorum summa reuerentia, summus amor studiosorum: postremo, quod patriam tuam, omneisq̃ qui nomē ei⁹ auxerunt, vt patriam ipsam veneraris, & diligis. Peto autem, vt pictorem quam diligentissimum assumes. Nam quū est arduum similitudinem effingere ex vero, tum longe difficillima est imitationis imitatio. A qua rogo, vt artificem, quem elegeris, ne in melius quidem sinas aberrare. Vale.

Cassij Par-
mensis.

Parma lau-
datur.

tus Cassius Seuerus Parmensis orator, qui primum flexit ab illa veteri atq̃ dicendi via directā: non infirmitate ingenij, nec inscitia literarum, sed iudicio & intellectu, si Tacito credimus. Vtrosq̃ coniunxerunt duo religionis nostræ professores eloquentissimi Tertullianus & Lactantius: quorum ille inquit, Neq̃ Cassius Seuerus aut Cor. Nepos, neq̃ vllus commentator eiusmodi antiquitatum aliud q̃ hominē promulgauerunt. hic vero Nepotem & Cassium lib. primo diuinæ institutionū connectit. Fateamur ergo ex verbis Cæcilij Cor. Nepotē fuisse Parmensem, cū cōstet Cassiū Parmensem: neq̃ obstat q̃ Veronenses viri sane illustres asserunt ideo Nepotem Veronensem, q̃ illi tanq̃ amico scripserit Catullus. Leuis hæc & minimi coniectura, aut q̃ alij scribūt Padi accolam: tunc enī iure cōsurgēt Cremonenses siue Placentini ac alij innumeri, & melius sibi hac ratione vendicabūt. proinde longe magis proxima Pado Parma, q̃ Verona. Nō negauerim tamen in aliquibus antiquissimis exemplaribus legi Titi Catij non Titi Cassij. Istic) in municipio tuo. Delegem) mandem, committam. Studiorum) literarum. Patriam) Parmam. Nomen) famam. Auxerunt) vt omittam Parmensium lanarum celebritatē, & Cassio centurione, ac Macrobio ciuibus secundum quosdam honestatā Parmā. refert Plutar. in vita C. Marij cum inter eius milites, & Catulli de Cimbrorum victoria contentio oriretur, in hac pacto ventum esse, vt legati Parmensium qui tunc aderant de hac re iudicium ferrent: qui ducti per cadauera hostium a militibus conspexerunt iaculis militum Catulli barbarorum corpora perforata: qd̃ dignoscatur ex literis quæ nomen Catulli in telis designabant. ex qbus sane conijci potest quanta tunc tēporis esset Parmensium autoritas, q̃ super tāta re disceptatores electi fuerint. Ex vero) ex archetypo, a viuo homine. Imitatio imitationis) effigies, quæ deducit ab alia pictura, quæ & ipsa transcripta fuit a prima & vera forma. nam imitator semper deficit ab imitato. In melius) in maiorem decorem q̃ Nepos & Cassius dum viuerent fuerunt.

Argumen-
tum.

Eia.

Nihil est.
Prouerbiū

E Ia tu) Romanū monet vt in curiā veniat cū p̃xime iudices cogent. nam Nepos Prætor cessanti mulctā indixerat, & nisi cū venia absolutus fuerat. Eia) interdū hortantis aduerbiū, quādoq̃ corripientis. hic cōmode in vtrāq̃ significationē accipi potest. Proxime) primū. Res agent) causę tractabunt. Quoquo modo) omnino. Iudicandū) nā erat iudex Voconius Romanus. Nihil est) nō p̃dest, nō op̃ est. Virg. Si ad vitulā spectas, nihil est q̃ pocula laudes. Dormias in dextrā aurē) securus sis, puerbium in eos q̃ secure viuūt. Dextrā) a nobiliori. nā etiā dicim⁹ dormire in vtrāq̃ aurē. qd̃ testat Iulius Pollux lib. ij. Fidu-

C. PLINIUS ROMANO SVO S.

Ia tu quum proxime res agentur, quoquo modo ad iudicandum veni. Nihil est, quod in dextram aurem fiducia mei dormias, nō impune cessatur. Ecce Licinius Nepos, prætor, acer, & fortis vir, multam dixit etiam

ia mei
fert ali
modu
in p
vt ali
dant

Senati
vt depre
sed opus
Falleris
plum,
leuiss

de ver
um del
tunc p
dant d
quom
no dū
Patum
leo ind
capitū
interdū
vique
bus ob
ven est
promu
ta, qu
reput

etibus
lam, &
bis &
mus)

mafiu
nate ex lib
vltos am
quos ma
vltos a
vltos a

etiam
uerum
Fons
darat Pl
mefit au
oms, &
quon nat

cia mei) quia fides q̄ te excussem. Cessatur) vacatur ab officio suo. Ecce) hoc aduerbium pro maiori parte a Licinio fert aliquid noui, interdum demonstrat. Licinius Nepos) cuius constantiam & seueritatem in Prætura post Nepos. modum laudat. Fuit alius Licinius Nepos declamator auctore Seneca. Prætor) qui iuridicundo præerat, & Multa da in potestatem habebat tabellas omnium iudicum. Fortis) constans. Multam dixit) vsus veterum præualuit re. ut ita loqueremur multa dixit, quous Cato multa am facit protulerit non sine ratione, ut inquit Gellius. Mul) Multa, etam) pecuniariam pœnam. instituto antiquo ex bobus & ouibus multa dicebatur, & maximā multam quā

Senatori. Egīt ille in Senatu causam suam, egīt autem sic, ut deprecaretur. Remissa est multa, sed timuit, sed rogauit, sed opus venia fuit. Dices, Non omnes prætores tam seueri. Falleris. Nam vel instituere, vel reducere eiusmodi exemplum, non nisi seueri institutum: reductum uē exercere etiā leuissimi possunt. Vale.

Gellius appellat supremam duarum ouium & triginta bouum instituerunt, sed cū eiusmodi multa a magistratib⁹ dicta erat, adgebantur boues ouesq; aliās precij parui, aliās maioris: eaque res faciebat inæqualem multæ pœnam: idcirco lege Aterina constituti sunt in oues singulas æris deni, in boues æris centeni. Vlpian⁹

de verb. signification. inter multa & pœnam inquit multum interest, cum pœna generale nomen sit & omnium delictorum coertio, multa specialis peccati: cuius animaduersio hodie pecuniaria est, pœna autem non tantum pecuniaria, verum capitis & æstimationis irrogari solet. & multa quidem ex arbitrio eius venit, qui multa dicit. pœna non irrogatur, nisi quæ quacunque lege vel quo alio iure specialiter huic delicto imposita est. quinimmo multa ibi dicitur ubi specialiter pœna non est imposita: item multa is dicere potest, cui adiudicatio data est. magistratus enim solos & præfides prouinciarum posse multa dicere mandatis permissum est. Pœnam autem unusquisq; irrogare potest, cui huius criminis siue delicti, executio competit. super quibus La-beo ibidem pleraq; multa. Tacitus multari exilio plerumq; usurpat, ac quod maius est Valerius multare pro capitali supplicio afficere libro sexto vsus est. sicut libro nono morte multata est dixit. & multare significat interdum lacerare, mutilare, mollire, dissoluere: itaque Terentianus Demea dixit omnem familiam multasse usque ad mortem. Vnde Mulciber quasi multiber deductus creditur. Ille) Senator. Deprecaretur) precibus obsecraret. nam deprecatio & in Senatu & apud principem locum habet. Sed timuit) quis absolutus tamen extimuit, & opus fuit precibus ac venia, quæ vitasset si ad officium conuenisset. Instituere) introducere primum. Reducere) iam perlata lege ne quis cessaret, ab officio suo sine legitima causa postmodum desuetata, quæ tunc per Nepotem reduci videbatur. Seueri) Prætores, qualis erat Licinius Nepos. Institutum) receptum.

C. PLIN. LICINIO SVO S.

Teuli tibi ex patria mea p munusculo quæstionem, altissima ista eruditione dignissimam. Fons oritur in monte, per saxa decurrit, excipitur cœnatiuncula manu facta. Ibi paululum retentus in Larium lacum decidit. Huius mira natura. Ter in die statis autibus, ac diminutionibus crescit, decrescitq;. Cernitur id palam, & cum summa voluptate deprehenditur. Iuxta recumbis & vesceris. Atq; etiam ex ipso fonte (nam est frigidissimus) potas: interim ille certis dimensisq; momentis vel sub-

mnasium Ro. pop. suis impensis extruxerit. Fuit autem vir alti ingenij & profundæ doctrinæ, quod epigrammate ex lib. vij. testatur Mart. Doctorum Licini celeberrime summe virorum. Cuius prisca graues lingua redixit auos: ambiguum cum idem poeta scribat ad Licinianum, Dum Surra laudatur tuus: & alibi, Quique videt propius magni certamina Circi, Laudat auentinæ vicinus Surra Dianæ: an signauerit Palphurium Surram pulsum olim a Senatu, & Domitiano imperante de oratoribus coronatum: an Licinium Surram: omitto em Manlium Surram causidicum, cuius meminit Fabius. Maxima fuit cum Traiano & Licinio Surra amicitia, qd ostendimus in panegyrico commodius. Patria) Como. Quæstionem) disputationem. Quæstio latius intelligitur omnis de qua vtranque partem, vel in plures dici credibiliter potest, in quem sensum hic est accipienda: at iuridicali materia dupliciter vsu venit: altero modo, quo dicimus multas quæstiones habere controuersia: quo etiā minores omnes cōplectimur: altero, quo significamus illam summā, in qua causa vertitur, scilicet controuersiam ex conflictatione constitutionis causarum natam. Ista) tua profunda rerum sublimium cognitione.

Fons) ab incolis etiam nunc cognomento Plinianus, fere eandem naturam seruans: qd pri⁹ monumentis mandarat Plinius auunculus. In Comensi, inquit, agro iuxta Larium lacum fons largus, horis singulis semper intumescit, ac residet. quare dici posset anapauomenos ad instar Iouis fontis, qui nascitur in Dodone: meridie deficiens, & ad medium noctis exuberans. Cœnatiuncula) loco paruo ad cœnandum apto. Manufacta) artificia, non natiua. Retentus) remoratus. Ter) auunculus eius dixerat singulis horis. Statis) dimensis, certis, ut

ARGV.

Atuli) mirā fontis sui naturam in agro Comensi refert. nam statis horis crescebat, & decrescerebat: causas ergo tanti miraculi nititur inuestigare, & post multas rationes iudicio Surra plura scrutanda relinquit. Licinio Surra scriptam epistolam in vetusto codice lego qui diues admodum testimonio historicorum pariter a Iuvenale per hæc demonstratur. Dispositis prædiues hamis vigilare cohortem Seruorum noctu Licin⁹ iubet attonitus pro Electro, si gnisq; suis, phrygiæq; columna Atq; ebore, & lata testudine. Eo enim diuitiarum processit ut gy-

Licinius Surra.

Quæstio.

Plinij fons

Momenta
rium

stata sacra, quæ certo die fiunt. ergo non placet legere statutis. Auctibus) aquarum incrementis. Palam) manifeste, non obscure. Recumbis) sedes cibum sumpturus. Vesperis) comedis. Potas) menses vinum. Ille) fons. Dimensis) æqualibus. Momentis) breuibus spatijs. nam momentariam vitam breuem dixit Apuleius: & momentarium maritum in eundem sensum. sic momentarium venenum, quod statim interficeret, & momentariam salutem quantulamcunque. Subtrahitur) decrescit. In sicco) in ripa & margine. Sensim) paulatim. Alluitur) madefit crescente fonte. Nouissime) demum. Operitur) aqua contegitur. Detegitur) aperitur decresciente aqua. Deseritur) in sicco. Vtrunque) operiri & detegi. Iterum) secundo, Spiritus ne aliquis) nunc incipit causas facti inquirere, an scilicet aliqua lenis aura obstruat os fontis qua remissa aperiatur, prout illa) ta occurrit, aut decidit expulsa. Hic loquitur secundum philosophos, & præsertim Plin. auunculum, qui cedit orbem terrarum ita habere spiritum & anhelitum sicuti homines: & quando spiritum emittit, tunc maria crescere, cum recipit decrescere. Illatus) ori obiectus. Incurrit) legitur etiã occurrit. Expulsus) a contrario spiritu vel vi aquæ. Cæteris eiusdem generis) ut amulis. Hians) manifestus, apertus. Illa) vasa collo angustæ. Prona) in os conuersa. Sistunt) remorantur. Moras) interualla. Animæ) spiritus. Obluctantis) resistentis. Singultibus) translatus verbum. Quæ) eadem est natura. Quæ oceano est) mare oceanum quod vniuersum terrarum ambit, & mediū scindit dictum scribente Theone, & magno etymo

Oceani natura

logico, vel quia *ὁ κύριος πᾶσι*, id est celeriter fluit, vel quia celeriter expeditur, an quod celeriter fertur. Dicitur autem comes lunæ, quod cum ea simul senescit adolescitq;. Incremento suo hunc ordinem seruat: primo nascens lunæ die fit copiosior æstus solito, minuitur paulisper secundo, minorq; videt cum tertius q; secundus, & ita decrescendo ad diem septimum peruenit, rursus octauus dies manet septimo par, & nonus fit similis tertio, decimus quinto, & vndecimus fit quarto par, tertio quoq; duodecimus, & tertius decimus fit similis secundo, quartus decimus primo, tertia vero hebdomas eadem facit quæ prima: quarta eadem quæ secunda. excitatur autem bis in die, semper horarum. xij. spatio. Luna vero crescente maiores fiunt, ut refert Cæsar in Commentarijs. Plinius senior etiam in sole causam æstus ponit apud quem libro secundo, & naturam oceani & æstus modum leges, quam rem Curtius libro octauo ante oculos manifestissime ponit, ut Strabo, Censorinus, Philostratus. nos vero quæ a Mela dicuntur super hoc tantum referemus. Modo, inquit, oceani æstus inundat campos, modo late nudat ac refugit: nec adhuc satis cognitum est anhelitu ne suo id mundus efficiat, retractamque cum spiritu regerat vndam vndique, si (ut doctioribus placet) vnum animal est, an sint depressi aliqui specus, quo reciproca maria residant, atq; vnde se rursus exuberantia attollant: an luna causas tantis meatibus præbeat. ad ortus certe eius occasusq; variantur, nec eodem assidue tempore, sed ut illa surgit, ac demergitur, ita recedere atque aduentare comperimus. Impellitur) exæstuat. Resorbetur) refluit. Hac) ratione.

Libramētū
Libra
Libella
Liberator.

Hic humor modicus) hic fonticulus respectu maris. nam largum fuisse testatur auunculus. Alternis) vicissitudinarijs. Supprimitur) retinetur. Egeritur) emittitur. asserit Plinius, Gadibus iuxta templum Herculis fontem inclusum ad putei modum, aliàs simul cum oceano augeri & minui, aliàs vtrunque contrarijs temporibus. Aestu obaio) aqua maris, obluctante vi ventorum. Retorquentur) remouentur a mari. Momenta) breuia spatia. Repercutiat) sistat, remoretur. Latentibus) terra obductis. Quod) humoris. Exhaustum) emiserat. Riuus) aqua. Agilior) excitatior, crescente humore. Profertur) exit. Libramētum) mensura certa. nam librare est libra metiri. Libra aut siue libella mensuræ instrumentum, & liberator mensor dicitur. Suscitatur) commouet. Elicit) sensim & latenter educit. Fōtem) aquam. Strangulat) retinet spiritum, occupat exitum. Satis) manifeste. Expressi) descripsi. Quod efficitur) effectum, & rem ipsam.

trahitur vel assurgit. Annulum, seu quid aliud ponis in sicco, alluitur sensim, ac nouissime operitur: detegitur rursus, paulatimque deseritur. Si diutius obserues, vtrunque iterum ac tertio videas. Spiritus ne aliquis occultior os fontis & fauces modo laxat, modo includit, prout in latus occurrit, aut decessit expulsus! Quod in ampullis cæterisque generis eiusdem videmus accidere, quibus non hians, nec statim patens exitus. Nam illa quoque quanquam pronæ & vergentia, per quasdam obluctantis animæ moras crebris quasi singultibus sistunt, quod effundunt. An quæ Oceano natura, fonti quoq; quæ ille ratione aut impellitur aut resorbetur, hac modicus hic humor vicibus alternis supprimitur vel egeritur! An ut flumina quæ in mare deferuntur, aduersantibus ventis, obuioq; æstu retorquentur: ita est aliquid quod huius fontis excursus per momenta repercutiat! An latentibus venis certa mensura, quæ dū colligit quod exhauserat, minor riuus est & pigrior: cum collegit, agilior maiorq; profertur! An nescio quod libramētum abditum & cæcum, quod cum exinanitum est, suscitatur & elicit fontem: cum repletum, moratur, & strangulat! Scrutare tu causas (potes enim) quæ tantum miraculum efficiūt, mihi abunde est, si satis expressi, quod efficitur. Vale.